

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 4, 5, 9–13, 16–18 och 23 juni justerades.

§ 2 Anmälan om ny riksdagsledamot

Följande berättelse hade kommit in från Valprövningsnämnden:

Berättelse om granskning av bevis för ny ledamot av riksdagen

Till Valprövningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Elin Nilsson (L) utsetts till ny ledamot av riksdagen från och med den 28 juni 2025 sedan ledamoten Johan Pehrson (L) avsagt sig uppdraget och riksdagen godkänt detta (prot. 2024/25:136 § 2).

Valprövningsnämnden har enligt 14 kap. 30 § vallagen (2005:837) denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen.

Stockholm den 1 juli 2025

Svante O. Johansson

ordförande

/Fredrik Björkstén

sekreterare

§ 3 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Andre vice talmannen anmälde

att *Mats Persson* (L) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 28 juni, varigenom uppdraget som statsrådsersättare upphört för *Camilla Mårtensen* (L) och

att *Tomas Kronståhl* (S) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 30 juni, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Björn Petersson* (S).

§ 4 Anmälan om förändringar i regeringens sammansättning

Från statsminister Ulf Kristersson (M) hade följande skrivelser kommit in:

Entledigande av statsråd

Statsministern entledigar statsrådet Johan Pehrson från uppdraget att vara statsråd och chef för Utbildningsdepartementet.

Stockholm den 28 juni 2025

Ulf Kristersson

Entledigande av statsråd

Statsministern entledigar statsrådet Mats Persson från uppdraget att vara statsråd och chef för Arbetsmarknadsdepartementet.

Stockholm den 28 juni 2025

Ulf Kristersson

Förordnande av statsråd

Statsministern förordnar Johan Britz att fr.o.m. denna dag vara statsråd och chef för Arbetsmarknadsdepartementet.

Stockholm den 28 juni 2025

Ulf Kristersson

Förordnande av statsråd

Statsministern förordnar Simona Mohamsson att fr.o.m. denna dag vara statsråd och chef för Utbildningsdepartementet.

Stockholm den 28 juni 2025

Ulf Kristersson

Skrivelserna lades till handlingarna.

§ 5 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Daniel Andersson* (S) avsagt sig uppdraget som ersättare i riksdagen.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 6 Anmälan om ersättare

Andre vice talmannen anmälde

att *Chris Dahlgvist* (SD) skulle tjänstgöra som ersättare för Aron Emilsson (SD) under tiden för hans ledighet den 10 september 2025–31 januari 2026,

att *Ulf Holm* (MP) skulle tjänstgöra som ersättare för Emma Berginger (MP) under tiden för hennes ledighet den 29 september 2025–10 maj 2026 och

att *Unni Björnerfors* (SD) skulle tjänstgöra som ersättare för Angelika Bengtsson (SD) under tiden för hennes ledighet den 3 november–17 december.

Andre vice talmannen meddelade att Sverigedemokraternas partigrupp anmält Chris Dahlqvist som suppleant i utrikesutskottet och i försvarsutskottet under Aron Emilssons ledighet.

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 10 september 2025–31 januari 2026* till

suppleant i utrikesutskottet
Chris Dahlqvist (SD)

suppleant i försvarsutskottet
Chris Dahlqvist (SD)

§ 8 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Andre vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2024/25:30 för tisdagen den 3 juni i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från trafikutskottet.

§ 9 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2024/25:688

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:688 Nedläggning av servicekontor runt om i Sverige

av Peder Björk (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 september 2025.

Skälet till dröjsmålet är att vi inte bereddes plats i kammaren inom given tidsram.

Stockholm den 18 augusti 2025

Finansdepartementet

Erik Slottnér (KD)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2024/25:696

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:696 Värdesäkring av välfärden

av Eva Lindh (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 26 september 2025.

Skälet till dröjsmålet är att vi inte bereddes plats i kammaren inom givna tidsram.

Stockholm den 18 augusti 2025
Finansdepartementet
Erik Slottner (KD)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

Interpellation 2024/25:697

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:697 Social dumpning
av Eva Lindh (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 26 september 2025.
Skälet till dröjsmålet är att vi inte bereddes plats i kammaren inom givna tidsram.

Stockholm den 18 augusti 2025
Finansdepartementet
Erik Slottner (KD)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

Interpellation 2024/25:708

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:708 Handlingsplan mot människohandel och prostitution
av Sofia Amloh (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredag den 19 september.
Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 23 juni 2025
Arbetsmarknadsdepartementet
Nina Larsson (L)
Enligt uppdrag
Johanna Johnsson
Rättschef

Interpellation 2024/25:710

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:710 Det jämställdhetspolitiska delmålet om mäns våld mot kvinnor
av Sofia Amloh (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredag den 19 september.
Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 23 juni 2025
Arbetsmarknadsdepartementet
Nina Larsson (L)
Enligt uppdrag
Johanna Johnsson
Rättschef

Andre vice talmannen anmälde att följande faktrapmemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

- 2024/25:FPM45 Förordning om ändring i asylprocedurförordningen gällande tillämpningen av begreppet säkert tredjeland *COM(2025) 259* till socialförsäkringsutskottet
- 2024/25:FPM46 Inre marknadsstrategin *COM(2025) 500* till näringsutskottet
- 2024/25:FPM47 Förslag till Omnibus IV om digitalisering och gemensamma specifikationer *COM(2025) 504*, *COM(2025) 503* till näringsutskottet
- 2024/25:FPM48 EU:s startup- och scaleup-strategi *COM(2025) 270* till näringsutskottet
- 2024/25:FPM49 Förenklingspaketet Omnibus IV Small mid-caps *COM(2025) 501*, *COM(2025) 502* till näringsutskottet
- 2024/25:FPM50 Ändring av NDICI-förordningen vad gäller ökad effektivitet i garantin för yttre åtgärder *COM(2025) 262* till utrikesutskottet
- 2024/25:FPM51 EU:s strategi för vattenresiliens *COM(2025) 280* till miljö- och jordbruksutskottet
- 2024/25:FPM52 EU:s årsbudget 2026 och teknisk justering av fleråriga budgetramen för 2026 *COM(2025) 800* till finansutskottet
- 2024/25:FPM53 Rådsrekommendation om samordnad strategi för övergången från tillfälligt skydd för fördrivna personer från Ukraina *COM(2025) 651* till socialförsäkringsutskottet
- 2024/25:FPM54 Meddelande om den europeiska världshavspakten *COM(2025) 281* till miljö- och jordbruksutskottet
- 2024/25:FPM55 Förordning om utfasning av import av rysk naturgas *COM(2025) 828* till näringsutskottet
- 2024/25:FPM56 EU:s internationella digitala strategi *JOIN(2025) 140* till trafikutskottet
- 2024/25:FPM57 Strategi för Svartahavsregionen *JOIN(2025) 135* till utrikesutskottet
- 2024/25:FPM58 Omnibuspaket om försvarsberedskap *COM(2025) 823*, *COM(2025) 820*, *COM(2025) 821*, *COM(2025) 822* till försvarsutskottet
- 2024/25:FPM59 Ändringar i direktivet om exponering för carcinogener, mutagena ämnen och reproduktionstoxiska ämnen i arbetet *COM(2025) 418* till arbetsmarknadsutskottet
- 2024/25:FPM60 Översyn av EU:s ramverk för värdepapperisering *COM(2025) 826*, *COM(2025) 825* till finansutskottet
- 2024/25:FPM61 Meddelande om europeisk rymdekonomi *COM(2025) 336* till utbildningsutskottet
- 2024/25:FPM62 Förslag till förordning om säkerhet, resiliens och hållbarhet i rymdverksamhet i Europeiska unionen *COM(2025) 335* till utbildningsutskottet

§ 11 Anmälan om granskningsrapport

Andre vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till arbetsmarknadsutskottet:

RiR 2025:20 Arbetsförmedlingens stöd till personer med funktionsnedsättning

§ 12 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2024/25:3444 och 3447 till justitieutskottet

2024/25:3445 och 3446 till konstitutionsutskottet

2024/25:3434 till konstitutionsutskottet

EU-dokument

COM(2025) 262 till utrikesutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 15 september*.

*Svar på
interpellationer*

§ 13 Svar på interpellation 2024/25:719 om brister i regelverk kring kapitalförsäkringar

Anf. 1 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Mathias Tegnér har frågat finansministern vilka åtgärder ministern och regeringen avser att vidta för att stänga fönstret för avancerad skatteplanering. Interpellationen har överlämnats till mig.

Det är centralt att det finns ett brett utbud av olika produkter på den svenska sparmarknaden. Kapitalförsäkringar utgör ett alternativ till bland annat investeringssparkonton. Sparformen ska inte kunna användas för skatteundandragande.

Det är en prioriterad fråga för regeringen att generellt minska riskerna för skatteundandragande. Arbetet pågår kontinuerligt, och det finns flera exempel på viktiga förändringar som regeringen har genomfört.

Sverige bidrar aktivt till det arbete som sker inom OECD och EU, där det under det senaste decenniet bland annat har tagits fram regelverk om samarbete och automatiskt informationsutbyte mellan skattemyndigheter. De senaste exemplen är CARF och DAC 8, som utformats för att genom ökad rapportering och utbyte av information om kryptotillgångar hantera riskerna vid handel med sådana tillgångar. Vidare har regeringen ändrat beskattningen av vissa inlösenförfaranden för att motverka att utländska aktieägare undviker att betala svensk kupongskatt i samband med sådana förfaranden.

Anf. 2 MATHIAS TEGNÉR (S):

Fru talman! Till att börja med vill jag tacka finansmarknadsminister Niklas Wykman för svaret.

Bakgrunden till min interpellation är att Skatteverket redan under förra året påtalade för regeringen att kapitalförsäkringar används för avancerad skatteplanering. I grunden förefaller det handla om att kapitalförsäkringar har en lägre grad av reglering än investeringssparkonto, ISK. Om jag har förstått det hela rätt är begränsningarna för få för vilka tillgångar som kan placeras i kapitalförsäkringar och framför allt till vilka värden. Det innebär att det finns möjligheter till avancerad skatteplanering inom ramen för svensk skattelagstiftning i dag.

När nu regeringens expertmyndighet tillskriver regeringen – faktiskt redan förra året – om att det finns en lucka i skattelagstiftningen skulle i alla fall jag tro att regeringen lägger i högsta växeln för att täppa till luckan. Det handlar enligt Skatteverkets bedömning trots allt om 1 miljard kronor i skattebortfall varje år. Om jag inte missminner mig är dessutom sådan skatteplanering också en av Skatteverkets högst prioriterade risker.

Fru talman! Bakgrunden är tydlig. Skatteverket har i flera år, både i år och förra året, pekat på att kapitalförsäkringar används för avancerad skatteplanering. De senaste kontrollerna har redan resulterat i hundratals miljoner kronor i ökade skattebetalningar. Samtidigt bedömer myndigheten att runt 1 miljard försvinner varje år. Det här är pengar som skulle kunna gå till välfärden – skolan, vården och äldreomsorgen – och till försvaret. Men just nu försvinner de i skatteflykt och skattefusk.

Statsrådet säger att det är en prioriterad fråga för regeringen att generellt minska riskerna för skatteundandragande. Finansministern brukar säga detsamma i de interpellationsdebatter som jag har haft med henne om detta. Men då förstår jag inte, statsrådet, varför regeringen sitter på händerna i frågan.

Skatteverket tillskrev er redan förra året, men mig veterligen har ingenting gjorts. Skatteutskottet bjöd in finansministern under våren. Hon skickade sin statssekreterare, som konstaterade att det var en viktig fråga men att man just nu inte arbetade med den. Jag skrev en interpellation och fick ett svar från finansmarknadsministern som huvudsakligen handlade om arbetet i EU.

Min fråga till statsrådet Wykman blir därför: Tycker regeringen att detta är ett problem? Om regeringen tycker att det här är ett problem, hur tänker man agera?

Anf. 3 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Tack, Mattias Tegnér, för ett engagerat inlägg i en viktig fråga!

Man kan möjligtvis konstatera att tidsutdräkten inte riktigt har varit fördelaktig eftersom Skatteverket i maj 2025 inkom med reviderade uppgifter om detta och hade tidigare även återkallat uppgifter. Det om något kanske visar att det inte alltid är den högsta hastigheten som leder till det bästa resultatet.

Fru talman! Här finns det nog ingen åsiktsskillnad. Man kan såklart försöka ha en spänstig debatt ändå, men såvitt jag kan bedöma korrelerar våra uppfattningar till hundra procent om att vi ska motverka skattedrivna upplägg eller skattefusk i systemen. Så sent som i maj fick vi dessutom reviderade uppgifter från Skatteverket. Skatteverket säger själva att frågan behöver utredas. Ibland tycker sig Skatteverket ha möjlighet – det är emellanåt omdiskuterat – att själva tolka och bedöma regler eller, för den delen,

skriva fram färdiga förslag. Men här tycker Skatteverket själva att detta behöver utredas. Och vi vet ju att det med det svenska utredningsförfarandet inte är någon rakethastighet som väntar oss framöver.

Jag tror att vi är helt överens om detta. Det kan hända att jag missförstår vad ledamoten är ute efter. Ledamoten pekar också på det som är bekymret: vad man håller i kapitalförsäkringarna, värderingsproblem och så vidare, när det handlar om onoterade tillgångar eller fåmansbolag.

Anledningen till att svaret handlar en del om EU, fru talman, är att här finns den stora nivåskillnaden i beskattningen, om inte annat. I andra länder kan man ha kapitalförsäkringar som är obeskattade, och så jämförs det med att betala skatt i Sverige.

Lite beroende på var man hamnar när det gäller de onoterade tillgångarna i fåmansbolag varierar skattesatsen. Men är man inom utdelningsutrymmet är skatten 20 procent. Är man inte själv aktiv i bolaget är skattesatsen generellt 25 procent. Om man är utanför utdelningsutrymmet får man betala den skatt på tjänst som man normalt sett skulle ha betalat. Är man över 90 eller 100 inkomstbasbelopp, beroende på om det rör sig om utdelning eller kapitalvinstbeskattning, är det 30 procent eller den ordinarie kapitalskattesatsen som gäller. Här finns alltså en rad olika skattesatser.

Om man i stället kan placera detta i utländsk kapitalförsäkring utan att Skatteverket kommer åt den informationen kanske man blir obeskattad. Så är det ändå inte så länge man befinner sig inom informationsutbytet. Det är därför det är så centralt för att undvika de allra mest aggressiva uppläggen. Det är alltså centralt med EU-dimensionen, och det är centralt med informationsutbytet för att komma åt detta.

Är man inom den svenska kapitalförsäkringen och dess beskattning har man en effektiv skattesats strax under 20 procent, i likhet med den som gäller för ISK. Det är alltså inte en obeskattad tillgång, utan det är en tillgång som kan jämföras med en beskattning på kanske 20 procent eller någon procentenhet högre, 25 procent eller rent av den fulla inkomstskatten. Det går också att tänka sig att man kan få karensregelskatten på 25 procent i stället, om man har varit inaktiv i ett antal år. Det kan alltså hända att detta påverkar inaktivitetsförfarandet snarare än vilken skatt man i slutändan betalar.

Men, som sagt, jag kan inte urskilja någon åsiktsskillnad här. Vi fick detta från Skatteverket i maj.

Anf. 4 MATHIAS TEGNÉR (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag noterar att statsrådet Wykman pratar om ganska många andra saker än det som den här interpellationen handlar om.

Jag är i och för sig enig med statsrådet om att EU är en viktig fråga när det gäller skatteflykt och skattefusk – inte tu tal om saken. Men det finns och har funnits ett antal frågor under den här mandatperioden där det också har funnits behov av agerande från regeringen. Jag uppfattar – och jag har haft flera interpellationsdebatter med finansministern om detta – att regeringen i flera av dessa frågor faktiskt har suttit på händerna. Det handlar om exitskatt, och det handlar om det här. Men det handlar också om beskattning på aktieutdelningar, vilket ministern också nämner i sitt interpellationssvar.

Men om vi håller oss till den fråga som denna interpellation handlar om, alltså det problem vi ser när det gäller kapitalförsäkringar, är det ju så att regeringen blev tillskriven av Skatteverket första gången under hösten – jag tror att det var i december 2024 – om att vi har ett problem på detta område. Sedan är det riktigt att de justerade sin skrivelse i maj 2025. Den första skrivelsen kom alltså i december 2024, och en justerad skrivelse kom i maj 2025.

Detta innebär dock att regeringen och statsrådet Wykman har känt till det här problemet sedan december 2024 och har känt till att det behöver tillsättas en utredning, antingen inom ramen för vårt utredningsväsen eller inom ramen för Finansdepartementet. Jag är enig med statsrådet om att vårt utredningsväsen inte alltid håller en rakets hastighet. I grund och botten är det nog bättre att det går lite långsammare och blir rätt än att det går fort och blir fel.

Utmaningen här är att man har känt till problemet sedan hösten förra året och inte har gjort någonting. Man har inte tillsatt någon utredning. Man har inte adresserat frågan hos Finansdepartementet. Det innebär att klockan tickar. Om det inte händer något under hösten har det gått ett år sedan regeringen första gången fick reda på att det försvinner 1 miljard i skatteintäkter varje år. Och man sitter bara på händerna.

Det centrala problemet här är att lagstiftningen är otydlig. Det finns ingen klar reglering för vilka tillgångar som får ingå i kapitalförsäkringar eller till vilka värden. Det är alltså inte ens säkert att det är så som statsrådet säger, att den effektiva skattesatsen blir 20 procent, eftersom det förefaller finnas problem med hur olika tillgångar värderas, vilket gör att den effektiva skattesatsen möjligen kan bli lägre.

Skatteverket är glasklara. De säger att det behövs en översyn, antingen inom Finansdepartementet eller i form av en statlig offentlig utredning. Skatteverket påtalade detta redan förra året. Ingenting hände. Vi bjöd in finansministern till skatteutskottet under våren. Ingenting hände. Och nu står vi här. Ministern ger inte besked om att man nu står i begrepp att tillsätta denna utredning. Då har vi snart förlorat ett år.

När ska regeringen börja agera för att täppa till denna brist i skattelagstiftningen? Eller är det så att regeringen bara pratar om att det är viktigt att betala skatt men egentligen tycker att det bara är vanligt folk som ska betala skatt? Ska vi tillbaka till den tid då adeln och överklassen var skattefrälse? Varför ska bara vanliga svensson betala skatt men inte moderata väljare med höga inkomster? Det är den känslan man får när regeringen sitter på händerna trots att man vet att det finns en skattelucka i svensk lagstiftning. Varför tar ni inte tag i denna fråga? När går regeringen från ord till handling, statsrådet Wykman?

Anf. 5 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Jag kan tacka ledamoten igen för ett engagerat inlägg i en viktig fråga, där det dock verkar saknas åsiktsskillnad i sak. Skatteverket inkom med sin hemställan i maj månad, och den analyserar vi givetvis. Vi verkar dela ledamotens uppfattning att det verkar rimligt som Skatteverket säger, att detta ska utredas. Jag har inget besked att ge här i dag om tillsättning av en sådan utredning.

Bortom retorik och sådant vet ledamoten att det alltid krävs en del arbete och en del analyser. Sedan maj månad har det inträffat en sommar,

och riksdagen har fortfarande uppehåll. Det är såklart roligt att vi kan vara här och debattera och diskutera en viktig fråga i dag. Men beskrivningen av senfärdigheten tror jag att lyssnarna har svårt att hålla med om. Jag tror också att ledamoten kan tycka att det är bra att Skatteverket tog tid på sig och kunde komma in med en uppdaterad och troligtvis mer korrekt beskrivning av problemet i maj månad.

Dessa problem med kapitalförsäkringar är väl kända. De har funnits länge; det finns inget nytt inslag i detta.

Sedan kan man vilja fundera lite. Jag har noterat att Sverige får väldigt mycket internationellt beröm för vår kapitalmarknad generellt sett. I Sverige deltar hushållen både genom sitt pensionssparande och genom sitt privata sparande. Arbetsmarknadens parter är på så sätt högst involverade i att vi omsätter vårt sparande under arbetslivet till bättre pensioner när vi blir pensionärer. Hushållen deltar på finansmarknaderna i Sverige – framför allt genom investeringssparkontot, men en del har också kapitalförsäkringar och så vidare.

Detta gör i sin tur att det finns tillgängligt kapital för de företag som vill investera mer eller som vill testa nya affärsprojekt. Det gör att vi i Sverige har överlägset mycket mer av den typen av entreprenörskap men också av listning än de flesta europeiska länder. Vi har de senaste dagarna sett att Bloomberg skriver om att hela EU nu ser svensk kapitalmarknad som ett stort föredöme och något som man anser att hela EU bör ta efter. EU-kommissionen pekar på Sverige och den svenska modellen för investeringssparkonto som ett föredöme och något som alla EU-länder borde införa. Det gör givetvis att man inte bara ska rycka fram ogenomtänkt på det här området. Det är trots allt komplicerade frågor. Det är komplicerad juridik. Det är analyser som behöver göras.

Precis som Skatteverket konstaterar är det angeläget att motverka skattefusk och skattefel. Men som samma expertis också kan konstatera är det viktigt att man inte råkar förstöra någonting i det som ofta lyfts fram som inte bara EU:s bästa kapitalmarknad utan en av världens, vid sidan av en del andra länder, bästa kapitalmarknader, som förser svenska löntagare med bättre löner och bättre villkor.

Att man ska lösa problemet, och att Skatteverket i maj pekade på att det behövs en utredning om detta, är för oss självklara utgångspunkter. Socialdemokraterna, noterar jag, är mer oförsiktiga i detta. Man vill in och sabba den här modellen. Magdalena Andersson har flera gånger varit ute och pratat om att man på olika sätt behöver förstöra eller försämra ISK, som hela övriga världen och EU tittar på som en förebild. Vi kommer inte att göra det. Vi kommer att värna jobb och löner i Sverige.

Vi ska givetvis agera kraftfullt mot skatteflykt och skatteundandragande. Det är lätt att dela uppfattningen att detta behöver utredas.

Anf. 6 MATHIAS TEGNÉR (S):

Fru talman! Vi är eniga om ett par saker. Vi är eniga om att investeringar är viktiga för vårt samhälle. Den tidigare socialdemokratiska regeringen agerade kraftfullt för att allokera både privat och offentligt kapital till investeringar. I så måtto är vi eniga.

Däremot är det inte så att skattefel, skattefusk och skatteluckor leder till en gynnsam allokering av kapital. I stället riskerar kapital att allokeras till saker som är suboptimala om det finns skattefördelar. Det finns inget

positivt i att det finns skatteluckor i vår skattelagstiftning om man tror att investeringar är viktiga för vårt samhälle. Jag som stockholmare brukar stolt prata om att vår huvudstadsregion är den kapitalmarknad som har mest investerbart kapital per capita i världen efter Silicon Valley.

I grunden är det alltså positivt med investeringar. Däremot är det inte positivt med fel i vår skattelagstiftning. Det är där statsrådet Wykman blir svaret skyldig. Skatteverket kom in med en skrivelse redan i december förra året, och under tiden sedan dess har regeringen suttit på händerna. Sedan justerade de sin skrivelse i maj, men problemet finns fortfarande där.

Nu vill jag upplysa statsrådet Wykman om att vi befinner oss på gränsen mot september. Det har alltså gått nästan nio månader sedan den första indikationen om att det finns en tydlig lucka i vår skattelagstiftning. Då borde statsrådet Wykman och regeringen göra det enda rimliga och det som deras expertmyndighet ber om. Tillsätt en utredning för att lösa problemet! Stå inte bara i riksdagens kammare och prata om det!

När tänker regeringen agera?

Anf. 7 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Mathias Tegnér verkar inte tycka att Skatteverkets nya information som man skickade in i maj har någon som helst betydelse. Om Mathias Tegnér tycker att man ska agera på gammal information i stället för ny information är det givetvis upp till honom, men det är ett väldigt dåligt sätt att sköta ett land på. Det är ansvarslost, populistiskt, ryckigt och skadligt.

Det står inte vi för. Man ska göra saker på rätt sätt med rätt information, ordning och reda, trygghet och stabilitet. Det är också det vi gör. Mathias Tegnér kanske är dåligt påläst eller föredrar skarpa debattinlägg framför fakta. Ändringen av beskattningen av inlösenförfaranden handlade just om åtgärder för att minska skattefel och ta bort möjligheter till skatteflykt. Det är något som vi har gjort. Intensivt arbete har pågått länge med ett mer effektivt informationsutbyte för att komma åt dem som planerar att fuska bort hela sin skatteinbetalning.

Detta är svåra saker som lämpar sig dåligt för den typ av påstådd retorik som Mathias Tegnér ger uttryck för.

Det finns vad jag känner till ingen i det politiska systemet som tycker att skatteundandragande och skatteflykt är bra. Däremot finns det ett antal ansvarstagande partier, till exempel de i regeringen, som tycker att denna typ av förändringar måste göras med respekt för att man inte förstör något annat som fungerar väl, till exempel svenska pensionärers avkastning på sitt pensionssparande eller svensk kapitalmarknads funktionssätt. Då behöver man experter. Då behöver man analysera. Då behöver man kunna juridiken. Då behöver man förstå och göra det på ett bra sätt.

Vi ska inte tillbaka till de där skattefrälsena. Mathias Tegnér kommer säkert ihåg vem det var som borrade upp stora hål för de rikaste så att de skulle slippa betala skatt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2024/25:727 om förtroendet för statsråd och statssekreterare efter aktieaffärer

Anf. 8 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Eva Lindh har frågat statsministern om han har fullt förtroende för de statsråd och statssekreterare som enligt Eva Lindh kan ha agerat i strid med gällande regler för aktieinnehav och anmälan om jäv. Hon har även frågat vad statsministern avser att vidta för åtgärder för att regler ska följas samt för att stoppa otillbörliga aktieaffärer.

Interpellationen har överlämnats till mig.

När det gäller den första frågan vill jag börja med att framhålla att det inte är klarlagt att någon har agerat i strid med några regelverk. Det har däremot lämnats in tre anmälningar till konstitutionsutskottet. Statsråden i regeringen har förstått statsministerns förtroende. Jag utgår från att statssekreterarna har sina statsråds förtroende.

Även när det gäller den andra frågan är det viktigt att först konstatera att det inte är klarlagt att några otillbörliga aktieaffärer har ägt rum. När det gäller regelverken finns det, utöver den lagstadgade skyldigheten att anmäla innehav av finansiella instrument, inom Regeringskansliet närmare riktlinjer för hur anmälningar ska göras. För statsrådets och statssekreterarnas anmälningar av finansiella instrument sammanställs en förteckning över deras innehav samt förändringar av dessa. Förteckningen är offentlig, och den tillhandahålls allmänheten för insyn och granskning.

Inom Regeringskansliet finns också riktlinjer och rutiner för hur intressekonflikter och jäv ska iaktas och anmälas.

Statsråd och statssekreterare har också åtagit sig att till Regeringskansliet anmäla och låta förteckna bland annat tidigare anställningar och uppdrag samt näringsverksamhet i bolag. Även dessa anmälningar sammanställs i en förteckning som är offentlig och tillhandahålls allmänheten.

Det är bra att fortlöpande se över de regler och rutiner som finns, bland annat för att undvika att det uppstår intressekonflikter. En översyn av Regeringskansliets regler och rutiner pågår, och när översynen är avslutad kommer resultatet att redovisas.

Anf. 9 EVA LINDH (S):

Fru talman! Sedan i mars i år har ett stort antal avslöjanden om kontroversiella aktieköp utförda av både statsråd och statssekreterare skakat allmänhetens tilltro till statsministerns omdöme och Sveriges förvaltningskultur. Det är tydligt att statsråd och statssekreterare använder sin makt för egen ekonomisk vinning. Det är mycket allvarligt.

Statsministern har en överordnad och strategisk roll i och med att han leder regeringen både politiskt och administrativt. Ansvar, lojalitet och etik är centrala för att upprätthålla förtroendet för statliga institutioner i Sverige.

De frågor som jag har ställt måste alltså statsministern svara på. Har han förtroende för sina statsråd och statssekreterare? Och avser han att göra någonting för att arbetet i regeringen ska fungera i enlighet med de regler som finns? Det var därför jag begärde en debatt med statsministern.

Nu står vi här. Återigen är statsministern osynlig. Han är inte här. Än en gång lämnas frågan över till någon annan, och svaret från statsministern ekar tyst. Det tyder verkligen på ett svagt ledarskap.

Det här händer gång på gång. Som medborgare i Konungariket Sverige blir jag upprörd. Statsministern är nämligen även min statsminister, precis som för alla andra som bor i Sverige. Även om jag uppenbarligen inte har röstat på honom är han min statsminister. Men jag kan inte längre räkna alla gånger som jag som medborgare har undrat var statsministern är och vilka svar han har på de frågor som han borde svara på.

När statsministern tillträdde lovade han att alltid sätta sak före särintresse. De senaste månadernas uppgifter om privata aktieklipp i Regeringskansliet skapar en annan bild. Den enda reaktionen från statsministern har varit att regler ska följas. Nu är det uppenbarligen tveksamt om man gör det. Nu krävs tydliga besked och snabb handling. Och som ledare för sitt team, det vill säga regeringen och dess statssekreterare, har statsministern ansvar för att se till att reglerna följs.

Jag ville få svar på mina frågor, om statsministern har fullt förtroende för statsråden och statssekreterarna och vilka åtgärder han avser att vidta. Här står finansmarknadsministern och säger: Interpellationen har överlämnats till mig. Jag vill inte vara otrevlig mot statsrådet på något sätt. Han står här och har fått på sin lott att svara på mina frågor, vilket han faktiskt har gjort. Men statsrådet är inte statsministern. Statsrådet är inte ansvarig för regeringen och dess statsråd men får nu svara på vad hans kollegor har gjort och om de har följt reglerna.

Jag blir ändå nyfiken – det blir min första kompletterande fråga – på varför det är just finansmarknadsministern som svarar i stället för statsministern. Är det för att det handlar om aktier och har med finanser att göra, eller finns det något annat skäl?

Anf. 10 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Det var några ganska allvarliga anklagelser som slank ur ledamotens mun, eller de kanske planerades att sägas.

Personligen uppskattar jag att vi lever i en rättsstat och att om saker och ting har gjorts fel utreds det inte i en interpellationsdebatt. Jag har stor respekt för att vi har ett konstitutionsutskott, och jag noterar att det har skett anmälningar dit. Låt oss se hur det går med dem.

Man ska ha stor respekt för att Sverige är en välfungerande demokrati, en rättsstat med principer och en parlamentarisk demokrati som arbetar efter en viss ordning och reda. Det uppskattar jag, och det uppskattar svenska folket. Det är bra att det är så.

Det har skett ett antal anmälningar till konstitutionsutskottet kring detta. Där ska en prövning givetvis ske. Om det finns andra oegentligheter, rent generellt, finns det andra instanser som prövar dem.

Det är bra att det är på det sättet i Sverige. Det tycker jag att vi gemensamt ska värna. Vi ska inte ha en debatt som gör sig till domstol på det sättet. Vi har en ordnad process för sådana saker i det här landet. Den står jag bakom, och den har tjänat och fortsätter att tjäna Sverige väl. Men det krävs givetvis att vi alla sluter upp kring att det är så.

Och det är inte klarlagt att några otillbörliga aktieaffärer har skett. Man måste börja i fakta och i sak.

Svaren på frågorna är väldigt tydliga. Statsministern har förtroende för sina statsråd – så är det alltid i en svensk regering – till dess man inte är statsråd längre. Då har man uppenbarligen inte statsministerns förtroende. Men så länge man är statsråd har man det. Det är så det fungerar i Sverige. Det är en bra ordning. Och statssekreterare ska givetvis ha sina statsråds förtroende. Det besvarar den första frågan.

Svaret på den andra frågan, om vilka åtgärder som vidtas, är lika tydligt. Det sker nu en översyn av hur de här reglerna bör utformas. Så fort den översynen är klar kommer resultatet givetvis att presenteras.

Här har vi egentligen en väldigt stor tydlighet och transparens gentemot svenska folket. Det finns en ordning för hur olika typer av misstankar eller potentiella felaktigheter hanteras. Enligt den här ordningen hanterar vi dem till exempel i riksdagen genom konstitutionsutskottet. Dit har det skett anmälningar. De får givetvis prövas där.

Jag tror inte att man behöver någon stor, livlig fantasi eller för den delen stor sakområdeskunskap för att höra varför frågor om aktiemarknad, transparens och andra frågor som är mycket viktiga i en välfungerande marknadsekonomi och ett finansiellt system besvaras av en finansmarknadsminister, som har ansvaret för den typen av frågor.

Fru talman! Därmed är Eva Lindhs frågor till fullo besvarade. Den ena rör förtroendefrågan. Så är det i Sverige; så länge man är statsråd har man statsministerns förtroende. Den andra frågan är vad statsministern gör åt detta. Det pågår en översyn av reglerna. Svaret kommer att levereras när den översynen är färdig.

På den kompletterande frågan, om varför jag svarar på de här frågorna, kan jag säga att jag är finansmarknadsminister och frågorna rör hantering av frågor som är helt centrala på finansmarknadsområdet, bland annat förtroende.

Därmed har jag svarat på frågorna. Jag svarar gärna på fler kompletterande frågor från Eva Lindh om det finns sådana.

Anf. 11 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag ska reagera på det som statsrådet säger, men först vill jag backa och prata om vad min fråga faktiskt handlar om, så att alla som lyssnar ska veta vad som har hänt.

Tidigare arbetsmarknads- och integrationsministern, Mats Persson, köpte Ericssonaktier samma dag som han i sin tidigare roll som utbildningsminister var med och beslutade om 2,3 miljarder kronor i statligt stöd till ett forskningsprogram där Ericsson var huvudpart. Det är inte en engångsföreteelse. Den ministern har åtta gånger underlåtit att rapportera aktieaffärer som han gjort.

En statssekreterare äger aktier i kärnkrafts- och gruvrelaterade bolag. Det är sektorer som direkt påverkas av den politik som hans departement utformar. En annan statssekreterare köpte Saabaktier dagen innan det svenska miljardkontraktet med Ungern om Gripenplan offentliggjordes. Det var en affär som hennes departement beredde.

En minister äger aktier i vindkraftsbolag och har varit med och fattat beslut om det. En utbildningsminister har underlåtit att anmäla sitt aktieinnehav. En annan har köpt aktier när en affär med försvarsindustrin förhandlades. Jag kan fortsätta. Det har nämligen kommit upp fler.

Enligt det nuvarande regleringsbrevet och instruktionen för ministrar får statsråd äga värdepapper, men de ska anmäla innehaven och avstå från beslut som kan gynna dem själva. Jag kan inte tolka det på något annat sätt än att det inte har hållits. Det här bygger på öppenhet och ärlighet i fråga om att följa de regler som finns.

Efter att jag skrev interpellationen har det också kommit fram ännu tydligare att ministrar inte anmäler jäv när man fattar beslut som berör egna aktieinnehav. Man ska följa reglerna. Det här upprör inte bara mig utan även ganska många andra.

Jag tycker att statsrådet svarar väldigt undvikande på frågan om vad som behöver göras. Därför har jag några uppföljande frågor som jag vill ställa till statsrådet.

Många bedömer att regelverket ändå finns på plats för att säkerställa att både statsråd och statssekreterare agerar på ett sätt som upprätthåller allmänhetens förtroende. Jag har därför en fråga. Eftersom den bedömning många gör är att man inte har följt regelverken undrar jag: Är det för att regelverket inte är tillräckligt tydligt, är det för att det finns för låg kunskap om regelverket för att kunna följa det eller är det för att det finns en bristande vilja att följa regelverket? Jag vill veta vilket av de tre olika scenarierna som statsrådet tror och bedömer är anledningen till att det ändå har hänt.

Sedan vill jag gå tillbaka till det som statsrådet har svarat. Jag uppskattar förstås också demokratin. Jag tycker att det är dumt att insinuera något annat. Men att det gjorts en anmälan till KU innebär ju inte ett förbud mot att diskutera eller debattera en fråga.

Vi ska ha en ordnad process, absolut, men det måste också finnas en respekt för något annat som är viktigt i demokratin, nämligen riksdagsledamöters möjligheter och rätt att ställa frågor genom interpellationer i Sveriges riksdag och få svar på dem.

Anf. 12 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Det är utmärkt med en öppen debatt och diskussion, men att man debatterar och har uppfattningar och åsikter gör en inte till vare sig utredande eller dömande makt på något sätt. Det har vi funktioner för. Vi har till exempel konstitutionsutskottet som granskar den typen av ärenden. Det verkar märkligt att helt föregripa en sådan granskning.

Det finns ännu inte belagt att oegentligheter har skett, men de granskningar och anmälningar som görs ska givetvis mötas med den största respekt. Så sker också. Det är bra att vi har den ordningen i Sverige. Det ska ske på ett bra sätt, och det är bra att vi har en ordning med öppenhet och transparens.

Det som ledamoten efterfrågar är att jag ska göra mig till en dömande part i detta. Vi har anmälningar till konstitutionsutskottet, som granskar regeringen. Jag tycker att det är bra att vi har det på det sättet i Sverige. Det är en stark del av vår demokrati att det fungerar så.

Om reglerna behöver ändras eller förtydligas tycker jag, återigen, att det är bra att vi har stabila och ordnade processer i Sverige och att Regeringskansliet nu ser över riktlinjerna. Det är bra att man inte föregriper detta av andra skäl utan helt enkelt värnar de institutioner som vi har byggt upp för att demokratin ska vara välfungerande. De behöver fungera och värnas också när man kanske vill plocka politiska poäng eller hasta fram saker.

Vi hade en interpellationsdebatt tidigare här. Det var samma sak där. Det behövdes utredning och genomgång för att förbättra regelverk. Det är ibland frustrerande att det är så, men i grunden bygger det ett mycket bättre Sverige att man har institutioner och funktioner som granskar hur saker och ting är och utreder hur saker och ting borde vara. Sedan kan regeringar lägga fram förslag och riksdagar fatta beslut, och demokratin kan fungera på ett välordnat och bra sätt där ansvar kan utkrävas och beslut fattas som förhoppningsvis leder till att Sverige och svenska folket får bättre levnadsvillkor i morgon än vad man har i dag.

Jag har ingen annan uppfattning, fru talman. Jag tror egentligen inte att Eva Lindh och jag har olika uppfattningar om detta, utan jag tror att vi har en stor samstämmighet. Sedan är det såklart fullt naturligt att oppositionen vill uppmärksamma, ta rygg på någon eller utkräva ansvar för olika saker. Så ska det vara, och det ska ske i en fri debatt. Den debatten kan man ha parallellt med att man ansvarar för och värnar de institutioner och den funktionalitet som vi ska ha för att demokratin ska fungera bra.

Det är därför jag slår ett slag för anmälningar till konstitutionsutskottet. Prövningen ska såklart ske där, men man ska också se över rutinerna på Regeringskansliet. När man har gjort det får vi givetvis återkomma och berätta om vad man har kommit fram till och om det behövs förstärkningar där. Jag föregriper självfallet inte någon av de processerna.

Anf. 13 EVA LINDH (S):

Fru talman! Utifrån statsrådets svar här kan man tro att det är lite tveksamt om huruvida man har följt reglerna eller inte. När det gäller jäv har man faktiskt inte följt dem, för man har inte anmält jäv vid de tillfällen då man har fattat beslut som berör något som kan ge ekonomisk vinning, punkt. Där behöver regelverket följas.

När det gäller aktieköp har jag inte bett statsrådet att vara domare i detta eller döma någon av sina kollegor. Jag kan bara konstatera att det som händer verkar orimligt. Regeringen skulle helt enkelt kunna besluta att förbjuda direkt aktiehandel för statsråd och statssekreterare. Det är ett förslag. Det behöver man inte utreda, utan om man som jag tycker att det är orimligt kan man fatta det beslutet.

Återigen: Jag och många med mig tycker att det här är upprörande. Det handlar inte om politiska poäng för mig, utan jag är uppriktigt intresserad av om statsministern tycker att det här är problematiskt eller inte. Han står inte här och svarar på de frågor som jag har ställt. Statsrådet säger att statsråden har förtroende så länge de sitter kvar. Jag tycker ändå att det är intressant att få ett svar, men statsministern håller sig undan. Det är tyst. Jag tycker att det är djupt problematiskt.

Det är uppenbart att man inte har följt de regler som finns. Det är omoraliskt att göra egen ekonomisk vinning på de beslut och de kunskaper som regeringsföreträdare har i mycket högre grad och före alla andra. Gör något! Det är min uppmaning och önskan.

Prot. 2024/25:137
21 augusti

*Svar på
interpellationer*

Anf. 14 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Att ledamoten Eva Lindh inte uppskattar att diskutera frågor som rör förtroendet på finansmarknaden med finansmarknadsministern kommer jag inte att kunna lösa åt ledamoten. Däremot har jag svarat på ledamotens frågor. Det rör såklart förtroendefrågan. Det är tydligt att de som sitter i Sveriges regering alltid har statsministerns förtroende. Annars sitter man inte i regeringen. Så är den ordning vi har i Sverige.

Jag har svarat på frågan om vad vi gör åt detta. Det pågår en översyn. Jag tolkar ledamoten så att hon skulle vilja att man agerar innan översynen är klar. Jag tycker generellt att det är klokt att man gör en översyn, en analys och en bedömning och sedan går till beslut. Det finns nästan alltid olika konsekvenser eller bieffekter vid olika typer av regeländringar. Det är bra att det görs en översyn.

Sedan vet inte jag, fru talman, om Eva Lindh har agerat och reagerat lika kraftfullt förut. Det som kanske ska nämnas innan man gör en översyn eller i samband med detta är att frågeställningarna inte är nya. I Dagens Nyheter den 25 februari 2019 stod följande om den socialdemokratiska regeringen: "Så placerar regeringen sina pengar – Hans Dahlgren har mest kapital". I Dagens Nyheter den 21 mars 2021 stod det om den socialdemokratiska regeringen: "Politikerna kände inte till placeringarna – ser över innehaven". Den 10 januari 2022 stod det: "S-ministrarnas fondklipp – hon har överlägset störst portfölj". Den 23 juli 2020 stod det: "MP-ministrar placerar i kol- och oljefonder". I Expressen den 27 september 2019 stod det: "Nya ministern vägrar lämna ut lista över sitt aktieinnehav". Det gällde Anna Hallberg. Den 14 oktober 2014 stod det: "Bolund om Investor-aktierna: Jag köpte dem inte själv."

Frågeställningen är alltså inte ny. Det pågår en översyn, och när den är klar ska vi självfallet redovisa den.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2024/25:729 om situationen i Palestina

Anf. 15 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Ola Möller har frågat mig om jag och regeringen, mot bakgrund av situationen i Palestina, har för avsikt att pausa handelsavtalet.

Situationen i Gaza är katastrofal. Krigets ofattbara konsekvenser för civilbefolkningen måste få ett slut och en vapenvila komma till stånd. Vi har ännu inte sett att Israel har gjort tillräckligt för att leva upp till överenskommelsen mellan EU och Israel. Regeringen vill därför att trycket på Israels regering ökar, inklusive genom att EU fryser handelsdelen i associeringsavtalet med Israel, och har uppmanat kommissionen att presentera förslag för att så ska ske.

EU behöver öka pressen på den israeliska regeringen för att förbättra den katastrofala humanitära situationen och respektera internationell humanitär rätt. Det krävs ett fritt, säkert och obehindrat humanitärt tillträde, och FN och andra humanitära organisationer måste kunna utföra sitt livräddande arbete under säkra omständigheter.

Samtidigt måste trycket på Hamas öka, inklusive genom ytterligare sanktioner, vilket regeringen återkommande lyfter inom EU. Vi har efterlyst förslag från kommissionen om hur denna press kan intensifieras. Hamas bär ett tungt ansvar för situationen. Sverige fortsätter att framhålla att gisslan i Gaza måste frisläppas villkorslöst och omedelbart. Hamas måste avväpnas och upplösas och kan inte ha en plats i ett framtida styre av Gaza. Att också regionens länder nu tydligt ställer sig bakom dessa krav är viktigt och välkommet.

Anf. 16 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Tack för svaret, utrikesministern!

Jag brukar inte ha svårt att komma på vad jag ska säga. Orden brukar liksom bara komma till mig. Men inför den här debatten har jag faktiskt haft svårt att komma på vad jag ska säga. Efter de otaliga debatter som vi har haft här i kammaren om den här frågan känner jag en enorm frustration. Den frustrationen är verkligen inte bara riktad mot utrikesministern utan mot hur förfärlig hela situationen är.

Givetvis kan inte min frustration och min oförmåga att hitta ord mäta sig med de umbäranden och det lidande som Gazas befolkning utsätts för – på många sätt är den situationen bortom ord. Över 60 000 människor, lågt räknat – 3–4 procent av befolkningen – har dödats av bomber, skjutvapen, drönare, artilleri, sjukdomar, rasmassor och svält. Det är därför svårt att hitta orden för att göra det hela rättvisa. Jag tror inte att det går.

Det absurda är att när man inte trodde att det kunde bli värre invaderar Israel Gaza City, en stad med 1 miljon människor i tätbebyggt område. Dessutom går man vidare med planerna på att slå sönder den palestinska statsbildningen genom att i strid med internationell rätt bygga bosättningen E1. Diskussioner förs också på fullt allvar om att flytta det palestinska folket till Somalia eller Sydsudan. Det är helt förfärligt. Dessutom föreligger det ett konkret förslag på vapenvila för undertecknande hos regeringen Netanyahu, ett förslag som Hamas har accepterat.

Så har vi svälten, det som till sist fick människor att vända, det som fick dem som förnekar att se att nu är det nog. Sveriges regering har tidigare uppenbarligen tyckt att det var ganska okej att palestinier mördades med skjutvapen och bomber, men Ulf Kristersson konstaterar nu att Israel gör det svårt för sina vänner. Men för det palestinska folket har det varit svårt väldigt mycket längre än sedan svälten började.

När flyktingläger, skolor och sjukhus har bombats har det alltid gått att skylla på någon annan. När ambulanspersonal och journalister medvetet har avrättats har det alltid bortförklarats. När det gäller svälten har det däremot varit för uppenbart. Den går inte att förklara bort.

Även där försöker dock den högerextrema och fascistiska regeringen i Israel fara med osanningar. Så sent som i förra veckan, tror jag, stod de i svensk tv och gjorde precis detta, och när de blir motbevisade haglar anklagelserna och desinformation.

Svälten har verkligen fått debatten att vända. Det är bara sjukt hur lång tid det har tagit. Larmen har ju kommit. Till och med för Sveriges regering, som genom att dra in stödet till UNRWA aktivt har stöttat Israel i att fördriva det palestinska folket, har det här blivit för mycket. Det är därför jag ändå måste säga att jag uppskattar att regeringen sent omsider svängde kring att pausa handelsavtalet. Det skedde dock efter mötet där det här skulle beslutas, och nästa möte är i oktober.

Nu går det inte längre att förneka: Det som sker i Palestina inför våra ögon är med all sannolikhet ett folkmord. Det är världens experter mer och mer överens om. Det måste vi se, och då måste vi agera. Min fråga till utrikesministern är därför om hon kan fördöma invasionen av Gaza City och den nu planerade utbyggnaden av E1.

Anf. 17 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Först och främst vill jag rikta ett tack till Ola Möller, som har initierat den här interpellationsdebatten. Tack även till utrikesministern, som kommer hit och svarar på frågorna!

Jag vill passa på att välkomna den svängning som vi ändå har sett hos regeringen de sista veckorna vad gäller pausandet av associeringsavtalet. Men det känns som om det tar stopp där. Det kommer inte så mycket mer, och det är tragiskt att se. I utrikesministerns svar hörde vi inte ett enda ord om Västbanken trots att Västbanken definitivt nämns i själva frågeställningen – inte ett ord om vad som pågår även där, inte ett ord om den ockupation som har pågått åtminstone sedan 1967. Det är 58 år av bosättningar och bosättningspolitik, en israelisk politik som hela tiden stöder dessa bosättningar och de bosättare som befinner sig på Västbanken. Det är en politik som har fördrivit palestinier i 58 år, en politik som leder till förstörda skolor och förstörda brunnar – ofta skolor och brunnar som vi i EU har bekostat och betalat för med våra skattemedel.

I juli förra året kom Internationella domstolen med ett yttrande om just ockupationen av Gaza, Västbanken, östra Jerusalem och Golanhöjderna. Man sa att Israel måste upphöra med ockupationen och att bosättningarna måste nedmonteras. Sedan kom också ett krav på omvärlden om att på intet sätt, vare sig ekonomiskt eller politiskt, stödja den israeliska bosättningspolitiken.

Det här har vi däremot inte över huvud taget hört någonting om från den svenska regeringen. Vi hör inga former av svar på hur vi kan sluta att stödja bosättningspolitiken, som är en del av situationen i Palestina.

Jag skulle därför vilja fråga utrikesministern vilka steg som har tagits efter Internationella domstolens yttrande förra året för att sluta stödja Israels politik, och då pratar jag inte bara om ord. Vilka övriga steg har man tagit gentemot Israel?

Anf. 18 MARKUS KAUPPINEN (S):

Fru talman! Vår utrikespolitik måste utgå från en tydlig kompass. Den måste grundas i folkrätten, i solidaritet med de utsatta och i en orubblig tro på att diplomati och internationellt samarbete är vägen framåt.

Det är en socialdemokratisk övertygelse som vi står upp för. Vi har varit tydliga i vårt fördömande av Hamas terror, men vi har också konsekvent krävt respekt för folkrätten och ett omedelbart slut på det civila lidandet i Gaza.

Fru talman! Låt oss vara tydliga: För en hållbar fred måste Hamas förlora sitt inflytande. En legitim och demokratisk palestinsk stat kan inte byggas på en terroristorganisations grund.

Nu ser vi att Israel har börjat öka antalet lastbilar som släpps in i Gaza. Det är en välkommen utveckling, men den bevisar också vår poäng att politiskt tryck ger resultat. Hotet om att frysa handelsdelen i associeringsavtalet, något som Socialdemokraterna har krävt i månader, är inte en tom gest utan en signal som får en regering att agera. Detta budskap försvagas dock av motsägelsefulla uttalanden från Regeringskansliet. När utrikesministern säger en sak och vice statsministern en annan talar man inte för en nation, utan då talar man med två tungor. En splittrad röst är inte en stark röst.

Folkrätten kan inte läggas på is. Vår moraliska plikt kan inte frysas. En rättvis fred kan endast byggas på frihet, värdighet och ett slut på ockupationen. Den kan inte byggas på otydligheter, halva sanningar och en moralisk feghet. Låt oss därför agera nu. Låt oss stå upp för folkrätten, för de palestinska barnen, som förtjänar en framtid, och för en svensk utrikespolitik som är tydlig och rak.

Fru talman! Jag noterar att EU efter regeringens försök att visa handlingskraft inte har frusit handelsavtalet utan i stället enbart har beslutat om en granskning.

När regeringen inte ens kan tala med enad röst på hemmaplan vill jag fråga utrikesministern hur hon då ska övertyga medlemsstaterna att gå från en tam granskning till en kraftfull frysning – vilket situationen kräver.

Anf. 19 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag vill börja med ett konstaterande. Varje gång jag uttrycker någon åsikt om vad som händer i Gaza är det ganska många som säger att vi inte fördömer Hamas. Jag vill säga att vi naturligtvis fördömer den attack som Hamas genomförde den 7 oktober 2023 och att man fortfarande håller gisslan – bara så att det klart framgår.

Jag känner också att det stockas i halsen varje gång man pratar om det som händer i Palestina. Det är ett oerhört lidande som människor i Gaza lever i, och – som Jacob Risberg tog upp – så även på Västbanken.

Om det som händer i Gaza inte vore så fruktansvärt skulle vi också kunna klara att se det som händer på Västbanken. Det är också någonting vi verkligen borde göra någonting åt. Men här pratar vi – med rätta – om Gaza, därför att det som händer är så otroligt förskräckligt.

När man hör vad den här regeringen säger och uttalar om Gaza har det hela tiden ringt två frågor i mitt huvud: Var går gränsen? Kan det bli värre? Svaret är ja. Det kunde bli värre.

Nu har Israels attacker mot befolkningen i Gaza snart pågått i två år. Sjukhus och räddningstjänst har attackerats. Man har inte sjukvård. Människor dör för att de inte får den vård de behöver. Israel tillåter inte att mat kommer in. Man tillåter inte att mat kommer in till barn, kvinnor och män som svälter.

Människor skjuts när de väntar. Barn har skjutits i köerna till att hämta det nödvändiga vattnet. Det är därför självklart väldigt bra att utrikesministern nu säger att man öppnar för att frysa handelsavtalet med Israel, för det här är ett medel att sätta ökad press på Israel.

Det är naturligtvis otroligt viktigt, eftersom ökad press på Israel kan vara den enda möjligheten att faktiskt få stopp på de umbäranden och det lidande som människor i Gaza nu upplever.

Därför blir man naturligtvis ännu mer beklämd när regeringen inte verkar kunna hålla sams i den här frågan. De verkar ha fattat ett beslut, och jag hoppas att de uttalanden som utrikesministern har gjort är det som gäller. Jag hoppas det, eftersom Sverige tillsammans med alla andra länder har en viktig röst för att kunna sätta press och för att EU ska sätta press på Israel. Det är min fromma önskan att utrikesministern och Sverige tillsammans med omvärlden verkligen agerar för att stoppa lidandet i Gaza.

Anf. 20 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Regeringen har – till skillnad mot vad interpellanterna påstår – samfällt varit mycket tydlig om att Israel måste leva upp till sina skyldigheter när det gäller att skydda civila i enlighet med internationell humanitär rätt. Jag vet inte hur många gånger jag har sagt det i den här talarstolen.

Regeringen har i samtal med Israels regering upprepade gånger också krävt obehindrat humanitärt tillträde och att humanitära aktörer ska kunna verka i alla delar av Gaza. Den katastrofala humanitära situationen måste förbättras, och humanitär hjälp måste nå de civila i tillräcklig omfattning.

Som jag också redovisade har regeringen tillsammans och enligt uttryckt stöd för och tagit initiativ till åtgärder för att öka pressen på den israeliska regeringen. Det inkluderar stöd till frysning av handelsdelen av associeringsavtalet mellan EU och Israel. Regeringen har uppmanat EU-kommissionen att lägga fram ett konkret förslag. Som framgår av den promemoria som sänts till utrikesutskottet inför i morgon är regeringen helt enig i detta.

Regeringen har också ställt sig bakom ett belgiskt initiativ för att få EU-kommissionen att göra en översyn av huruvida EU i sin handel med Israel gör tillräcklig åtskillnad mellan Israel och illegala bosättningar. Regeringen stöder också förslaget om att delvis suspendera Israels deltagande i forskningsprogrammet Horizon.

Vi ser med mycket stor oro på den fortsatta allvarliga utvecklingen på Västbanken och på de aviserade israeliska planerna på att godkänna omfattande utbyggnad av bosättningar på Västbanken.

Vi instämmer i Kaja Kallas uttalande för EU om att detta ytterligare undergräver tvåstatslösningen och att bosättningarna strider mot folkrätten. Även här har regeringen tagit initiativ genom att vara pådrivande för att införa EU-sanktioner – detta kallas när vi ses i rådssammanhang för The Swedish Proposal – mot ministrar som driver på för en illegal bosättningspolitik och aktivt motverkar en framtida tvåstatslösning. Sverige vill också se EU-sanktioner mot extremistiska bosättare.

Vi gör alltså väldigt mycket, och Sverige tillhör de länder i EU som gör allra mest för att sätta press på Israel. Det är dock väl känt att det är svårt att nå enhällighet i de fall där åtgärder kräver enhällighet. Det är också svårt att nå kvalificerad majoritet för de åtgärder som kräver kvalificerad majoritet. Detta är jag frustrerad över, men jag kan försäkra kamraren att vi har en mycket stark svensk röst i rummet.

Den rösten är också väldigt stark när det gäller behovet av att sätta ytterligare press på Hamas även genom ytterligare sanktioner. Också här efterlyser regeringen förslag från EU-institutionerna om hur detta tryck kan skärpas.

Jag har också varit mycket tydlig i frågan om Israels beslut om ytterligare intensifiering av den militära offensiven i Gaza. Beslutet riskerar ytterligare omfattande tvångsförflyttningar av civilbefolkningen som inte går att förena med folkrättens krav.

Sverige och EU har varit tydliga med att Gazas territorium inte får ändras, reduceras eller annekteras. Alla steg i en sådan riktning, inklusive detta, strider mot folkrätten och fördöms av Sverige. Detsamma gäller om hela eller delar av civilbefolkningen fördrivs från Gaza.

Anf. 21 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern och alla kollegor som deltar i debatten.

Jag tycker att det är positivt att regeringen nu ändå börjar ta små, små steg. De tas dock alldeles för sent och alltid bara i EU-sammanhang. Det finns ingen tillstymmelse till unilateralt agerande. Jag återkommer till den frågan.

När det gäller denna svält så uppstår den ju genom en medveten handling. Det som är så frustrerande är att det utanför gränsen står mat och mediciner som skulle kunna lösa problemet om Israel släppte in dessa och tillät UNRWA att distribuera dem. Men regeringen har dragit in pengarna till UNRWA så att lönerna till lokalanställda inte kan betalas.

När det gäller UNRWA är det inte så enkelt som att det inte kan fungera, som regeringen vill få det till. Det finns faktiskt personal som går runt och som agerar i dag, men de får inga löner eftersom pengarna till exempel dras in.

Israel tillåter dessutom att mat släpps från luften. Detta krossar och dödar människor som försöker få tag på maten. Israel delar tillsammans med USA ut mat för att skjuta människor. Det är vad som händer. Över tusen personer har blivit skjutna. Detta bara fortsätter att spå på dödandet. Att svälta eller att bli skjuten är det val som väldigt många människor står inför.

Dimensionerna av detta är helt sjuka. Inget annat krig som en västmakt har begått har proportionerligt varit så brutalt som detta krig.

En västmakt, en demokrati, har aldrig dödat en så stor andel av befolkningen i ett land som man bombat. Inte ens av bombmattorna över Tyskland under andra världskriget dog så här stor andel av befolkningen. Hjälparbetare slängs i massgravar efter att de skjutits av IDF. Journalister bombas och dödas för att de rapporterar. Massdeportationer förbereds. Nu sker ytterligare attacker på Gaza City. Detta görs av en ledare som är efterlyst av Internationella brottmålsdomstolen. Det är helt otroligt.

Ledarskapet i Israel måste vi säga ett par ord om i den här kammaren. Löften gavs av Israel till Kallas, men något avtal finns inte på pränt. Israel har inte skrivit under någonting, och löftena hålls inte. 85 procent av alla de lastbilar som kommer in på Gazaremsan når aldrig sina destinationer. Det är inte att ge fullt tillträde. Man lovar hjälp, men man skjuter människor i stället. Israel har attackerat hjälpkonvojer. Man angriper inte bara UNRWA-medarbetare utan de facto också World Food Programmes

medarbetare, som den svenska regeringen har gett pengar till som något slags svepskäl för att inte ge pengar till UNRWA. Löftena som gavs till EU är alltså inte vatten värda. I stället krossas folk under lastpallar med mat. Israel bröt också den tidigare vapenvilan, med en plan för fullständigt frigivande av gisslan. Vad säger utrikesministern om detta?

Sedan ska jag givetvis också fördöma Hamas; annars kommer förstås utrikesministern att anklaga mig för att inte göra det. Men jag vill påminna om vilka som har supportat Hamas en hel del. Yuval Diskin, chef för Shin Bet, sa 2013: Om vi tittar över åren är en viktig bidragande faktor till Hamas utveckling Bibi Netanyahu och hans första premiärministerperiod. Ehud Barak sa till arméradion: Strategin att hålla Hamas vid liv, till och med till priset att överge tvåstatslösningen och medborgarna i söder, handlar om att försvaga regimen i Ramallah. Kan utrikesministern fördöma dem som har stöttat Hamas till den position de i dag är i?

Anf. 22 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaren. Ja, det finns en lång lista över saker som ändå görs. Jag kan hålla med ledamoten Möller om att det är lite för lite och lite för sent. Men vi får väl glädjas åt det som ändå sker från Regeringskansliet gentemot Israel.

En av de saker som utrikesministern nämner är den översyn man ska göra av om EU gör tillräcklig åtskillnad mellan varor från Israel och varor från bosättningar. Att vi över huvud taget importerar saker från bosättningar innebär ju att vi ekonomiskt stöder Israels bosättningspolitik. Hur ska man annars tolka det? Det borde vara totalt förbjudet att importera varor från bosättningar, åtminstone om vi ska lyssna på vad Internationella domstolen säger: att man varken politiskt eller ekonomiskt får stödja Israels bosättningspolitik.

Slovenien går före och säger: Vi förbjuder all import av varor från israeliska bosättningar. Är det någonting som Sverige tänker driva? Är unilaterala steg någonting som Sverige kan åta sig att ta, eller måste vi bara följa EU hela tiden – då lite grann i skydd av att det inte går att få enighet i de här frågorna?

Jag skulle återigen vilja veta: Hur ställer sig den svenska regeringen till att förbjuda varor från israeliska bosättningar? Om Slovenien, som också är medlem i EU, kan gå före och göra det, kan då även regeringen här i Sverige tänka sig att driva den frågan?

Anf. 23 MARKUS KAUPPINEN (S):

Fru talman! Situationen i Gaza är fruktansvärd, och pressen på de stridande parterna att avsluta kriget måste öka. Det är vi alla överens om. Vi har ett kollektivt ansvar att agera. Under tiden måste vi se till att all tillgänglig hjälp kommer fram, så att vi kan undvika att fler barn dör av svält och sjukdomar. De palestinska barnen bär den tyngsta bördan i konflikten, och deras framtid är direkt kopplad till vår förmåga att agera.

Våra närmaste partner, från Tyskland till våra nordiska grannar som Finland, har agerat med det nödvändiga moraliska modet och återupptagit sitt stöd till UNRWA, medan den svenska regeringen valt att stå vid sidan av. Med ett snävt fokus på byråkrati har man i praktiken straffat de palestinska barnen. Man har offrat de mest grundläggande humanitära principerna för att upprätthålla en politik som är så unik att den knappt har en

enda allierad. Att dra in stödet till UNRWA, som har en infrastruktur som verkligen fungerar, samtidigt som regeringen skryter om ökat bistånd är att hålla en droppe vatten i öknen och kalla det en oas.

Utrikesministern hävdar att regeringen agerat med styrka gällande handelsavtalet. Men den enda styrka jag ser är hur ministern och vice statsministern lyckats visa upp regeringens splittring. Utrikesministern talar om handling, medan vice statsministern öppet kallar det för en symbolisk gest. Många med mig undrar: Vilken är regeringens linje egentligen?

Anf. 24 EVA LINDH (S):

Fru talman! Svält och lidande, och man har ingen möjlighet till vård. Människor skjuts. Nu flyr invånarna i Gaza stad, trots att de inte har någonstans att fly. Allt det här beror på att Israel har stoppat mat, skjutit och attackerat. Det är därför det här händer.

Vad har Sverige för ansvar i det här? Ja, samma ansvar som vi alltid har i utrikespolitik: att agera, trycka på och påverka. Regeringen kan agera mer och måste agera starkare för att det här ska få ett slut.

Anf. 25 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Regeringen följer tillsammans med övriga EU mycket noggrant genomförandet av den humanitära överenskommelse som ingicks i juli mellan EU och Israel. Vi har ännu inte sett att Israel skulle ha gjort tillräckligt för att leva upp till överenskommelsen.

Men det är inte bara överenskommelsen med EU som Israel ska leva upp till utan även den internationella humanitära rätten. Israel måste ta sitt ansvar och omedelbart häva samtliga restriktioner mot inflödet av nödhjälp samt tillåta FN och andra nödorganisationer att utföra sitt livräddande arbete. Allt annat är oförsvarligt och oacceptabelt.

Det är precis som Ola Möller säger: Det står lastbilar vid grindarna och väntar medan barn svälter i Gaza. Det är fruktansvärt och väcker en enorm frustration, i synnerhet som Sverige är en av de absolut största finansörerna i hela världen av just de lastbilarna. Vi är också den näst största givaren av humanitärt stöd till Gaza i hela EU.

Jag förstår att ledamöterna har tagit sommaruppehåll, men hade de läst medier under sommaren hade de noterat att UNRWA:s egen chef säger att de inte längre kan verka i Gaza på ett sätt som är meningsfullt och att han därför överväger att lägga ned organisationen. Detta om något är bevis för att vi har tänkt rätt. Vår prio är att säkerställa att varje förnödenhet kan nå fram till de barn som svälter i Gaza. World Food Programme, som vi har styrt om mycket av vårt stöd till, får in lastbilar, om än inte tillräckligt många. UNRWA har inte fått in en enda lastbil i Gaza på många månader. Frågan är om man bryr sig om vackra ord och principer eller om man verkligen bryr sig om barnen i Gaza.

När det gäller åtskillnaden mellan varor från bosättningar och varor från Israel är det just Internationella domstolens rådgivande yttrande som det handlar om, Jacob Risberg. Det som vi har ställt oss bakom är det belgiska initiativet, som handlar om att säkerställa att EU verkligen lever upp till de åtaganden som vi har enligt domstolens utlåtande.

Ola Möller sa att han hade förslag på vad vi skulle kunna göra unilateralt. Jag kan ha missat det, men jag hörde inte de förslagen. Sanningen är dock att vi har lämnat över handelspolitiken och sanktionspolitiken till EU. Vill man ha en annan ordning får man verka för det, men det har jag inte heller hört något om från Socialdemokraterna.

Prot. 2024/25:137
21 augusti

*Svar på
interpellationer*

Anf. 26 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Du får ursäkta att jag har telefonen med mig upp i talarstolen, men jag vill bara läsa för utrikesministern vad UNRWA skrev på sin Instagramsida för tre dagar sedan: UNRWA staff work tirelessly in dangerous conditions to help others. Sedan har de en post om hur deras kliniker tar hand om skadade barn – UNRWA-personal på plats. De arbetar utifrån de omständigheter som finns.

Jag betackar mig för härskartekniker kring våra kunskaper om vad som händer på marken i Gaza.

Sedan vill jag bara påpeka att det finns fler uttalanden från israeliska ministrar om hur man ser på Hamas. Smotrich, som själv är en bosättare från Västbanken, har kallat Hamas för en tillgång. År 2015 sa han: Hamas är en tillgång medan det palestinska ledarskapet i Ramallah inte är det.

Jag hör inget fördömande eller anklagande från utrikesministern mot den israeliska regeringens stöd till Hamas genom åren – och möjliggörande. Jag hade uppskattat det med tanke på hur många gånger hon har fördömt oss för diverse saker när vi, enligt henne, inte tar tillräckligt starkt avstånd. Kan hon fördöma den israeliska regeringens stöd till Hamas?

När det gäller saker som man kan göra kan jag nämna handelsavtalet och sanktioner mot ledare. Det kan ske unilateralt. Vi vill stoppa införseln av varor – det kan ske, som Jacob Risberg påpekade. Det handlar om att återuppta stödet till UNRWA och om att återuppta stödet till följeslagarprogrammet. Vi vill skicka en flotta som bryter blockaden – med andra villiga länder. Vi skulle kunna göra massor av konkreta handlingar själva kring det här.

Jag säger återigen: Jag tycker att det är bra att regeringen ändå har kommit ur vagnen. Det är positivt. Det Maria Malmer Stenergard säger här är positivt, och det visar att våra påtryckningar i den här kammaren äntligen har fått regeringen att förstå någonting i den här frågan. Men det räcker inte. Vill hon ha en lista på fler saker är vi socialdemokrater alltid beredda att ställa upp på det.

(Applåder)

Anf. 27 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Först vill jag vara väldigt tydlig med att jag aldrig har fördömt några riksdagsledamöter. Det tycker jag vore direkt olämpligt att göra. Däremot har regeringen varit mycket tydlig med att vi vill sanktionslista enskilda israeliska ministrar. Det är ju inget litet beslut av en regering att vilja sanktionslista andra regeringsmedlemmar. Det är också för att de motverkar en tvåstatslösning genom sitt agerande på just bosättningarna. Det har vi också varit mycket tydliga med.

Sedan undrar jag till vilken hamn den här flottan ska tas, för mig verkar det ingen hamn i Gaza. Men vi välkomnar verkligen alla initiativ som kan mildra lidandet, och regeringen gör otroligt mycket. Vi är näst största givare av humanitärt stöd till Gaza. Det kanske är det vik-

tigaste vi kan göra, men vi ligger också på för att EU ska vara tydligare i att sätta press på Israel.

Jag har förstått, i den här konstellationen, att målsättningen är att måla upp en annan bild än den sanna av vad regeringen faktiskt gör. Jag tror inte alls att Sverige tjänar på det, för jag tror att vår röst blir svagare om oppositionen försöker måla upp en felaktig bild. Jag tror inte alls att det gagnar den humanitära situationen i Gaza. Det kan jag verkligen bara beklaga. Men jag kan försäkra ledamöterna om att regeringen kommer att fortsätta arbeta hårt för att sätta press på Israels regering när det gäller humanitärt tillträde. Men det gäller naturligtvis också ytterligare sanktioner mot Hamas, som bär ett mycket tungt ansvar för det lidande som nu sker i Gaza.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2024/25:732 om regeringspartiers relationer till extremistiska organisationer

Anf. 28 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Lorena Delgado Varas har frågat mig om Sveriges trovärdighet och handlingsutrymme i utrikespolitiken gentemot Israel och Palestina, om vilka åtgärder regeringen tänker vidta för att säkerställa att svensk utrikespolitik baseras på folkrätten och om regeringens arbete för att få till stånd sanktioner mot extremistiska ministrar och bosättare i Israel.

Situationen i Gaza är katastrofal – vi var inne på det också i den förra debatten. Det civila lidandet måste få ett slut.

Regeringens politik är, och fortsätter att vara, baserad på folkrätten. Respekten för folkrätten inklusive den internationella humanitära rätten måste säkerställas – av alla parter.

Regeringens hållning är mycket tydlig. Sverige ligger i framkant inom EU när det gäller åtgärder för att sätta press på den israeliska regeringen för att förbättra den katastrofala humanitära situationen och respektera internationell humanitär rätt. Sverige har tagit initiativ till att föreslå EU-sanktioner mot extremistiska israeliska ministrar som driver på en illegal bosättningspolitik och aktivt motverkar en tvåstatslösning. Vi stöder ytterligare sanktioner mot extremistiska bosättare. Sverige vill att EU fryser handelsdelen i EU:s associationsavtal med Israel.

Samtidigt måste trycket på Hamas öka, inklusive genom ytterligare sanktioner, vilket regeringen återkommande också lyfter inom EU. Vi har efterlyst förslag från kommissionen om hur denna press kan intensifieras. Hamas bär ett tungt ansvar för situationen. Sverige fortsätter framhålla att gisslan i Gaza måste frisläppas villkorslöst och omedelbart. Hamas måste avväpnas och upplösas och kan inte ha en plats i ett framtida styre av Gaza. Att också regionens länder nu tydligt ställer sig bakom dessa krav är viktigt och välkommet.

Regeringen vill, tillsammans med övriga EU, se en omedelbar vapenvila och ett varaktigt slut på stridigheterna. En hållbar fred mellan Israel och Palestina måste byggas på en förhandlad tvåstatslösning.

Anf. 29 LORENA DELGADO VARAS (V):

Tack för ordet! I går inleddes markinvasionen i Gaza. För en vecka sedan mördades de sista av al-Jaziras journalister på plats. Israel vill inte att världen längre ska kunna se det livesända folkmordet.

Det här är inte en attack bara mot ett folk, utan det är också en attack mot sanningen.

Hundratusentals har mördats, och inget land har gjort det som krävs för att stoppa folkmordet. Man har snarare stöttat och rättfärdigat genom diskurs, handel och relationer.

I det här läget hade Sverige kunnat vara en stark röst för folkrätten, men i stället har regeringen agerat fegt och till och med rättfärdigat folkmordet. Man har valt att gömma sig bakom fraser om balans, säkerhet och att Israel har rätt att försvara sig medan hundratusentals civila mördas. Och när vice statsministern agerar som Israels egen talesperson urholkas Sveriges roll som en oberoende röst i världen. Det är en skam för alla oss som står upp för folkrätten och mänskliga rättigheter.

Folkrätten blir meningslös om regeringsföreträdare själva applåderar ockupationen eller när regeringspartier själva träffar samma aktörer som EU vill rikta sanktioner mot. Kristdemokraternas möte med Ohad Tal och inbjudningarna till Eugene Kontorovich underminerar Sveriges trovärdighet. Hur ska man kunna stå i Bryssel och kräva sanktioner mot extremister samtidigt som man på hemmaplan öppnar dörren för dem? Det går inte ihop, och det har bevisats genom regeringens icke-agerande.

Att säga att politiken styrs av folkrätten är inte riktigt sant när det kommer till den här regeringen. När regeringspartier deltar i möten med bosätarföreträdare blir det partipolitiska relationer som styr.

Vilka åtgärder kommer egentligen regeringen att vidta för att verkligen stå upp för folkrätten? Vi har inte sett några under de här två åren. Det är mycket snack och lite verkstad.

Nu har ju ministern nämnt ett par punkter som man har lyft upp i EU, men det finns så mycket mer man kan göra både på nationell nivå, på EU-nivå och på internationell nivå. Man väljer att inte göra något på alla nivåer.

Det här är brådskande. Markinvasionen pågår sedan i går. Det innebär att antalet mördade kommer att öka, och vi har sett hur många som redan har mördats under de här två åren. Israel har inte ens respekt för folk som ställer sig i kö för att hämta mat. Barn blir skjutna, både i hjärtat och i huvudet, och det är våra pengar som finansierar det.

Anf. 30 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Jag tackar Lorena Delgado Varas, som initierade denna interpellationsdebatt. Jag tackar även utrikesministern, som är här och svarar.

Jag funderade ett tag på om de papper jag hade framför mig var från fel interpellationsdebatt, för det svar som utrikesministern gav handlade inte alls om de frågor som interpellanten ställt. Interpellationen handlar egentligen om att regeringspartier har återkommande kontakter med bosätтарorganisationer, om huruvida detta är ett problem för regeringen och om utrikesministerns bedömning av att Kristdemokraterna återkommande träffar den här typen av organisationer.

Det här är någonting som vi skulle vilja ha svar på, för vi har aldrig hört något fördömande av KD:s kontakter från de andra regeringspartierna. Jag tycker att det är djupt problematiskt – och det har jag tyckt i många år, sedan långt innan det nuvarande kriget började – att man har den typen av kontakter, som bidrar till att stärka bosättarrörelserna och till att lyfta fram det narrativ som bosättarna har vad gäller den mark de bosätter sig på.

Jag skulle gärna vilja höra om utrikesministern kan svara på de tre frågor som Lorena Delgado Varas ställde i interpellationen och inte bara prata brett och allmänt om den fruktansvärda situationen i Gaza.

Anf. 31 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Regeringen har en klar linje i relation till kriget i Gaza och till konflikten mellan Israel och Palestina. Den katastrofala humanitära situationen för civilbefolkningen i Gaza måste lindras, och den internationella humanitära rätten måste respekteras. Gisslan måste friges omedelbart och ovillkorligen. Det krävs en vapenvila och ett varaktigt slut på stridigheterna. En hållbar fred kan, som jag sa i den tidigare debatten, bara byggas på en framförhandlad tvåstatslösning.

Det här är den linje vi driver, också i EU. Regeringen har presenterat egna förslag och ställt sig bakom andras. EU-kollegor talar nu om det så kallade svenska initiativet om att införa sanktioner mot extremistiska ministrar som driver på för den illegala bosättningspolitiken och aktivt motverkar en framförhandlad tvåstatslösning. Jag tycker att det är ganska tydligt. Det är också ett tydligt kvitto på en klar och tydlig politik.

Jag ser med stor oro på den allvarliga utvecklingen på Västbanken. Detta inbegriper Israels utökade militära operationer, som inneburit att tusentals människor har tvingats lämna sina hem, men också den fortsatta expansionen av israeliska bosättningar och demoleringen av palestinska hem. Jag tog själv upp frågan med Israels utrikesminister vid mitt senaste besök i mars, då jag också besökte bosättningarna, eller rättare sagt området Västbanken.

Regeringen vill också se beslut om ytterligare EU-sanktioner mot extremistiska bosättare som utför våldsdåd mot civila. Besluten kräver enhällighet i EU, varför det ibland tar längre tid än vi skulle önska. Tyvärr går det inte alls alltid, och det är frustrerande. Det är också därför vi går fram med åtgärder som bara kräver kvalificerad majoritet. Även detta är svårt att uppnå, och det är också frustrerande.

Apropå Jacob Risbergs frågor svarar jag för regeringens politik i den här kammaren. Det är det jag har kallats hit för – ingenting annat.

Anf. 32 LORENA DELGADO VARAS (V):

Tack för ordet! Ministern kallades också för att på något sätt visa att Kristdemokraternas direkta relationer till bosättarrörelsen och den israeliska regeringen inte påverkar regeringens riktning i utrikespolitiken.

Jag kan känna trötthet när ministern talar om den här frågan. Jag förstår att det har varit svårt att som regering inte följa folkrätten och inte agera som man borde ha gjort under den här tiden, men det vi ska ha fokus på är de hundratusentals som mördats i Palestina, de sjukhus som bombats och de journalister som tystats.

Jag önskar verkligen att ministern börjar ta ordet folkmord i sin mun, för det är vad detta handlar om – hur många experter som helst har sagt det.

Det värsta är att Sverige inte ens vill agera där man kan agera direkt. Man vill inte ens ta emot patienter från Gaza. Varför? Jo, därför att man är rädd för att dessa personer ska stanna i Sverige. Det visar på omänskligheten i dagens utrikespolitik.

Tidigare menade ministern att regeringen står i framkant för folkrätten. Jag är ledsen, men det är skrottretande. Den svenska regeringen är, tillsammans med USA:s, en av dem som har agerat mest för att rättfärdiga och möjliggöra folkmordet. Allt man har gjort har varit ett spel för galleriet.

Folkmordskonventionen är glasklar: Sverige har inte bara en skyldighet att självt avstå utan också en skyldighet att aktivt förebygga och förhindra folkmord när det finns tydliga indikationer. Det innebär att regeringen borde ha drivit på för ett omedelbart vapenembargo mot Israel, stoppat all export av krigsmateriel, krävt humanitära korridorer för länge sedan och mobiliserat diplomatiskt tryck. Framför allt borde man ha ställt sig bakom Internationella domstolens beslut och krävt att Israel respekterar dessa åtgärder. Man borde ha fördömt Israel för folkmordet. Genom att regeringen inte gjort det har man brustit i sina internationella skyldigheter och undergrävt både folkrätten och Sveriges trovärdighet.

KristerSSon säger att Israel äventyrar folkrätten. Jag skulle vilja säga att tysta regeringar är de som nu dödar folkrätten.

I stället träffar regeringspartier representanter för extrema partier i Israel, fikar med den israeliske ambassadören och blir klappade på axeln av Netanyahus regering. Man kan inte både kräva sanktioner i Bryssel och legitimera samma människor i Stockholm. Det är en dubbelmoral som skadar Sveriges trovärdighet.

Ministrar ansvarar kollektivt för regeringens politik. Vice statsminister Ebba Busch har brutit mot detta ansvar. Hon har föreslagit att Sverige ska erkänna Jerusalem som Israels huvudstad, mitt under pågående folkmord. Hon har sagt att Israel gör hela världen en tjänst – mitt under pågående folkmord. Över 100 000 svenskar har skrivit på för hennes avgång. När kommer de kraven från regeringen? Eller anser ministern på riktigt att Busch gör ett bra jobb?

Anf. 33 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Det var det här med att svara på frågor. Jag har en enkel ja-eller-nej-fråga till utrikesministern: Tycker utrikesministern att det är problematiskt att regeringspartiet Kristdemokraterna fortsätter att ha kontakter med och visa stöd till bosättarrörelsen?

Anf. 34 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Jag tänkte först att vi skulle uppehålla oss vid begreppet folkmord. Det stämmer mycket väl, som Lorena Delgado Varas framhåller, att vi har en skyldighet att förebygga och förhindra folkmord. Det är också därför som Sverige är EU:s näst största givare av humanitärt stöd till Gaza. Det är också därför som vi sätter press på den israeliska regeringen att leva upp till internationell humanitär rätt.

Men sedan går Lorena Delgado Varas vilse. Det är alltså inte regeringar runt om i världen som är domstolar i folkrättsfrågan. Sveriges regering har som praxis – detta går långt tillbaka och har gällt även under socialdemokratiskt ledda regeringar som har stötts av Vänsterpartiet – att inte uttala sig i folkmordsfrågan förrän en domstol har gjort det. Det tar ofta lite tid, för det är komplicerad bevisning. Det tycker jag att man ska ha respekt för. Det tänker vi fortsätta att ha från den här regeringens sida. Men vi har som sagt en skyldighet att förebygga och förhindra att folkmord sker.

När det sedan gäller frågan om bosättningar tycker jag att jag var mycket tydlig i mitt förra inlägg. Jag vill bara framhålla att vi i den här regeringen samarbetar mycket väl. Den ståndpunkt som jag uttrycker i kammaren och som vi driver i EU är helt gemensam för samtliga regeringspartier. Så var det inte i den förra, socialdemokratiskt ledda regeringen, där man bara hade bestämt sig för en sak, nämligen att man skulle ha makten tillsammans. Man förmådde inte driva igenom några beslut att tala om, och många av sina budgetar fick man inte igenom. Men vi samarbetar mycket bra, och det är bra för Sverige.

Anf. 35 LORENA DELGADO VARAS (V):

Man har som sagt ett ansvar som minister. Som minister ska man företräda regeringens politik. Man kan inte agera på ett sätt som underminerar den linjen. Det har ju Ebba Busch gjort. Men ministern verkar inte vilja ta ansvar i den frågan.

Vi är i ett läge där folkmord pågår inför öppen ridå. Journalister mördas. Civila bombas. Markinvasionen pågår. Ändå hör vi regeringen prata om folkrätten som om den vore någonting abstrakt och inte en skyldighet. Man säger att man måste invänta ett domstolsbeslut för att kunna säga att det är folkmord. Men det är många experter som pekar på att det är ett folkmord eller att det sannolikt är ett folkmord. Då måste man agera utifrån det. Det har inte regeringen gjort på vare sig nationell nivå, EU-nivå eller internationell nivå. Man kan göra mycket mer, men man väljer att inte göra det.

Tidigare i debatten sa ministern att man stöttar alla humanitära initiativ. Då vill jag passa på att ställa en fråga. Det kommer ju att gå en humanitär korridor, Freedom Flotilla, till Gaza. Det är båtar med humanitär hjälp. Med tanke på att man inte stöttade Greta Thunberg när hon åkte med Ship to Gaza undrar jag om ministern nu har tänkt stötta de svenska medborgare som åker med humanitär hjälp till Gaza.

Anf. 36 ANDRE VICE TALMANNEN:

Innan vi fortsätter vill jag påminna ledamoten om att ordet ska riktas till talmannen. Man ska alltså inleda sitt anförande med ”herr talman” eller ”fru talman”. I detta fall ska det vara ”fru talman”.

Anf. 37 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Till att börja med vill jag säga att Utrikesdepartementet när det är möjligt alltid bistår med konsulär hjälp till svenska medborgare. Jag vill dock vara mycket tydlig med att det sedan mer än tio år råder en fullständig avrådan från alla resor till Gaza. Detta är någonting som jag uppmanar svenska medborgare att ta hänsyn till.

Slutligen tänkte jag uppehålla mig vid den mycket allvarliga anklagelse som Lorena Delgado Varas har riktat mot mig och regeringen vid flera tillfällen i den här debatten, nämligen att regeringen skulle ha rättfärdigat folkmord. Det är en synnerligen allvarlig anklagelse.

Det är precis denna typ av retorik som spär på hat, hot och polarisering, som över huvud taget inte hör hemma i det svenska samtalet och debatten. Men jag antar att jag inte har mer att vänta mig av någon som också har gillat hat riktat mot mig på sociala medier. Det verkar som om antisemitism, hat och terrorromantik går hand i hand.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2024/25:737 om Sveriges ansvar för svenska medborgare i Gaza

Anf. 38 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Lorena Delgado Varas har frågat hur jag och Utrikesdepartementet har säkerställt konsulärt stöd till svenska medborgare i Gaza och vilka insatser som görs för kvarvarande svenska medborgare. Hon har även frågat vad som gjorts för att kontakta och bistå anhöriga efter dödsfall och vilka lärdomar jag och regeringen dragit av att svenska medborgare avlidit i Gaza utan att det efterföljts av stöd och uppföljning från svenska myndigheter.

Vidare har Delgado Varas frågat om jag avser att föreslå en översyn av krisberedskapen för evakuering i komplexa situationer samt om myndigheternas rutiner för hantering av svenska medborgare i krigsområden ska ses över, särskilt vad gäller folkbokföring och sociala förmåner.

Jag vill börja med att framhålla att Utrikesdepartementet i mer än ett decennium avrått från alla resor till Gaza. Ett avrådansbeslut är en signal om ett allvarligt säkerhetsläge där situationen kan vara mycket oberäknelig. Vidare är avrådan en signal om att det kan vara mycket svårt, i vissa fall omöjligt, att ge konsulärt stöd i området. Det vilar därför ett stort eget ansvar på de svenskar som valt att resa till Gaza trots avrådan.

Situationen i Gaza är fruktansvärd. Sedan Hamas terroristattack i oktober 2023 har Sverige genom konsulära insatser bistått över 630 svenska medborgare och personer med anknytning till Sverige att lämna Gaza. Det konsulära stödet ges i enlighet med lagen (2003:491) om konsulärt ekonomiskt bistånd, som i första hand omfattar svenska medborgare bosatta i Sverige samt flyktingar och statslösa personer med hemvist i Sverige.

Utrikesdepartementet arbetar, i den mån det är möjligt, för att säkerställa konsulärt stöd till svenskar som är berättigade till detta. Det är lokala myndigheter som fattar beslut om vem som tillåts lämna Gaza, när det kan ske och på vilket sätt. Detta gäller samtliga länder med medborgare i Gaza. Sveriges möjligheter att påverka dessa beslut är mycket begränsade. Det kan finnas flera olika anledningar till att en individ inte kan lämna Gaza. En del av de svenskar som getts möjlighet att lämna Gaza har valt att inte resa ut.

Utrikesdepartementet och berörda utlandsmyndigheter följer utvecklingen. Säkerhetssituationen medför dock stora begränsningar för vilket

stöd Utrikesdepartementet kan ge, och det är inte säkert att fler konsulära insatser kommer att vara möjliga.

Dödsfall i utlandet är särskilt känsliga ärenden som ställer höga krav på korrekt och rättssäker hantering. För att bistå anhöriga till svenska medborgare eller personer med anknytning till Sverige som avlidit i Gaza krävs dokumentation som intygar dödsfallet. På grund av rådande situation är det inte alltid nödvändig dokumentation finns tillgänglig, och utan sådan är det tyvärr mycket svårt att vidta åtgärder.

Anf. 39 LORENA DELGADO VARAS (V):

Jag blev tillsagd tidigare att säga ”fru talman”. Då vill jag också passa på att påminna fru talman om att personangrepp och kränkande tillmälen ska tillrättavisas på direkten. Man får inte göra personangrepp i talarstolen. Man får prata politik, men man får inte göra personangrepp.

Tack, ministern, för svaret! Jag måste ändå säga att det som regeringen här presenterar är långtifrån tillräckligt. Det vi ser i Gaza just nu är en av vår tids största och mest inhumana händelser. Det är ett pågående folk-mord. Hundratusentals civila mördas. Människor svälts medvetet ut. Bland dessa finns svenska medborgare.

Jag har i min interpellation lyft fram hur svenska medborgare i Gaza, som är bosatta eller som tillfälligt vistas där, har drabbats av extremt svåra förhållanden. De har förlorat familjemedlemmar. De har nekats vård. De har inte evakuerats till säkerhet. Flera har blivit mördade.

Låt oss vara tydliga: UD:s avrådan från resor till Gaza är en signal om riskerna, men det är inte ett upphävande av medborgarskapet. Ett svenskt pass gäller även i Gaza. Den konsulära biståndslagen är tydlig. UD har skyldighet att bistå svenska medborgare i nöd. Den skyldigheten gäller oavsett om man är folkbokförd i Sverige eller inte. Att hänvisa till avrådan för att slippa ansvar är att blanda bort korten.

Många av de svenskar som nu är fast i Gaza är inte turister som har valt att resa in i ett folk-mord. De är svenskar med anknytning till Palestina. De har barn, föräldrar eller syskon där. Alla som har släkt utomlands vet att det finns skäl att åka. De är många.

Ett exempel är Abdulaziz Almaani. Han är svensk medborgare, borrh-tekniker och pappa till tre små barn. Han mördades i Gaza när han reste dit för att försöka evakuera sin familj under den så kallade vapenvilan. Han var folkbokförd i Sverige men blev avregistrerad av Skatteverket mitt under folk-mordet eftersom han och hans familj ansetts ha vistats utomlands för länge. Det togs ingen hänsyn till att de inte kunde lämna området. Familjen tvingades till och med att återbetala barnbidrag från 2023, trots att de som sagt var instängda.

Han mördades av den israeliska staten, precis som så många andra palestini-er under folk-mordet. Men vad hände efter hans död? Då fick anhöriga i Sverige ingen kontakt från staten. Det var först efter att de själva ringde till UD som de fick ett kort samtal med en handläggare utan att få någon egentlig hjälp.

Det här är inte värdigt en rättsstat. Det är inte värdigt Sverige. Tyvärr är det inte unikt. Flera svenska familjer i Gaza vittnar om samma erfarenheter. Man har svårigheter att få kontakt med svenska myndigheter. Man får inga besked om evakueringar. Man förlorar sociala förmåner och lägenheter och möts av total tystnad när en anhörig dödas.

Anf. 40 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Kriget i Gaza är en humanitär katastrof. Utrikesdepartementet följer utvecklingen mycket noga, och det inkluderar att bevaka eventuella framtida möjligheter för utländska medborgare att också lämna området. UD uppskattar nu att ett mindre antal svenska medborgare fortfarande kan befinna sig i Gaza.

I sammanhanget vill jag lyfta fram att det görs konkreta insatser för att göra det möjligt för svenskar som befinner sig i Gaza att kunna lämna området. UD arbetar för att i den mån det är möjligt bistå svenskar som har uttryckt en önskan om att lämna Gaza och som fortfarande befinner sig där. Senast den 6 augusti i år genomfördes en insats där sex svenskar kunde lämna Gaza.

Som jag nämnde i mitt interpellationssvar har Sverige hittills bistått 630 svenska medborgare och personer med anknytning till Sverige att lämna området. UD står också i kontakt med flera likasinnade länder, inte minst de nordiska, när det rör frågor om assisterade utresor. Våra utlandsmyndigheter står också i kontakt med lokala myndigheter och organisationer.

Som jag nämnde tidigare har en del av de svenskar som har getts möjlighet att lämna Gaza valt att inte resa ut. Det har faktiskt också förekommit att individer som har fått konsulär hjälp att lämna Gaza sedan har hört av sig när de befinner sig i Gaza igen och återigen vill ha hjälp med att lämna området.

Utrikesdepartementet arbetar för att i den mån det är möjligt bistå de svenskar som uttryckt en önskan om att lämna Gaza. Men jag vill avsluta med att återigen betona vikten av individens eget ansvar vid resor utomlands. UD har avrått från alla resor till Gaza i över ett decennium på grund av den osäkra och instabila säkerhetssituation som råder och svenska myndigheters mycket begränsade möjligheter att agera konsulärt i Gaza.

Som interpellanten är väl medveten om kan jag inte uttala mig om enskilda fall.

Anf. 41 LORENA DELGADO VARAS (V):

Tack! Ministern framhåller att 630 personer med svenskt medborgarskap har evakuerats, varav 6 stycken den här månaden. Det är jättebra att människor har kunnat lämna Gaza. Men vi måste faktiskt prata om dem som är kvar, för de är inte få. Flera hundra har tvingats vänta i månader utan besked. Under den tiden har folk mördats. Barn får gå utan mat och medicin. Folk svälter. De som förlorat sina anhöriga har inte ens fått ett telefonsamtal från staten.

När vi jämför med andra EU-länder blir det ännu mer smärtsamt. Andra länder har lyckats agera snabbare och mer systematiskt och offensivt. De har använt sin röst i EU och FN för att pressa fram humanitära korridorer. Sverige har valt en mer försiktig linje, och resultatet är att svenska familjer i Gaza har blivit kvar längre och lidit mer. Varför ska svenska medborgare behandlas sämre än till exempel tyska eller franska?

Ministern säger också att vissa har valt att inte lämna Gaza när möjligheten funnits. Låt mig vara tydlig: Det har ofta handlat om att man inte fått ta med sig sina minderåriga barn. Då är det inte ett val. Det är en självklarhet att man stannar. Det finns inte en förälder i världen, hoppas jag, som lämnar kvar sina barn under ett folkmord. Det är skamligt att ens kräva

Prot. 2024/25:137

21 augusti

Svar på
interpellationer

det. Hur kan man kräva att svenska medborgare ska lämna kvar sina minderåriga barn i ett folkmord?

Ministern undvek helt min fråga om folkbokföring och sociala förmåner. Abdulaziz Almaani och hans familj är ett exempel, men det finns många fler. Svenska barn i Gaza har förlorat sina hem och sin trygghet, inte bara där utan även här när de kommer hem. Att mitt under ett pågående folkmord avregistrera människor från folkbokföringen, att kräva tillbaka barnbidrag och att ta ifrån dem deras lägenheter för att de inte har kunnat lämna området är rättsvidrigt och hjärtlöst.

Till sist vill jag ta upp frågan om lärdomar. Vi måste ju lära oss. Vi såg katastrofen i Thailand efter tsunamin. Nu ser vi hur svenskar överges i ett folkmordsområde. Vilka lärdomar drar regeringen av att svenska medborgare mördas utan att staten erbjuder stöd, uppföljning eller kontakt? Vi vill veta vilka lärdomar som har dragits, vilka nya rutiner som har införts och vilka planer som finns. Dessa frågor möter enbart tystnad.

Det här är oroväckande för var och en av de svenska medborgare som reser utanför de europeiska gränserna. Man vet inte vilket stöd man får om man skulle råka hamna i ett område där det pågår ett folkmord.

Anf. 42 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Jag vill återigen betona att UD har en stark och väl utvecklad beredskap för konsulära krissituationer. Denna har successivt utvecklats och förstärkts sedan flodvågskatastrofen i Sydostasien 2004 och har också visat sin kapacitet vid flera omfattande kriser under senare år. UD handlägger därtill dagligen många svåra och komplexa individuella ärenden där svenskar utomlands är nödställda, frihetsberövade eller avlidna.

Jag har stor förståelse för den fasansfulla situation som befolkningen i Gaza befinner sig i, liksom för den oro som många anhängare här i Sverige känner. Ärenden som uppstår i en konflikt som denna är både hjärtskärande och mycket svåra. Men icke desto mindre ställer de samma krav på rättssäkerhet som andra ärenden. Mot denna bakgrund bedömer regeringen att det inte finns behov av en övergripande översyn av den konsulära krisberedskapen och handläggningen. En sådan gjordes av Riksrevisionen 2016, och UD:s konsulära krisberedskap konstaterades vara god.

Däremot har det, som jag tidigare nämnt, identifierats ett behov av att se över det konsulära regelverket, det vill säga de rättsliga ramarna för vilket stöd som kan ges till svenskar utomlands och också under vilka förutsättningar.

Tidigare i år tillsattes en utredning med uppdrag att analysera regleringen av den konsulära verksamheten och föreslå hur den kan göras mer ändamålsenlig. Utgångspunkten är principen om individens ansvar för sin vistelse utomlands. Utredningen ska också beakta betydelsen av Utrikesdepartementets avrådan från resor och individens anknytning till Sverige.

Jag har inte undvikit någon fråga, men jag har konstaterat att jag inte kan kommentera enskilda fall. Ska jag svara mer generellt på de frågor som har lyfts av interpellanten kan jag konstatera att en medborgare inte har samma rättigheter som en person som inte är medborgare i Sverige. Om man inte vistas i landet ska man som huvudregel inte heller längre vara folkbokförd efter viss tid. Har man ett uppehållstillstånd på grund av att man har uppgett att man har behov av skydd ska man vara väldigt för-

Anf. 43 LORENA DELGADO VARAS (V):

Tack så mycket! Det finns alltså inga lärdomar att dra av den här situationen. Man kan inte förvänta sig att svenska medborgare kommer att få ett ordentligt stöd om de hamnar i sådana situationer, vilket egentligen skulle kunna ske var som helst, även om det finns en avrådan från att åka till ett visst område.

Vi har en regering som gärna vill beskriva sig som handlingskraftig, men i verkligheten har svenska medborgare i Gaza blivit svikna av den här regeringen. De har inte fått stöd, och man har inte gjort vad man har kunnat för att få ut dem.

Jag undrar också något annat, och jag skulle vilja att ministern svarar på denna fråga. Vi vet att ni har goda relationer till Israel. Ni har goda relationer med dess ambassadör. Jag skulle vilja veta hur många gånger ministern har tagit upp Gazasvenskarna när man har fikat med ambassadören eller när man har tagit pressfoton med israeliska ministrar.

Vi har nämligen haft den här situationen i nästan två år. Vi har sett svenska medborgare mördas i Gaza. Vi har sett barn svälta. Vi har sett barn förlora all sin trygghet. När de kommer tillbaka kommer de inte till den trygghet man skulle hoppas att ett barn som har varit med om folkmord ska komma till. I stället kommer de till ett läge där de inte ens har en lägenhet att komma till. Det är en skam.

Anf. 44 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Jag tror att jag i mina tidigare inlägg har redogjort ganska ingående för hur UD arbetar konsulärt när det gäller personer som sitter fast i Gaza. Jag konstaterar att det finns en ganska stor åtskillnad mellan mig och Lorena Delgado Varas i synen på individens eget ansvar. Jag konstaterar att Utrikesdepartementet gör vad vi kan för att bistå svenska medborgare och andra med anknytning till Sverige men att det är mycket svårt och att det vilar ett mycket stort individuellt ansvar på någon som väljer att i strid med rådande avrådan ändå resa till ett visst område. Detta är något jag försöker framhålla, för det kan leda till ohyggligt mycket lidande. Det finns en anledning till att vi har en så tydlig avrådan.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2024/25:735 om vattenbristen

Anf. 45 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Eva Lindh har frågat mig om jag delar bilden av de utmaningar som Sverige står inför när det gäller vattenfrågor och om de insatser som genomförs enligt EU:s vattendirektiv är tillräckliga. Hon har också frågat om jag avser att göra några andra insatser för att komma till rätta med vattenbristen i dag och i framtiden.

Jag delar bilden att vi tidigare har kunnat ta vatten för givet men att vattenbrist har blivit en återkommande utmaning, framför allt i de södra

*Svar på
interpellationer*

och sydöstra delarna av Sverige. Klimatförändringarna medför stora utmaningar för samhället. Utöver torka och vattenbrist måste vi även allt oftare hantera effekterna av kraftiga skyfall som leder till lokala översvämningar samt effekterna av havsnivåhöjningar.

På EU-nivå finns flera direktiv som på olika sätt bidrar till att möta utmaningarna på vattenområdet. EU:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EG, vattendirektivet), som antogs 2000, syftar till att skydda och säkerställa kvaliteten på ytvatten och grundvatten, det vill säga det vatten som används vid produktion av dricksvatten. Just nu pågår en revidering av två dotterdirektiv till ramdirektivet (prioämnesdirektivet 2008/105/EG och grundvattendirektivet 2006/118/EG), vilket kommer att bidra till ett bättre skydd av våra vattenresurser. I den senaste revideringen av dricksvattendirektivet (EU) 2020/2184, år 2020, tydliggjordes också kopplingen mellan dricksvattendirektivet och vattendirektivet, som är olika direktiv. Kopplingen tydliggjordes genom att det infördes en faroanalys från källa till kran.

Även avloppsdirektivet (EU) 2024/3019 reviderades nyligen, 2024, vilket innebär skärpta reningskrav. Därtill finns också översvämningssdirektivet 2007/60/EG, som syftar till att minska effekterna av översvämningar, samt EU:s strategi för klimatanpassning, där vatten självklart är ett väldigt närvarande ämne.

Svaret på den andra frågan, om de insatser som genomförs i samband med EU:s vattendirektiv är tillräckliga, är att det finns flera vattenrelaterade direktiv och strategier som kompletterar varandra och som tillsammans utgör en grund för att säkra våra vattenresurser. Men vi behöver fortsatt arbeta med att genomföra de olika åtgärder som ska genomföras enligt direktiven.

Gällande den sista frågan, om andra insatser för att komma till rätta med vattenbristen i dag och i framtiden, pågår flera initiativ. På EU-nivå presenterade kommissionen i juni i år en europeisk vattenresiliensstrategi som syftar till att säkra tillgången till vatten för människor och miljö, vilket är en förutsättning för ett hållbart samhälle med konkurrenskraftiga industrier och ett starkt företagande. Strategin har utarbetats som ett svar på klimatförändringar, problem med föroreningar, exempelvis PFAS, och överutnyttjande av våra vattenresurser. Sverige har väldigt aktivt bidragit till utformandet av strategin och avser att fortsätta bidra till det arbete som nu pågår.

Nationellt har regeringen gett flera ansvariga myndigheter, såsom Havs- och vattenmyndigheten, SMHI och Livsmedelsverket, regeringsuppdrag som på olika sätt bidrar till att säkra vattentillgången i hela Sverige. Som exempel kan nämnas ett uppdrag att ta fram underlag för vattenbalanser avseende tillgång och uttag av vatten inom avrinningsområden där risk för brist på vatten är återkommande. Detta är en särskilt viktig fråga.

När det gäller beredskap presenterade Va-beredskapsutredningen nyligen sitt betänkande (SOU 2024:82). Betänkandet kom i december förra året och är nu ute på remiss fram till den 29 augusti. Därefter kommer förslagen att beredas inom Regeringskansliet.

Slutligen kan man säga att utmaningarna är olika i olika delar av landet, och därför är regionalt och lokalt kunnande väldigt viktigt i dessa frågor. Även engagemanget är en viktig förutsättning för att vi ska kunna vidta rätt åtgärder på rätt plats, vilket framhålls bland annat inom ramen för EU:s vattenresiliensstrategi. Regeringen delar denna bild och gav därför redan 2024 Havs- och vattenmyndigheten ett treårigt regeringsuppdrag som syftar till att stärka samordningen inom avrinningsområden.

Anf. 46 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet Pourmokhtari för svaret.

Hur skulle vi klara oss utan vatten? Svaret är naturligtvis det som vi alla vet: Vi skulle inte klara oss.

Jag har varit en av dem som kanske inte tänkt så mycket på vatten tidigare. Mina ögon har öppnats framför allt när jag träffat kvinnliga parlamentariker, alltså kollegor, i andra länder där vattenbristen är katastrofal och fått beskrivningar av hur läget är i länder där man inte har vatten, där man måste spara så mycket att det faktiskt kan vara fara för hälsa och liv.

Det är 2,2 miljarder människor som saknar rent och säkert dricksvatten i världen.

Jag var som sagt en av de där som kanske också tog vatten för givet. Vi var tyvärr många som gjorde det. För mig och flera andra blev problemet nog uppenbart 2018. Vi har ett litet torp med en egengrävd brunn. Det hade aldrig varit några problem tidigare, men helt plötsligt började vattnet sina.

Tyvärr fungerar ju vi människor på det sättet. I teorin kanske vi kan veta att detta är en farhåga eller en utmaning för framtiden, men det är när vi verkligen drabbas som det blir uppenbart.

Nu har flera av oss också kunnat läsa om detta. Sedan i våras har det varit tydligt att vatten saknas på många håll i vårt land, mer eller mindre. I mitt eget hemlän Östergötland har vi också vattenbrist, eller i alla fall lågt grundvatten, framför allt i de södra delarna. Det kanske inte är så många som upptäckt det, även om kunskapen finns.

På andra ställen har dock människor varit tvungna att spara. Särskilt i de södra och sydöstra delarna av vårt land är situationen ännu mer akut än i mitt hemlän, precis som statsrådet var inne på. Gotland gick upp i stabsläge när grund- och ytvattentäkterna nådde rekordlåga nivåer, och bevattningsförbud infördes i hela regionen. Jag är varje år på Öland och vet att också Öland är hårt drabbat.

Nu har även många här i Stockholm fått uppleva vad det kan innebära – delvis av lite andra orsaker, men grundorsaken är egentligen densamma: Vi börjar få en brist, och klimatförändringarna förvärrar den, precis som statsrådet var inne på.

För att möta detta krävs en långsiktig planering. Det börjar nu allt fler förstå. Redan i dag anpassar många kommuner sin verksamhet för att hantera perioderna med mindre vatten. Ofta har ju de delar av Sverige som vi pratar om vattenbrist när behovet av vatten är som störst. Det är aldrig så många på Gotland som på sommaren när vattenbristen är stor.

För mig är den här frågan väldigt viktig. Det är bra att det blir en grundläggande fråga. Jag undrar om regeringen behöver göra något mer, som att ta fram en nationell strategi och stödja de kommuner som särskilt har stora

problem, problem som inte kommer att bli mindre i framtiden – för vi kan nog vara överens om att detta kommer att bli vanligare framöver.

Anf. 47 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Låt även mig tacka ledamoten, eftersom detta är ett ämne jag får diskutera alldeles för sällan. Det är nästan så att det uppkommer frågetecken kring vem som är ansvarig för vatten- och avloppsfrågor och sådant. Därför är detta ett bra tillfälle och en bra tidpunkt för oss att diskutera frågan, givet det ledamoten nämner: I en tid då det fortfarande är sommar och hyfsat varmt i stora delar av landet och många återvänder från semestrar och resor och börjar använda stora mängder vatten igen märker vi hur systemet blir hårt belastat.

Det vi märker allra främst är den viktiga frågan vad vi egentligen menar när vi säger vattenbrist. Som även ledamoten var inne på kan det betyda många olika saker. Jag skulle säga att det är ett lite generiskt ord som vi använder för att beskriva de svårigheter vi har med tillförsel av vatten av god kvalitet, exempelvis dricksvatten, eller grundvatten, som ledamoten också tar upp.

Detta kan ha väldigt många olika orsaker. Exempelvis har vi nämnt att effekter till följd av klimatförändringar i stort sett alltid har en direkt eller indirekt koppling till vatten. Det finns också en väldigt stark koppling mellan vattenkvalitet och kvantitet. Det är viktigt att ha med sig. Vid torka minskar mängden vatten, vilket leder till att koncentrationen av miljögifter i kvarvarande vatten ökar. Till följd av översvämningar ökar spridningen av farliga ämnen, exempelvis på grund av bräddning av avloppsvatten eller spridning av föroreningar som annars sitter fast i marken.

De här frågorna, oavsett av vilket skäl man diskuterar vattenbristen, är tätt sammankopplade. Det finns många olika vinklar som regeringen skulle kunna titta på. Om jag ska lyfta en som vi särskilt tittat på sedan vi tillträdde är det just vår beredskap i de här frågorna: Hur ser vår beredskap ut vid överbelastning av våra system? Hur klarar vi oss vid ett hårt ansatt tillfälle? Hur står vi oss?

Just detta har bland annat Va-beredskapsutredningen tittat på: Vad klarar vi för påfrestningar? Vad krävs för att vi ska vara bättre rustade och ha en starkare beredskap i de här frågorna?

Det är väldigt viktigt att vi ser till att ha en hållbar vattenförvaltning generellt. Det finns många frågor inom detta fält. Som jag nämnde är just klimatförändringarna något som påverkar hur systemen fungerar. Själv är jag Stockholmsbo och vet att den situation som uppstått här, exempelvis, är en konsekvens av att Mälaren är varmare än annars.

Det finns många olika vinklar i de här frågorna. Ett viktigt fokus för oss är att se över de förslag som Va-beredskapsutredningen har kommit med och som nu är ute på remiss samt att fokusera på just avrinningsområdena. Vi vet att det är en utmaning för Sverige där vi behöver bli bättre och även behöver säkerställa att de åtgärder vi genomför är kostnadseffektiva. Det är stora kostnader det kan röra sig om, och då gäller det att det vi gör också får rätt effekt.

Slutligen kan dessa åtgärder ofta behöva genomföras högre upp i ett annat avrinningsområde för att förhindra översvämningar i städer som ligger nedströms. Där börjar det bli de nationella frågorna som kommer in:

Anf. 48 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag ska börja med något som statsrådet berörde, nämligen otydligheten i ansvaret. Jag märkte den själv när jag skulle skriva interpellationen. Det var inte så tydligt att det var just statsrådet Pourmokhtari som frågan skulle ställas till. Detta tror jag är ett problem som vi kommer att behöva ta tag i framöver. Vi måste hjälpas åt att ta ett stort ansvar för de här frågorna eftersom de så otroligt tydligt hänger ihop – avlopp, vatten, klimatförändringar. Väldigt mycket har samröre med andra saker.

Därför ville jag ställa frågan om statsrådet ser ett behov av en nationell strategi. Det skulle kunna vara ett sätt att bemöta den här otydligheten och få ett gemensamt ansvar.

Jag vill beröra två delar där jag är lite mer kritisk. I övrigt har jag ställt frågor, eftersom jag verkligen undrar och är nyfiken, men det finns två saker som ändå berör detta väldigt tydligt.

Den ena delen är det som statsrådet har varit inne på; klimatförändringarna innebär alltmer extrema variationer av vädret. Många svenskar menar att det inte berör oss, eftersom vi uppe i norr inte har sett så mycket av konsekvenserna av klimatförändringarna än. Men vi vet att det kommer att bli alltmer tydligt, med extrema skyfall, torka och sådant.

Även om man tänker att det inte kan pågå samtidigt kan torka och skyfall absolut bli vanligare framöver. Och det kommer att få stora konsekvenser för oss. Det skapar också ett dubbelt tryck, risk för både vattenbrist och översvämningar i samma kommun under samma år. Det är knepigt att förhålla sig till.

Därför har jag en fråga till statsrådet. Det är inte en hemlighet att vårt parti tycker att den här regeringen och statsrådet gör för lite. Det är en oro som vi har. Jag bär på den eftersom vi ser att klimatförändringarna faktiskt har påverkan på våra liv. Vi borde vara upprörda även när det påverkar andra delar av världen, till exempel när det gäller vattenbristen. Men nu kryper det också närmare, och konsekvenserna kommer att bli tydligare för Sverige. Det är ändå bedömningarna, så som jag kan läsa dem. Då blir behoven av att agera än mer tydliga. Vi behöver ta vårt ansvar.

När utsläppen nu ändå ökar påverkar det också detta. Min fråga är alltså inte bara om det behövs en nationell strategi. Statsrådet har själv varit inne på att klimatförändringarna påverkar. Men är statsrådet, liksom jag, orolig för att ökande utsläpp faktiskt kommer att påverka också det här området? Jag tycker att vi behöver göra mer.

Den andra delen, som vi också har varit inne på, är att det absolut berör olika kommuner och olika delar av Sverige lite olika. Då kommer vi in på kommunerna, som är huvudmän för vattenförsörjningen i Sverige. Många kommuner kämpar hårt och har gjort insatser, men man kämpar samtidigt med otillräckliga resurser. Många kommuner kämpar med att klara sin välfärd, att höja beredskapen och annat. Nu ska de också ta sig an ett alltmer pockande behov av att ta tag i vattenbristen, avlopp och annat som hänger ihop.

*Svar på
interpellationer*

Vad anser statsrådet blir det nationellas ansvar för att kommunerna har såväl resurser som kompetens och förutsättningar för att klara av den här frågan?

Anf. 49 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Om jag börjar i änden med tankarna kring klimatet och utsläpp, som ändå får sägas vara en annan fråga än det ämne som diskuteras i denna interpellation nämligen vatten- och avloppssystem och vår beredskap i vattenfrågor, kommer den här tiden att försvinna.

Jag börjar därför i den andra änden och med att lyfta fram det faktum att när en kommunpolitiker, en ansvarig lokal företrädare för vatten- och avloppssystem, arbetar med dessa frågor prioriterar man inte mellan äldreomsorg, skola, andra kommunala kärnuppdrag och vatten- och avloppssystem. Skälet är att finansieringen av va-system inte kommer från skatteintäkterna utan från det som kallas för va-taxa. Det är en separat införsel av medel. Det är ett viktigt uppdrag som lokalpolitiker och främst kommunpolitiker har. Det finns ett system för hur finansieringen ska gå till, och det är genom va-taxan.

Men åter till ämnet och vad regeringen ska göra och behöver ta tag i. Jag vill vara väldigt tydlig med att den fråga som ledamoten ställer, om vi vill se en nationell strategi, är ett av de förslag som Va-beredskapsutredningen har kommit fram till. De förslagen är nu ute på remiss. Därmed kan jag inte, från regeringens sida, föregå den process som pågår med att arbeta fram förslag och ta in synpunkter genom att berätta vad regeringen tycker i frågan. Ledamoten sätter mig i en lite trängd situation. Jag kan helt enkelt inte svara, även om regeringen såklart har starka åsikter om hur det här området ska utvecklas.

Jag kan däremot lyfta fram de åtgärder som vi har vidtagit genom andra verktyg. Exempelvis konstaterade vi i arbetet med havsmiljöpropositionen, som jag som miljöminister är ansvarig för, att det finns ett brett stöd bland myndigheter, kommuner, branschorganisationer och olika lokala aktörer för att få till bättre samverkan på avrinningsområdesnivå. Den problematiken lyfts verkligen upp som ett nationellt ansvar i fråga om att se till att samordna processerna men också att se till att lagarna inte står i vägen för bättre samverkan och utvecklat samordnande. Även om det krävs olika lokala åtgärder kan nämligen en lokal åtgärd leda till en effekt på en annan plats. Då måste det finnas utrymme för det i Sverige.

Det är en typisk fråga som regeringen i linje med den här diskussionen har gett Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att helt enkelt ta tag i. Det är ett arbete som pågår. I till exempel våra regleringsbrev för både 2024 och 2025 fick Havs- och vattenmyndigheten två olika uppdrag att arbeta med olika åtgärder och program inom avrinningsområdet för att stärka samverkan och öka åtgärdstakten, så att vi faktiskt kommer i gång med de här olika åtgärderna. Det ska också vara fokus på att se till att rätt åtgärd kan genomföras vid rätt plats.

Om man jobbar lokalt med en fråga, som va, är det lätt att man tittar på vilka lokala behov som finns och avgränsar sig där. Men då behövs det nationella bidraget genom att man ser att en insats på den här platsen skulle leda till stor effekt på en annan plats och möjligen till och med till en lägre kostnad eftersom insatserna skiljer sig åt. Stärkt samordning är verkligen helt central, och det är ett arbete som är i gång.

Gällande nationell strategi är jag bunden att hålla mig till reglerna. Jag ska inte föregå den process som pågår.

Prot. 2024/25:137
21 augusti

Anf. 50 EVA LINDH (S):

Fru talman! Liksom statsrådet ska inte heller jag säga att det är precis en nationell strategi som behövs. Men att ta fram en nationell strategi är ändå ett sätt att möta just otydligheterna i fråga om ansvarsområdet. Jag väljer att tolka statsrådet välvilligt när det gäller att det i alla fall är ute på remiss.

Jag instämmer inte i det statsrådet säger när det gäller att det inte alls konkurrerar med resurserna till skola, äldreomsorg eller någonting annat. Många svenskar i dag har det otroligt tufft ekonomiskt. Att höja taxorna i kommunerna är svårt, just för att det ser ut som det gör. Många kommuner säger också att just beredskapsfrågorna kostar pengar och resurser för kommunerna. Då blir det ändå en prioriteringsfråga.

Det är alltså viktigt att vi nationellt håller fast vid den finansieringsprincip vi har. När vi kräver av kommunerna att de ska göra insatser måste vi skicka med tillräckliga resurser för att de ska kunna klara av detta. Många kommuner har det extremt tufft just nu. Det handlar om att skicka med tillräckliga resurser till kommunerna.

Sedan har jag ändå en vädjan. Klimatförändringarna kommer enligt allas bedömningar att påverka bristen på vatten väldigt mycket i framtiden. Vattenbristen kommer inte att vara så sällsynt som den har varit utan kommer att bli allt vanligare. Jag vädjar verkligen till regeringen att ta klimatfrågorna på större allvar än man gör i dag. Det går inte för sig att vi nu ökar utsläppen, utan vi måste göra mer för att minska utsläppen och ta tag i den klimatkris som pågår. Det är en vädjan till statsrådet, både när det gäller vattenbristen och för allas vår framtid.

Anf. 51 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Då byter vi uppenbarligen ämne, från frågorna om vattenbristen till att prata om utsläpp och ett påstående om bristande engagemang. Jag såg inga anklagelser från oppositionen när den rödgröna regeringen ökade utsläppen år 2021.

Under flera mandatperioder i Sverige har man haft utmaningar, och under de utmaningarna påverkar det utsläppen. I detta fall är det en extremt ansträngd hushållsekonomi, som ledamoten själv lyfter upp.

Det finns ganska många svenskar som är rätt lättade över att ha utrymme i plånboken igen. Man ska inte tolka det här som regeringens klimatpolitik eller bristande engagemang i vårt arbete med att sänka utsläpp, utan man ska tolka det som en insats för alla de hushåll som har haft extremt svårt att få ihop sin vardag när bränslepriserna, exempelvis priset på diesel, har legat på 28 kronor per liter i Socialdemokraternas Sverige.

När man pratar om att ta ansvar för att sänka utsläppen tycker jag att det är extremt viktigt att också prata om det faktum att Sveriges utsläpp minskade år 2022 och år 2023 och att de beräknas minska år 2025 och år 2026. Det var helt enkelt år 2024 som det skedde en ökning av utsläppen – ett år av fyra under mandatperioden, precis som för den tidigare, rödgröna regeringen.

Svar på
interpellationer

När man pratar om att det är oerhört viktigt att visa ett engagemang för sänkta utsläpp är det viktigt att ha med sig att när stora miljardbelopp sätts på insatser för klimatet som inte ger effekt är det ansvarsfullt att ta dessa pengar och satsa dem på det som fungerar. Det är precis vad regeringen gör i klimatpolitiken. Jag är övertygad om att det i slutändan är till vår stora fördel att regeringen har lagt om klimatpolitiken till att fokusera på insatser som ger effekt och som minskar våra utsläpp hela vägen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2024/25:724 om beslut att inte betala ut nödhjälp till UNRWA

Anf. 52 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Lotta Johnsson Fornarve har frågat mig om det är min uppfattning att Israel lever upp till folkrätten i Gaza och, om inte, huruvida jag avser att vidta några åtgärder inom ramen för mitt verksamhetsområde samt om det är min uppfattning att Sida har utrymme att självständigt fatta beslut om att svara på nödhjälpsapeller. Lotta Johnsson Fornarve har även frågat mig om jag är beredd att ompröva beslutet att inte ge bistånd till Gaza genom UNRWA och hur jag kommer att agera för att säkerställa att humanitär hjälp når Gazaborna.

Israel har rätt att försvara sig mot Hamas, men det sätt som Israel nu bedriver detta krig på är oacceptabelt. Det stöd som nu kommer in är långt ifrån tillräckligt. Att blockera mat och annat bistånd till civila är helt oför-svarligt. När det nu saknas svar på hur humanitär hjälp i stor skala ska kunna komma in är det svårt att se att det skulle vara förenligt med den internationella humanitära rätten.

Regeringen har upprepade gånger i våra samtal med Israels regering krävt ett obehindrat humanitärt tillträde och att humanitära aktörer ska kunna verka obehindrat i alla delar av Gaza. Civila, hjälparbetare och sjuk-vårdspersonal måste skyddas och respekteras. FN och andra humanitära aktörer måste få arbeta säkert, oberoende och opartiskt för att rädda liv och minska mänskligt lidande.

Den senaste tidens händelseutveckling gör att regeringen nu har skärpt tonen ytterligare från svensk sida för att öka trycket på den israeliska re-geringen. Sverige vill därför att EU så snart som möjligt inför handels-åtgärder mot Israel, såsom att frysa handelsdelen i associeringsavtalet mel-lan EU och Israel. Det ekonomiska trycket mot Israel måste öka. Inom EU är Sverige också pådrivande för att införa EU-sanktioner mot extremist-iska ministrar som driver på för en illegal bosättningspolitik och aktivt motverkar en framtida tvåstatslösning.

Hamas bär ett mycket tungt ansvar för den situation som råder. Vi fort-sätter att kräva att gisslan måste frigges, villkorslöst och omedelbart. För att få till stånd en förändring måste därför trycket på Hamas öka, exempelvis genom ytterligare sanktioner, vilket regeringen återkommande lyfter inom EU.

Regeringen har tydligt visat sitt starka engagemang för fortsatt humanitärt stöd till Gazas hårt drabbade civilbefolkning. I december beslutade regeringen att avsätta 800 miljoner kronor till den humanitära krisen i Gaza och regionen. Sedan krigets början har Sverige bidragit med över 1 miljard kronor för att möta de akuta behov som finns i Gaza.

Regeringen står fast i sin kritik mot de israeliska lagar om UNRWA som trädde i kraft i januari. UNRWA rapporterar själva att de i dagsläget inte på egen hand tillåts föra in något humanitärt stöd till Gaza. Bara under den förra månaden lyckades World Food Programme få in 800 lastbilar till Gaza. UNRWA fick in 0. Sett till den samlade bilden och de osäkerheter som alltså präglar UNRWA:s verksamhet har vi valt att kanalisera det kraftigt ökade stödet till Gaza och regionen genom andra aktörer.

Sida är en statlig förvaltningsmyndighet som lyder under regeringen. Sida behöver följa den generella styrning som myndigheten får från regeringen genom exempelvis myndighetens instruktion, regleringsbrev, regeringsuppdrag och biståndsstrategier. Myndigheten fattar dock sina beslut självständigt. Det är också myndigheten som bär ansvaret för sådana beslut.

Anf. 53 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret på min interpellation!

Situationen i Gaza är långt bortom katastrofal. Röda Korsets chef liknar Gaza vid ett helvete på jorden. Gaza ligger i ruiner, och massvälten är ett faktum. Tusentals civila, journalister och hjälppersonal har dödats. Det råder ingen tvekan om att det pågår ett folkmord.

När man inte trodde att det skulle kunna bli värre intensifierade Israel angreppet och tänker nu ta över hela Gaza. Människor tvingas återigen fly, men det finns ingenstans att fly. Det råder akut brist på mat, rent vatten och medicin. Barn dör dagligen på grund av krig och svält, och de barn som överlever är svårt traumatiserade.

Sverige måste sätta maximal press på Israel för att stoppa kriget och släppa in förnödenheter. Det är bra att regeringen skärpt tonen mot Israel och äntligen lyssnat på oss i oppositionen och nu står bakom att EU så snart som möjligt fryser handelsdelen i associeringsavtalet mellan EU och Israel. Men mer behöver göras, såsom ett totalt stopp för all handel mellan Sverige och Israel, sanktioner mot de illegala bosättarna och återupprättande av stödet till FN-organet för stöd till palestinska flyktingar, UNRWA.

Vi måste göra allt vi kan för att bistå det hårt drabbade palestinska folket, för att rädda liv. Ministern har svarat att man valt att kanalisera stödet via andra organisationer därför att det råder osäkerhet runt UNRWA. Jag förstår inte vad ministern grundar den slutsatsen på. Den organisation som den samlade expertisen är överens om är den mest effektiva är FN-organet UNRWA, något som också regeringens egen myndighet Sida håller med om.

En ny rapport visar att UNRWA fortsatt har en robust närvaro i Gaza. FN:s generalsekreterare António Guterres säger att medan alla humanitära organisationer tvingats att avsevärt minska eller avbryta sina operationer fortsätter UNRWA att leverera livräddande bistånd. UNRWA:s chef säger i en DN-intervju: "När kriget pressar Gaza till bristningsgränsen är UNRWA fortfarande kvar på plats med hälsocenter, rent vatten och

undervisning för barn. Ändå har Sverige, tillsammans med USA, som enda länder i världen stoppat sitt tidigare stöd till FN-organet.”

Detta har skadat UNRWA svårt. UNRWA är den enda organisation som levererar grundläggande tjänster inne i Gaza med 12 000 anställda på plats. Det finns ingen annan organisation som kommer i närheten av UNRWA:s kapacitet. UNRWA är själva navet för hjälpverksamheten i Gaza.

I december förra året skrev utrikesminister Maria Malmer Stenergard under en deklaration i FN som säger att UNRWA är helt oundgängligt. Trots detta drog Sveriges regering in stödet kort därefter, något som är helt obegripligt. I maj ville regeringens egen expertmyndighet Sida skicka katastrofstöd till UNRWA, men regeringen sa nej via statssekreterare Janse på UD. Detta liknar i hög grad ministerstyre.

Varför vägrar ministern ge stöd till den organisation som har bäst kapacitet att nå ut till den hårt drabbade befolkningen i Gaza? Varför lyssnar ni i regeringen inte på er egen expertmyndighet? De förklaringar vi får håller inte.

Förutom att Sveriges och USA:s indragna stöd till UNRWA innebär en enorm förlust på miljontals dollar för organisationen skickar det helt fel signaler till omvärlden. Om UNRWA kollapsar skulle det underblåsa den regionala konflikten och förhindra en framtida tvästatslösning.

Anf. 54 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Tack till Lotta Johnsson Fornarve som har initierat den här debatten, och tack även till statsrådet Dousa som är här och svarar på våra frågor!

UNRWA bildades 1949 som en tillfällig lösning för att ta hand om de palestinska flyktingar som uppkom efter Nakba, den stora katastrofen, och kriget i det som blev Israel. Men vad hände? Jo, Israel lät inga palestinska flyktingar återvända till sina hem, och UNRWA blev därför mer eller mindre permanent i de områden och de länder som man verkade i. Efter sexdagarskriget när Israel ockuperade Västbanken, Jerusalem, Gaza och Golanhöjderna tecknade Israel avtal med UNRWA om att de även i dessa områden skulle ta hand om vissa delar av det ansvar som åligger en ockupationsmakt vad gäller sjukvård, utbildning, livsmedel och så vidare. Även Israel har alltså haft ett stort behov av att UNRWA finns på plats.

De här skolorna och klinikerna och till viss del administrationen finns kvar i Libanon, Jordanien, Syrien och även på Västbanken. Där är UNRWA också aktiva och driver skolor, men Sverige har dragit tillbaka pengarna till dem.

Det är sant, precis som statsrådet säger, att World Food Programme får in lastbilar till Gaza medan UNRWA inte får det. Det är inte så konstigt, för den israeliska administrationen har infört en lag som förbjuder israeliska myndigheter att ha kontakt med UNRWA, vilket innebär att det inte går att administrera införseln av lastbilar från UNRWA. När man väl kommer in i Gaza är World Food Programme däremot helt och hållet beroende av UNRWA som har alla distributionscenter – 400 platser där de är vana att ge ut mat. De delar ut vatten och står för sanering och fortfarande även för hälsocenter inne i Gaza trots det brinnande kriget.

Jag undrar därför vad den svenska regeringen vet som andra regeringar inte vet. Vad är det den svenska regeringen vet om UNRWA som alla organisationer som samarbetar med UNRWA inte vet? Alla organisationer säger att de behöver UNRWA, för det finns ingen organisation som kommer att ersätta dem, och just nu gör de ett jobb där de riskerar sina liv för att fortsätta att dela ut vatten, mat och mediciner till den behövande befolkningen. Att bara uppehålla sig vid vilka organisationer som får in lastbilar över gränsen ger en väldigt smal bild av UNRWA. Man är så mycket mer än så. Men Sverige har alltså slopat sitt stöd.

Jag undrar också lite grann kring styrningen av Sida, något som vi också har varit inne på i den här frågan. Enligt statsrådets svar ska Sida följa den generella styrning som kommer från regeringen genom bland annat myndighetsinstruktioner, regleringsbrev, regeringsuppdrag och biståndsstrategin. Finns det någonstans i denna styrning någonting om att man inte får ge humanitärt stöd till UNRWA?

Jag tror inte att det gör det, men jag skulle gärna vilja bli upplyst om huruvida det finns ett sådant beslut, annars blir det väldigt märkligt med det beslut som fattades i våras när Sidas experter själva kom fram till att UNRWA är bäst lämpade för att distribuera humanitär hjälp och detta stoppades av statsrådets statssekreterare.

Anf. 55 EVA LINDH (S):

Fru talman! Situationen i Gaza är helt fruktansvärd. Man saknar ord. Jag har också vid många tillfällen frågat mig om det kan bli värre. Ja, det kunde tydligen bli ännu värre. Nu saknar människor inte bara vård – de svälter och attackeras i köerna till mat och vatten. Nu måste människor fly Gaza stad, men vart ska de fly?

Ganska ofta när vi lyfter frågan om Israels ansvar och vad mer som behöver göras får vi synpunkter om att vi inte fördömer Hamas. Det är fel. Vi fördömer Hamas och de terrorattacker som var. Den terrorattack som skedde den 7 oktober 2023 var naturligtvis helt fruktansvärd. Jag vill bara göra det klart. Israel och alla länder har naturligtvis rätt att försvara sig, men det sätt som man har försvarat sig på är bortom alla ord och alla beskrivningar. Det är helt orimligt, precis som även statsrådet var inne på. Det är ett omänskligt lidande.

I den här situationen har det varit frustrerande att regeringen inte har agerat med tydlighet och kraft mot Israel. Hamas bör som sagt fördömas, men Israel begår brott, och det behöver den svenska regeringen och regeringar i hela omvärlden agera väldigt tydligt emot.

Det som Johnsson Fornarve har ställt sin interpellation om är faktiskt helt oförståeligt, och därför måste även jag ta tillfället i akt och ställa frågan till statsrådet vad skälet är. Sverige har som enda EU-land stoppat stödet via UNRWA, trots att de flesta bedömare, och som sagt också regeringens egen myndighet Sida, har sagt att det här är något som fungerar och är anpassat efter läget i Gaza. Det är otroligt viktigt att skänka resurser, pengar och stöd, men om bilarna står där utanför och inte tillåts komma in med mat, eller om sjukhusen bombas och den vård som ändå ges av organisationer faktiskt inte kan fungera, måste trycket på Israel vara hårt och de organisationer som ändå fungerar måste ges det stöd som behövs. Om man verkligen menar allvar med att ge stöd till människor som lider i Gaza borde det vara en självklarhet att man återupprättar stödet till UNRWA.

Jag undrar verkligen hur Sverige kan göra en så ensidig och ensam bedömning. Jag vet förstås att USA och andra också har stoppat det, men UNRWA har trots allt en verksamhet som fungerar i dag. Man kan väl säga att de flesta organisationer har jättesvårt att fungera över huvud taget eftersom Israel stoppar möjligheterna, men frågan kvarstår: Vad har regeringen för skäl att stoppa stödet till UNRWA?

Anf. 56 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Först och främst vill jag vända mig mot en felaktighet som ofta sprids av flera oppositionspartier, och det är att vi skulle vara det enda landet i EU som har kanaliserat om stödet till andra organisationer. En handfull andra EU-länder har fattat exakt samma eller liknande beslut som den svenska regeringen, och ytterligare länder, till exempel Nederländerna, har fattat beslutet att fasa ut stödet till UNRWA och i större utsträckning fasa in det till andra organisationer som verkar på plats. Vi är en av de största givarna i hela världen till den humanitära krisen, och vi är näst störst i hela EU när det kommer till att finansiera den humanitära responsen i Gaza.

Som flera har varit inne på i debatten är det enskilt viktigaste just nu att mer av hjälpen släpps in. Vi har enorma lager i både Jordanien och Egypten som är fyllda med bland annat svenskfinansierat stöd, men det stödet – läkemedel, mat, drivmedel att drifva sjukhus med och mycket annat – släpps inte in i tillräcklig utsträckning.

Regeringen har sedan krigets början drivit frågan om ökat humanitärt tillträde, och vi fortsätter att upprepa våra tydliga krav i samtal med israeliska företrädare. Vi ser mycket allvarligt på att våra och andras uppmaningar inte hörsammas, och därför har vi valt att öka pressen på den israeliska regeringen ytterligare.

I överenskommelsen mellan EU och Israel från den 10 juli noteras vissa mindre framsteg, men de åtgärder som vidtagits är långtifrån tillräckliga. EU behöver nu ta konkreta steg för ökad press på den israeliska regeringen att förändra sitt agerande i Gaza.

Sverige vill till exempel att EU fryser handelsdelen i associeringsavtalet med Israel. Regeringen är mycket tydlig i denna fråga och har bland annat efterfrågat konkreta förslag från EU-kommissionen. Vi är också i kontakt med andra EU-länder och kommer att fortsätta uppmana kommissionen att agera.

Israel måste säkerställa säkert och obehindrat tillträde för humanitära aktörer i enlighet med de skyldigheter Israel har enligt den internationella humanitära rätten. Även om man har rätt att försvara sig själv har även kriget lagar och regler.

Det är helt avgörande att humanitärt stöd skyndsamt når den svårt drabbade civilbefolkningen, varav en stor del är kvinnor och barn, som just nu lever under omänskliga förhållanden i Gaza. Att använda utsvältning av civila som en stridsmetod utgör en krigsförbrytelse. Regeringen fortsätter också att kräva att all kvarvarande gisslan frigges omedelbart och villkorslöst.

Mot bakgrund av det vi nu ser är det som sagt svårt att se att Israel lever upp till sina förpliktelser enligt den internationella humanitära rätten. Regeringen ser med mycket stor oro på och är djupt kritisk till det israeliska säkerhetskabinettets beslut om att ytterligare intensifiera den militära

offensiven i Gaza. Planerna riskerar att gå i motsatt riktning och öka det redan ofantliga lidandet bland civilbefolkningen.

Regeringen har varit tydlig med att Gazas territorium inte får ändras, reduceras eller annekteras. Detta skulle strida mot folkrätten och kommer att fördömas av Sverige. Detsamma gäller om hela eller delar av civilbefolkningen skulle fördrivas från Gaza.

Det är viktigt att överträdelser av den internationella rätten och möjliga krigsförbrytelser utreds. Det är också viktigt att ansvar utkrävs.

Anf. 57 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Fru talman! Tack, ministern, för ytterligare svar!

I maj gjorde regeringens egen myndighet Sida en noggrann analys av situationen i Gaza efter att man fått en förfrågan om katastrofhjälp från UNRWA. Sidans bedömning var då att det på kort och medellång sikt inte finns någon annan humanitär aktör som har möjlighet att rädda liv och lindra nöd i samma utsträckning som UNRWA. Det finns inte heller någon aktör som har möjlighet, kapacitet, mandat eller vilja att ta över de centrala delarna av UNRWA:s arbete och roll.

Trots detta vägrar regeringen att skicka stöd till UNRWA. Det är både obegripligt och djupt oansvarigt. Jag har inte fått någon vettig förklaring till detta. Varför lyssnar inte regeringen på sin egen expertmyndighet? Jag vill ha svar på den frågan.

Man måste också se UNRWA:s verksamhet ur ett bredare perspektiv. FN:s hjälporganisation för palestinska flyktingar, UNRWA, skapades år 1949 för att hjälpa palestinier som flytt eller fördrivits från de områden som sedan blev staten Israel. Sedan dess har UNRWA:s arbete för palestinska flyktingar varit oersättligt.

Sverige har varit en av de största bidragsgivarna till UNRWA. När vi plötsligt slutar finansiera UNRWA påverkar det inte bara Gaza och Västbanken utan även palestinska flyktingar i grannländer som Jordanien, Libanon och Syrien.

UNRWA är ofta den enda aktör som tillhandahåller grundläggande samhällsservice till miljontals palestinska flyktingar i regionen. Detta gäller särskilt inom utbildning och hälsovård. UNRWA går inte att ersätta med något annat än en framtida palestinsk statlig institution. Ingen annan organisation kan fylla det tomrummet.

Israel har gjort sitt bästa för att misskreditera UNRWA. Genom att förbjuda organisationen försöker man bli av med det palestinska flyktingproblemet. Israel har exempelvis påstått att det skulle finnas kopplingar mellan Hamas och UNRWA. Detta har flera av varandra oberoende seriösa undersökningar – bland annat av det svenska Raoul Wallenberg-institutet – tillbakavisat.

I stället för att dra undan stödet till UNRWA borde man stärka det. Flera andra givare har gjort detta. Bland annat har länder som Storbritannien, Frankrike, Spanien och Irland ökat stödet till UNRWA.

Nu säger ministern att det är flera länder som har dragit tillbaka stödet, men det stämmer inte. Av de permanenta givarna är det bara Sverige och USA som helt har dragit in stödet. Så är det. Att andra länder som inte har varit givare på det sättet har dragit tillbaka stödet är en annan sak. Av de stora, permanenta givarna är det bara Sverige och USA som har dragit tillbaka stödet.

Talet om att UNRWA:s stöd inte når fram stämmer inte på något sätt heller. UNRWA:s chef, Philippe Lazzarini, säger i en intervju i DN att ”Sverige har varit en långvarig och pålitlig partner för UNRWA, både politiskt och finansiellt och det har gett oss en stor flexibilitet. Beslutet att plötsligt sluta stödja oss kom som en stor överraskning och har haft en väldigt negativ effekt”. Verksamheten är igång i både Gaza och på Västbanken.

Jag har fortfarande inte fått en vettig förklaring till varför stödet till UNRWA dragits in eller till varför regeringen inte åtminstone kunde skicka det katastrofstöd som den egna expertmyndigheten uppenbarligen ville skicka i maj, men som stoppades genom UD:s ingripande.

Att stoppa stödet till UNRWA får katastrofala konsekvenser för befolkningen i Gaza. Det är bara UNRWA som har verklig kapacitet att distribuera den hjälp som fler än två miljoner människor är i desperat behov av. Det får också stora konsekvenser för samtliga palestinska flyktingar i regionen. Det kan allvarligt bidra till att fördjupa konflikten i regionen samt på sikt förhindra en tvåstatslösning.

Anf. 58 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret! Vissa frågor förblir dock obesvarade.

Det nämns att ett antal andra länder har stoppat stödet. Precis som Lotta Johnsson Fornarve nämnde är det länder som gett sporadiskt stöd till UNRWA och inte varit permanenta givare.

Statsrådet tar även upp Nederländerna som exempel. De har bestämt sig för att skjuta fram den här nedtrappningen, och de är dessutom ett av de länder som svarade positivt på den nödappell som UNRWA skickade ut i våras. De har alltså gett pengar till den nödappell som Sverige valde att inte ge pengar till – så använd gärna inte Nederländerna som exempel.

I all internationell rapportering om UNRWA står det att det bara är USA och Sverige som har stoppat stödet. Inga andra länder nämns. Det är vi och USA som har stoppat stödet.

Jag undrar därför fortfarande hur statsrådet har tänkt att distributionen av mat ska ske i Gaza. Alla som kommer in med mat är beroende av att UNRWA finns där. Hur ska distributionen av vatten och mediciner ske?

Statsrådet pratar bara om Gaza, trots att UNRWA är aktivt även på Västbanken, i Libanon, i Syrien och i Jordanien. Jag undrar vem statsrådet ser framför sig som ska ta över UNRWA:s skolor för de palestinska barnen i dessa länder. Vilken aktör ser Dousa framför sig som ska ta över de kliniker som UNRWA har i dessa länder och den administration som UNRWA sköter?

Man nämner gärna World Food Programme för att de har fått in lastbilar till Gaza. Detta är absolut jättebra, men det är bara en liten del av allt det som UNRWA gör. Det är inte bara Gazaborna som är beroende av svenskt biståndsmedel, utan det är också palestinska flyktingar i en rad andra länder.

Anf. 59 EVA LINDH (S):

Fru talman! Frågan kvarstår, och statsrådet har inte svarat på de frågor som jag, interpellanten och Jacob Risberg har ställt.

På vad grundar regeringen sitt beslut att stoppa stödet till UNRWA? Den egna biståndsorganisationen Sida har en annan åsikt, och man brukar ju grunda sig på de expertmyndigheter vi har. Jag undrar därför vad beslutet om att stoppa stödet grundar sig på.

Jag ska inte gå in på om det är få länder eller det enda i EU, för oavsett vilket är det här ett helt galet beslut att fatta. Som sagt är Sverige det enda landet som har stoppat det permanenta stödet. Det vi säger är inte fel.

Någonting måste hända nu. Människor svälter. När barn, kvinnor och män dör av svält eller av att de inte får den vård som de behöver är det en skam varje gång. Därför måste Sverige och omvärlden göra så mycket som det bara är möjligt för att få Israel att ändra sin strategi. Som det nu är blir det ju bara värre och värre för varje dag som går.

Vad tänker statsrådet göra? Varför har man stoppat stödet till den organisation som har verksamhet som är anpassad efter läget i Gaza? Precis som Jacob Risberg förtjänstfullt lyfter fram varje gång vi debatterar behöver dessutom även Västbanken stöd – och andra länder förstås.

Anf. 60 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Sedan vi i regeringen fattade det här beslutet har vi varit mycket tydliga med skälen till det.

För det första har israeliska beslut kraftigt försvårat och till stora delar omöjliggjort UNRWA:s verksamhet i Gaza. Man kan ställa sig frågan: Vilka av de 800 lastbilar som World Food Programme fick in förra månaden borde på grund av brist på resurser inte ha kommit in för att Sverige i stället stöttat en organisation som inte fick in några lastbilar? Allt det här handlar om viktiga avvägningar där vi hela tiden vill säkerställa att våra biståndsmedel gör så stor nytta som det bara är möjligt. Vi har varit med och finansierat förlossnings- och mödravården i Gaza. Skulle det kanske bli så att den inte längre kunde finansieras för att mindre pengar gick till UNDP, UNFPA, Unicef och Röda Korset? Det här är det enskilt viktigaste. Vi har varit mycket tydliga från första början med vår starka kritik mot att den israeliska regeringen fattat denna typ av beslut.

För det andra är UNRWA en organisation som i decennier har fått kritik från många för brist på neutralitet.

I en föränderlig omvärld och kontext behöver vi hela tiden kunna ompröva partner och arbetssätt för att utforma svensk biståndspolitik på bästa sätt. Det gör vi inte bara i Gaza och Mellanöstern, utan det gör vi i hela världen hela tiden.

UNRWA rapporterar själva att de i dagsläget inte tillåts föra in något humanitärt stöd till Gaza på egen hand över huvud taget. Sett till den samlade bilden och de osäkerheter som präglar UNRWA:s verksamhet har regeringen valt att kanalisera om det dubblerade stödet genom andra aktörer än just UNRWA. Vi utvärderar situationen löpande och väljer partner baserat på den rådande lägesbilden. Det mest centrala är att nödhjälp når Gazas civilbefolkning. World Food Programme, som fick in 800 lastbilar under förra månaden, har sagt att de har fungerande distribution och logistik på plats inne i Gaza.

Anf. 61 LOTTA JOHANSSON FORNARVE (V):

Fru talman! Jag tackar ministern för ytterligare svar.

Ministern säger att man gör en samlad bedömning. Jag undrar: Vem är det man lyssnar på? Inte är det på den samlade expertisen i alla fall, som säger att UNRWA är den organisation som har bäst möjlighet att nå ut till det hårt drabbade palestinska folket, och inte är det på den egna expertmyndigheten Sida, som säger att det inte finns någon annan humanitär aktör som har möjlighet att rädda liv och lindra nöd i den utsträckning som UNRWA gör. Det här är en seriös analys som den egna expertmyndigheten gjorde så sent som i maj. Skicka åtminstone det katastrofstöd som efterfrågats! Men även kärnstödet måste självklart återupprättas. Allt annat är faktiskt skamligt.

UNRWA är det palestinska folkets trygghet i hela regionen. UNRWA är inte ersättbart utom av en framtida palestinsk statlig institution. Ingen annan organisation kan fylla det tomrummet. UNRWA är också oerhört viktigt i arbetet för en framtida fredsprocess och en tvästatslösning. Nu bidrar Sverige till att dra undan mattan för organisationens viktiga arbete för det palestinska folket.

Precis som ministern säger måste man använda vårt svenska bistånd klokt och effektivt. Ge stöd till den organisation som är själva navet i biståndsverksamheten i Gaza! Det finns andra organisationer som också är viktiga, men att UNRWA är själva navet går inte att bortse ifrån. UNRWA finns på plats med tusentals medarbetare. UNRWA har öppna hälsocentrum och bedriver sanering i flyktinglägren för att förhindra sjukdomar. UNRWA har vattenutdelning, utbildning för barn och mycket annat. Trots kriget och blockaden fortsätter UNRWA till exempel att erbjuda onlineundervisning till över 200 000 barn i Gaza och även psykosocialt stöd. Det finns ingen annan organisation som kommer i närheten av UNRWA:s kapacitet.

Tänk om, och gör det snabbt! Tiden rinner ut. Ni kunde tänka om när det gällde associeringsavtalet. Gör det när det gäller UNRWA också!

Anf. 62 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Berättelserna som vi hör från Gaza är fruktansvärda, som vi alla har varit inne på. De vittnar om ett oerhört lidande hos den civila befolkningen. Vi hör om barn som dött av svält och familjer som förlorat sina nära och kära. Jag har personligen träffat flera av de hjälparbetare som varit på plats i Gaza och sett det här med egna ögon. Krigets ofattbara konsekvenser för civila i Gaza måste få ett slut.

Regeringen har varit tydlig med att det sätt som den israeliska regeringen nu bedriver detta krig på är oacceptabelt. Att uppsåtligen blockera mat och annat bistånd till civila är helt oförsvarligt, likaså att använda bistånd i militära eller politiska syften. Israel måste leva upp till sina skyldigheter att skydda civila och civil infrastruktur i enlighet med internationell humanitär rätt. Humanitärt tillträde måste omedelbart säkerställas.

Det är därför regeringen i flera led har skärpt tonen mot den israeliska regeringen. Vi har länge drivit på för sanktioner mot våldsamma extrema bosättare på Västbanken. Vi är ett av få EU-länder som driver på för sanktioner mot extrema ministrar i Israels regering. Vi vill nu också att man suspenderar tullförmånerna, eller handelsdelen i associeringsavtalet, för

att sätta press på den israeliska regeringen att släppa in fler hjälpleveranser till Gaza.

Men de här verktygen finns ju på europeisk nivå. Ta sanktionsverktyget som ett konkret exempel! Ett ensamt EU-land kan stoppa att en ny sanktion införs. Det är ett problem vi har inte bara i den här kontexten; till exempel har Ungern blockerat och fördröjt flera sanktionspaket även mot Ryssland.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2024/25:137
21 augusti

*Svar på
interpellationer*

§ 20 Svar på interpellation 2024/25:738 om Sveriges ökade handel med Israel och behovet av ansvarstagande i offentlig upphandling

Anf. 63 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Lorena Delgado Varas har ställt tre frågor till mig. Den första är vilka åtgärder jag avser att vidta inom mitt ansvarsområde för att säkerställa att svensk handel med Israel inte bidrar till folkmord och folkrättsbrott eller försvårar humanitärt arbete. Den andra är om jag avser att införa eller föreslå skärpta krav på svenska företag att redovisa kopplingar till aktörer involverade i människorättskränkningar, särskilt i samband med Israels misstänkta folkmord och ockupation av Palestina. Den tredje är hur jag ser på möjligheten att använda det svenska upphandlingssystemet som ett verktyg för att ställa krav på leverantörer att inte ha kopplingar till bolag verksamma i illegala bosättningar eller i strid med internationell rätt och om jag har för avsikt att inom mitt ansvarsområde ta initiativ till sådana förändringar.

Fru talman! Situationen för civila i Gaza är fruktansvärd. Vi i Sverige och EU måste göra allt vi kan för att ytterligare öka pressen på Israels regering och Hamas. Omedelbart och obehindrat humanitärt tillträde till Gaza måste säkerställas i enlighet med Israels skyldigheter under den internationella humanitära rätten. Humanitärt bistånd i stor skala måste kunna nå människor på ett tryggt sätt. Hamas bär ett mycket tungt ansvar för situationen i Gaza. Samtidigt som Sverige och EU måste fortsätta att sätta tryck på den israeliska regeringen att släppa in humanitär hjälp i Gaza måste även trycket på Hamas öka, vilket regeringen återkommande lyfter inom EU.

Likaså måste ekonomiska påtryckningar mot Israel öka. Regeringen vill därför att EU så snart som möjligt inför handelsåtgärder mot Israel, som att suspendera handelsdelen i EU:s associationsavtal med Israel. Regeringen är pådrivande för att även införa EU-sanktioner mot de extremistiska israeliska ministrar som driver på för en olaglig bosättningspolitik och aktivt motverkar en framtida tvästatslösning. Sverige fortsätter att agera för beslut om ytterligare EU-sanktioner mot extremistiska bosättare som utför våldsdåd mot civila. EU-kommissionen har kommit med förslag om att avbryta delar av forskningssamarbetet med Israel, men mer behöver göras och kommissionen måste lägga fram ytterligare förslag på åtgärder.

Finansiella transaktioner, investeringar, köp, upphandlingar och andra ekonomiska aktiviteter – även inom turism och andra tjänster – i israeliska bosättningar eller som gynnar israeliska bosättningar är förenade med rättsliga och ekonomiska risker eftersom de israeliska bosättningarna en-

ligt folkrätten är uppförda på ockuperad mark och inte erkänns som en rättmätig del av Israels territorium.

Regeringen arbetar aktivt med att främja ansvarsfullt företagande globalt och har en tydlig förväntan på svenska företag att agera hållbart och ansvarsfullt genom att arbeta för mänskliga rättigheter, jämställdhet, goda arbetsvillkor, miljö och korruptionsbekämpning där de är verksamma. Sverige och EU vill öka europeiska medborgares och företags medvetenhet om riskerna i samband med ekonomiska och finansiella aktiviteter som kan ha koppling till bosättningarna. Företagen ska följa rådande lagar och beakta OECD:s riktlinjer för multinationella företag om ansvarsfullt företagande och FN:s vägledande principer för företagande och mänskliga rättigheter. Detta innebär krav på riskanalys och insatser för att säkerställa att företagen inte bidrar till övergrepp eller kränkningar av mänskliga rättigheter.

Beträffande upphandling ger Upphandlingsmyndigheten stöd i form av förslag på kontraktsvillkor för hållbara leveranskedjor. Villkoren omfattar områdena mänskliga rättigheter, arbetstagares rättigheter, miljöskydd och anti-korruption.

Anf. 64 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Ministern talar om att situationen är fruktansvärd, och det kan vi nog alla enas om. Jag skulle vilja säga att den är apokalyptisk. Jag måste säga att det inte räcker med att konstatera det uppenbara. En ansvarsfull regering agerar, och det har vi knappt sett under de här två åren, sedan folkmordet startade.

FN:s humanitära kontor och WHO har slagit fast att den israeliskt skapade svälten nu har nått katastrofala nivåer. Internationella domstolen har dessutom klargjort att palestiniers rätt till skydd mot folkmord är hotad av Israels agerande. Det är alltså inte en konflikt mellan två parter. Det handlar om ett folkrättsbrott på högsta allvar, ett folkmord.

Samtidigt – och det här är kärnan i min interpellation – ökar Sveriges handel med Israel. Enligt Dagens Nyheter har importen ökat med närmare 50 procent på ett år.

När vi här i riksdagen säger att vi vill öka pressen på Israel blir det dubbelmoral om vi i praktiken gör mer affärer än tidigare. Vi kan inte kräva sanktioner i Bryssel och samtidigt öka importen i Stockholm eller samtidigt ha avtal med israeliska företag, såsom Elbit Systems.

Vad gör regeringen på hemmaplan? Jo, man hänvisar till förväntningar på företagen – förväntningar. Men vi vet att FN:s vägledande principer och OECD:s riktlinjer kräver mer än förväntningar. De kräver aktiv styrning, due diligence och sanktioner mot företag som inte lever upp till sitt ansvar.

EU:s nya direktiv gör det här bindande för stora företag i hela unionen. Att bara luta sig mot frivillighet är i praktiken att välja självreglering, och självreglering stoppar inte ett folkmord. Det stoppar inte en handel som göder ett folkmord.

Fru talman! Det finns verktyg. Vi har ett upphandlingssystem som enligt LOU faktiskt tillåter sociala och etiska krav. Upphandlingsmyndigheten har färdiga kriterier, men de används för lite, för sällan. Och de har inga tydliga statliga direktiv.

Verktygen finns alltså, men regeringen låter dem ligga i lådan. Jag menar att det är dags för regeringen att ta fram dem. Det är dags för regeringen att göra verkstad. Det är dags att ta beslut om att verktygslådan ska användas vid alla statliga upphandlingar.

Jag undrar: Varför talar regeringen om skärpta åtgärder på EU-nivå men gör så lite i Sverige? Varför höjs inte kraven på de svenska företagen här hemma när att vi vet att handeln ökar och när vi vet att de pengarna går direkt till det pågående folkmordet? Hur kan man låta lönsamheten stå över människoliv?

Anf. 65 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Jag vänder mig mot hela beskrivningen om att den svenska regeringen inte skulle göra någonting. Tvärtom gör vi mer än de allra flesta andra EU-länder.

Vi har dubblerat vårt bistånd till Gaza, från 400 miljoner kronor till 800 miljoner kronor. Vi driver det här i FN och i alla våra bilaterala sammanhang som vi har med officiella israeliska företrädare. Vi har länge drivit på för sanktioner mot våldsamma och extrema bosättare på Västbanken. Vi är ett av få EU-länder som driver på för sanktioner mot extrema ministrar i den israeliska regeringen. Vi driver också på för att man ska suspendera handelsdelen och forskningsdelen i det associeringsavtal som Israel har tillsammans med EU.

Men dessa mycket effektiva verktyg finns alla på europeisk nivå. Sanktioner kräver full konsensus. Ett enda annat EU-land kan stoppa att nya sanktioner införs. Det är därför vi behöver samla stöd i EU för att just den här linjen ska bli gällande, vilket både jag själv och utrikesministern gör. Vi uppmanar andra EU-länder att agera.

Sverige har också anslutit sig till ett belgiskt initiativ för att få EU-kommissionen att göra en översyn av huruvida EU i sin handel med Israel gör tillräcklig åtskillnad mellan Israel och illegala bosättningar i enlighet med Internationella domstolens rådgivande yttrande.

Regeringen välkomnar också att EU-kommissionen ser över Israels efterlevnad av artikel 2 i associeringsavtalet mellan EU och Israel om respekt för mänskliga rättigheter. Trycket på den israeliska regeringen behöver öka för att humanitär hjälp ska komma in till de behövande och för att en vapenvila ska kunna komma till stånd.

Anf. 66 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Jag kan erkänna att regeringen har ändrat sin diskurs de senaste månaderna. Men det har ändå gått två år av folkmord. Jag tänker att det finns mer än att uppmana och liksom be företagen. Man måste också avkräva ansvar.

Jag vill bara påminna om siffrorna. Importen från Israel till Sverige har alltså ökat med 50 procent år 2024, under pågående folkmord. Samtidigt har även exporten från Sverige ökat. Och det här fortsätter. Det betyder att vi alltså stärker våra ekonomiska band till en folkmordsstat under en period då FN:s särskilda rapportör pratar om ekonomi av folkmord. Och så länge handeln rullar minskar trycket på Israel.

Statsrådet tog upp att ekonomiska aktiviteter i bosättningarna innebär rättsliga och ekonomiska risker. Det är sant, men vi kan inte bara varna. Vi behöver göra mer.

EU-domstolen har slagit fast att varor från israeliska bosättningar på ockuperad mark måste märkas, just för att inte vilseleda konsumenter. Men vi vet att märkning inte räcker. Vi måste vara ärliga och säga: Om någonting produceras på ockuperad mark är det olagligt och borde inte finnas på marknaden – punkt slut. Det vi behöver göra nu är att stoppa all handel med Israel.

Man säger också att man vill främja ansvarsfullt företagande globalt. Men ansvarsfullt företagande utan styrning är en illusion – det har vi sett i många olika fall. Om vi lämnar över hela ansvaret till företagen blir det självreglering, och det har inte lyckats.

Jag vill fortsätta att lyfta fram upphandlingen. Upphandlingsmyndigheten har som sagt stödmaterial, men utan politisk styrning används de inte konsekvent. Jag menar att staten kan gå före. Vi har så mycket resurser som går via staten och som göder den här handeln. Jag tror inte att svenska folket vill att våra gemensamma offentliga medel används till att bidra till ockupationen eller folkmordet.

I går startade markinvasionen. Det var en vecka efter att man mördade de sista al-Jazira-journalisterna. Det finns en strategi i detta. Det palestinska folket blir tillintetgjort framför våra ögon. Regeringen är inte kapabel nog att använda alla sina verktyg för att stoppa den handel som göder folkmordsmaskinen.

Anf. 67 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Regelbördan för de europeiska företagen är redan i dag mycket omfattande. Det finns regelverk inom både FN och OECD vad avser ansvarsfullt företagande, och det gäller att dessa regler följs.

Som jag har varit inne på flera gånger tidigare driver Sverige och regeringen på för att EU så snart som möjligt ska införa handelsåtgärder mot Israel, till exempel genom att frysa handelsdelen i det associeringsavtal som reglerar handeln mellan EU och Israel. Det ekonomiska trycket behöver öka, och EU-kommissionen måste brådskaande lägga fram förslag på hur det kan ske.

Sverige är mycket tydligt gentemot EU-kommissionen och uppmanar också andra EU-länder att agera. En suspendering av handelsdelen skulle innebära att Israels rätt till tullförmåner dras in och att ordinarie tredjelandstull införs. Det skulle fortfarande vara möjligt att importera varor från Israel, men importören i EU skulle behöva betala EU:s ordinarie tredjelandstull.

Den här regeringen har som sagt gjort väldigt mycket under hela tiden. Vi har dubblerat biståndet, och i alla bilaterala sammanhang med israeliska företrädare har vi sagt att man kraftigt måste förbättra det humanitära tillträdet. Vi har drivit detta i FN och i EU. Vi har drivit på för sanktioner mot bosättare och driver numera på för sanktioner mot extrema ministrar. Vi är väldigt offensiva vad gäller både handelsdelen och forskningsdelen i associeringsavtalet. Vi gör mycket.

Anf. 68 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Regeringen gör mycket – det är ganska tomma ord. Ministrar från den här regeringen har uppmanat till mer samarbete och mer handel med Israel. Det säger allt.

Jag vill avsluta med att påminna om vad som står på spel, inte bara för folket i Gaza och Palestina utan även för oss som land, vår mänsklighet och hur vi bygger ett samhälle.

När regeringen nöjer sig med att ge garantier och hänvisar till förväntningar lämnar man företag i osäkerhet. Det är inte att ta ansvar. Det gör också att regeringen tvingar oss att genom våra skattepengar och vår konsumtion vara direkt delaktiga i att stötta ett folkmord ekonomiskt.

Vem vill sponsra kulorna som perforerar hjärtan och huvuden på barn i Gaza? Vill ministern göra det? Jag tror inte det.

Ta ert ansvar! Jag, och många med mig, vill inte vara medansvarig till folkmord.

Att skydda svenska företag är i det här läget att ge dem klara spelregler. EU:s nya direktiv är bindande, och företag som inte anpassar sig riskerar både böter, rättsprocesser och förlorad konkurrenskraft.

Företag behöver regler, inte bara förväntningar. Sverige behöver en regering som vågar ta ansvar. Vi kräver att ni gör det som krävs för att stoppa det här. Det har gått två år, och andra regeringar i EU har startat.

Anf. 69 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Riksdagsledamoten Lorena Delgado Varas pratade om att det här handlar om vår mänsklighet och vår människosyn. I just den delen av debatten är jag faktiskt beredd att hålla med henne. Det är därför regeringen både sätter press på den israeliska regeringen att släppa in mer nödhjälp till Gaza och sätter press på Hamas, som startade det här kriget med en av de mest brutala terrorattackerna i modern tid. Dessutom gör regeringen väldigt mycket här på hemmaplan.

Det vi nu ser i Mellanöstern riskerar att spridas även till Sverige, där en del personer sätter likhetstecken mellan Israels regerings agerande och alla judar i Sverige. Antisemitismen tycks växa sig ännu starkare här hemma i Sverige. Judar som inte har någonting med den israeliska regeringens politik att göra får med sitt liv och sin frihet klä skott för vad Netanyahus regering gör. Därför måste vi från regeringens sida göra ännu mer för att stå för den här mänskligheten även här hemma i Sverige.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 21 Svar på interpellation 2024/25:706 om riksdagens tillkännagivande om dödsolyckor i arbetslivet

Anf. 70 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Johanna Haraldsson har frågat statsrådet Nina Larsson vilka initiativ hon och regeringen har tagit med anledning av riksdagens tillkännagivande om dödsolyckor i arbetslivet (rskr. 2023/24:166). Arbetet inom regeringen är så fördelat att det numera är jag som ska svara på interpellationen.

Enligt 9 kap. 8 § riksdagsordningen ska regeringen varje år i en skrivelse till riksdagen redovisa vilka åtgärder regeringen har vidtagit med anledning av de riksdagsskrivelser som överlämnats till regeringen. Regeringen kommer därför att återkomma till riksdagen på föreskrivet sätt när det gäller det tillkännagivande som interpellanten hänvisar till.

Jag vill ändå tacka Johanna Haraldsson för att hon lyfter upp de här viktiga frågorna i kammaren i dag. Varje dödsolycka är en tragedi för de inblandade och oacceptabel för ett modernt arbetsliv.

Enligt regeringens arbetsmiljöstrategi för åren 2021–2025 (skr. 2020/21:92) gäller en nollvision. Ingen ska behöva dö på sitt arbete. Ingen ska heller behöva dö av sitt arbete. Det är arbetsgivaren som har arbetsmiljöansvaret, enligt arbetsmiljölagstiftningen. Arbetsgivare måste förebygga både dödsolyckor och de arbetsmiljörisker som leder till ohälsa på längre sikt.

Med kunskap och ett systematiskt arbetsmiljöarbete kan sannolikt de allra flesta av dödsolyckorna och de arbetsrelaterade dödsfallen förebyggas. Skyddsombuden har en viktig roll i att skapa säkra och trygga arbetsplatser. Samverkan med skyddsombud är viktigt för att minska risken för allvarliga olyckor.

Regeringen har vidtagit ett antal åtgärder för att minska antalet dödsolyckor i arbetslivet. Här kan nämnas att Arbetsmiljöverket årligen ska återrapporera vilka åtgärder man har vidtagit för att öka antalet fysiska oanmälda inspektioner, för att öka möjligheten att upptäcka arbetsgivare som har brister. I enlighet med regeringens förslag i budgetpropositionen för 2025 beslutade riksdagen att tillföra Arbetsmiljöverket 50 miljoner 2025 för att skärpa och effektivisera kontrollen av arbetsmiljön, så att dödsolyckor och andra allvarliga arbetsmiljörisker förebyggs. Tillskottet beräknas därefter uppgå till 75 miljoner år 2026 och 100 miljoner per år från och med 2027.

Regeringen har också tillsatt en utredning om en ny arbetsmiljöstrategi för 2026–2030 (dir. 2024:56). I direktiven till utredningen framgår att regeringens nollvision som den uttryckts i bland annat arbetsmiljöstrategin ligger fast. Det är viktigt att området fortsätter att bevakas för att arbetsplatsrelaterade dödsfall ska kunna förebyggas i högre grad. I direktiven framgår att riksdagen den 25 april 2024 beslutade om ett tillkännagivande till regeringen (rskr. 2023/24:166). Enligt tillkännagivandet bör regeringen vidta åtgärder för att minska riskerna för dödsolyckor i arbetslivet. Utredningen redovisade sitt arbete den 10 juni 2025, och betänkandet *En arbetsmiljöstrategi för ett förändrat arbetsliv* har remitterats med slutdatum 27 oktober 2025.

Anf. 71 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka den nye arbetsmarknadsministern för svaret.

Fru talman! Att gå till jobbet ska aldrig innebära livsfara. Ingen ska behöva riskera liv och hälsa. Ändå ser vi att människor fortsatt dör på sina arbetsplatser.

År 2023 blev det dödligaste året på över ett decennium, och allra värst drabbad var byggbranschen. Den fruktansvärda hissolucky på en byggarbetsplats i Sundbyberg i december 2023, där fem arbetare miste livet, visar byggbranschens tydliga skuggsidor. På samma arbetsplats fanns 119

företag verksamma. De var fördelade på fem led av underentreprenörer. Fyra dagar efter olyckan kunde arbetsgivaren fortfarande inte svara på om de omkomna var hans egna anställda eller inte.

Denna tragedi synliggör problemen i en bransch där ansvar urholkas av långa kedjor av underentreprenörer och där människors liv riskeras på grund av osund konkurrens och bristande kontroll.

Mot den bakgrunden föreslog vi socialdemokrater en kriskommission för byggsektorn för att göra en grundlig genomlysning av de strukturer som gång på gång leder till olyckor och dödsolyckor. Vi föreslog en kris-kommission som också skulle ha uppdraget att lämna förslag på åtgärder som man bedömer skulle minska antalet dödsolyckor. Förslaget fick tyvärr inte gehör, men riksdagen beslutade ändå i april 2024, med stöd av Sverigedemokraterna och regeringspartierna, att regeringen bör belysa orsakerna bakom dödsolyckorna, särskilt i byggbranschen.

Tyvärr har utvecklingen fortsatt även efter detta. Hittills i år har 31 personer mist livet i arbetsplatsolyckor i Sverige. Arbetsmiljöverkets generaldirektör har själv uttryckt en frustration och konstaterat att alla dödsolyckor i princip hade kunnat förebyggas med systematiskt arbetsmiljöarbete.

Fru talman! Ministern lyfter i sitt svar fram att Arbetsmiljöverket har fått mer resurser, och det är bra. Kontrollerna måste öka. Men vi ligger långt efter. Internationella arbetsorganisationen, ILO, rekommenderar en inspektör på 10 000 sysselsatta. I Sverige skulle vi behöva fördubbla antalet inspektörer för att nå rekommendationen. Då räcker inte regeringens anslag. Men det är inte ouppnåeligt. Norge, Danmark och Finland uppfyller redan ILO:s krav. Det handlar om att prioritera.

Skyddsombuden spelar, precis som ministern säger i sitt svar, en viktig roll, men anslagen till de regionala skyddsombuden har inte ökat i takt med kostnaderna. Anslagen har urholkats, vilket har resulterat i att flera förbund blivit tvungna att dra ned på verksamheten. Öka i stället anslagen och se till att de regionala skyddsombuden får tillträde till fler arbetsplatser! Det är förslag som vi socialdemokrater gång på gång har lagt fram i riksdagen utan att få gehör från Tidöregeringen.

Fru talman! Det är nu över ett år sedan beslutet togs om att regeringen skulle vidta åtgärder för att belysa de bakomliggande orsakerna till det ökade antalet dödsolyckor i arbetslivet, med prioritet på byggbranschen och andra branscher som varit särskilt utsatta. Vi socialdemokrater ville att tillkännagivandet skulle formuleras på ett annat sätt och bli mer tydligt. Men regeringspartierna stod själva bakom riksdagens tillkännagivande, och jag undrar nu hur tillkännagivandet har påverkat regeringens arbete.

Anf. 72 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag vill också hälsa det nya statsrådet varmt välkommen till kammaren. Det är ingen brist på variation med tanke på att det är det tredje statsrådet i ordningen, men lika välkommen är statsrådet för det.

I svaret säger statsrådet att det i utredningen och direktivet framgår att regeringens nollvision som den uttrycks i bland annat arbetsmiljöstrategin ligger fast. Det är områden som det är viktigt att fortsätta att bevaka för att arbetsplatsrelaterade dödsfall ska kunna förebyggas i högre grad. Vi har bara för några veckor sedan kunnat läsa vad Arbetsmiljöverket uttrycker: När de förslag till åtgärder som presenteras och finns med inte vidtas är det som sägs i nollvisionen och strategin inte tillräckligt. Det finns förslag

i strategin och i uppföljningen för att uppnå nollvisionen, men alla de åtgärder som föreslås har inte vidtagits. Man konstaterar också att olyckorna inte heller minskar.

En av mina frågor till statsrådet är: Varför räcker det med att bara beakta den här frågan? Jag vill göra ett medskick med utredningen för en ny strategi att det också ska finnas en plan så att de åtgärder som föreslås ska bli mer än bara förslag och att de också ska verkställas.

Det har faktiskt inte gjorts under den här perioden, lite grann som min kollega var inne på tidigare.

Fru talman! Mot denna bakgrund vill jag nämna Axel, 15 år, som skulle ha börjat nian nu. För några veckor sedan gick han bort. Han dog just i en arbetsplatsolycka. Han är bara en av åtta personer som har dött i sommar. Dessa olyckor sker hela tiden.

Min fråga är: Görs det tillräckligt? Gång på gång får man läsa nyheter om denna typ av tragedier som drabbar arbetstagare och deras familjer. Görs det tillräckligt? Det kan inte vara så.

Detta är en av anledningarna till att vi socialdemokrater har lagt fram förslag om en kriskommission. Vi lägger fram förslag och trycker på regeringen att vidta fler åtgärder i de strategier som redan finns, för man måste göra mer när det är så många personer som faktiskt aldrig kommer hem efter att ha gått till arbetet för att förtjäna sitt levebröd. Det är ju bara detta de har gjort sig skyldiga till. De utsätts för en allvarlig arbetsmiljö som i värsta fall leder till att de mister livet.

När jag hör svaret tycker jag lite att det saknas ambition. Min fråga till statsrådet är därför: Finns det något mer som statsrådet vill göra utöver det som sades i interpellationssvaret? Vi socialdemokrater är nämligen inte nöjda utan anser att mer behöver göras. Vad anser statsrådet själv behöver göras utöver detta? Eller räcker det som angavs i svaret?

Anf. 73 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Tack så mycket, Johanna Haraldsson och Sofia Amloh, för dessa inlägg!

Låt oss börja med att vara väldigt tydliga. Ingen ska riskera sitt liv eller sin hälsa på grund av jobbet. Det är ambitionen. Alla har rätt till en trygg och säker arbetsmiljö. Varje dödsolycka är en tragedi för de inblandade och oacceptabel för ett modernt arbetsliv i vårt land.

År 2023 var tyvärr ett väldigt mörkt år med flera dödsolyckor på svenska arbetsplatser. När vi ser tillbaka på året som helhet ser vi att antalet döda i arbetsplatsolyckor var det högsta sedan 2008, med totalt 63 döda. Siffran minskade något 2024 till 45. Bara det är en horribel siffra. Man kan inte säga att någonting annat ska gälla än att vi ska ha en nollvision för dödsfall till följd av arbete. För 2025 är siffrorna hittills högre än de har varit för samma tidpunkt tidigare år. Bara nu i juli har tre människor förolyckats till följd av en arbetsplatsolycka.

Jag tror att vi är helt eniga om att varje fall då en person mister livet till följd av sitt arbete är en tragedi. Det är någons familjemedlem eller kollega som aldrig kommer tillbaka och aldrig kommer hem efter arbetsdagens slut. Mer måste göras för att 2025 inte ska bli ett lika svart år som 2023.

En bransch som sticker ut i statistiken och som nämns här är byggbranschen. Regeringen gav den 24 oktober 2024 Myndigheten för arbetsmiljökunskap i uppdrag att ta fram och sprida kunskap om säkerhetskultur i byggbranschen. Myndigheten för arbetsmiljökunskap ska senast den 31 december 2025 lämna en skriftlig redovisning av uppdraget till Regeringskansliet. Jag ser fram emot att ta del av utredningen.

Det vidtas också åtgärder för att få fler skyddsombud. Arbetsmiljöverket rapporterade i april 2024 sitt regeringsuppdrag om att fler ska vilja engagera sig som skyddsombud. I verkets redovisning av uppdraget lyfts flera faktorer fram som är betydelsefulla för att stärka skyddsombudens förutsättningar. Det här är frågor som bäst hanteras på respektive arbetsplats samt gemensamt av arbetsmarknadens parter.

I Arbetsmiljöverkets redovisning av uppdraget lyfts flera faktorer fram som är betydelsefulla för att stärka skyddsombudens förutsättningar. Det handlar bland annat om utbildning. Det handlar om tid, stöd och något så mänskligt som uppskattning för det arbete man utför.

Det här är som sagt frågor som bäst hanteras på respektive arbetsplats. Men jag vill också betona arbetsmarknadens parter roll i detta. Det är arbetsgivarna, arbetstagarna samt deras representanter som har att tillämpa arbetsmiljölöslagstiftningen i det dagliga arbetsmiljöarbetet på de enskilda arbetsplatserna.

Anf. 74 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Vi vet att byggbranschen är särskilt riskfylld. Till skillnad från många andra branscher förändras arbetsmiljön ständigt på ett bygge. Nya moment, nya arbetslag, nya maskiner kräver ständigt nya riskbedömningar och nya skyddsåtgärder. Byggbranschen präglas i dag av korta byggtider och långa kedjor av underentreprenörer. Kunskapskraven är ofta otydliga. Kontrollen är bristfällig. I upphandlingar får alltför ofta lägsta pris väga tyngre än säkerheten. Ovanpå allt detta finns en utbredd arbetslivskriminalitet.

Statsrådet talar om säkerhetskultur, och det är jätteviktigt att man etablerar en säkerhetskultur. Men så som byggbranschen ser ut och med de särskilda utmaningar branschen har blir det oerhört svårt att etablera en gemensam kultur när det förekommer mängder av företag på en och samma arbetsplats, och det är nästan omöjligt att åstadkomma en ledning och styrning där. Jag tror att man måste komma åt andra grundläggande problem innan man kan "grädda" med tal om säkerhetskultur, även om det givetvis är en viktig fråga.

På grund av hur det ser ut i branschen menar vi att det behövs en total genomlysning av hela sektorn, en kriskommission, där man granskar strukturerna och föreslår konkreta åtgärder. Det är vad Byggnads har krävt, och det är vad vi socialdemokrater har krävt i riksdagen.

Precis som uttrycks av Arbetsmiljöverkets generaldirektör och många före honom hade de allra flesta dödsolyckor kunnat förebyggas om arbetsgivarna gjort det de ska genom att ständigt bedöma risker, förebygga olyckor, följa upp sitt arbetsmiljöarbete och systematiskt jobba med arbetsmiljön. Därför vill jag fråga arbetsmarknadsministern: Hur ska vi få fler arbetsgivare att ta det ansvaret? Hur ökar vi motivationen att arbeta systematiskt med arbetsmiljön? Hur får vi riskbedömningen att bli bättre, och hur ser vi till att de åtgärder som krävs också kommer på plats?

Arbetsgivarna bär hela ansvaret för arbetsmiljön. Men hur får vi dem att ta det ansvaret? För mig är det tydligt, fru talman, att sanktionerna mot arbetsgivare som gång på gång brister i sitt ansvar måste skärpas. Arbetsmiljöbrott borde kunna leda till näringsförbud. Den som upprepade gånger utsätter sina anställda för livsfara ska inte ha rätt att driva företag. Det borde vara självklart.

Samtidigt måste antalet inspektioner öka, och de regionala skyddsombuden måste ges resurser nog att besöka fler arbetsplatser och upptäcka brister i tid. Det måste bli stopp för de oändliga kedjorna av underentreprenörer. Ju längre ned i kedjan man kommer, desto svårare blir det att säkerställa rimliga arbetsvillkor och att arbetsmiljöregler faktiskt följs. I varje led ska vinst tas ut och villkor och löner pressas. När ansvariga på en arbetsplats inte ens kan svara på var de omkomna var anställda är det något allvarligt fel.

Arbetsmarknadsministern säger att vi är eniga om att mer måste göras. Men vad är då arbetsmarknadsministerns lösning? När får vi se skarpa förslag från regeringen på hur man ska komma åt de utbredda problemen inom byggbranschen, som alltför ofta leder till att arbetare skadas eller i värsta fall dör?

Anf. 75 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag misstror inte statsrådet över huvud taget om att nollvisionen gäller. Ingen ska någonsin råka illa ut. Alla ska få komma hem hela och friska och kanske till och med må lite bättre efter sitt arbete. Det är allas vår målsättning, och arbetet handlar om att driva på för att detta ska ske överallt, hela tiden och för alla.

Det är dock inte den verklighet vi ser. Jag hör statsrådet beskriva detta med ett engagemang för frågan. Jag är väldigt glad över att det uttrycks här i kammaren. Men jag kommer ändå att fortsätta efterfråga lite mer konkreta åtgärder som skulle kunna få effekten att man uppnår nollvisionen och ser till att strategier som vi beslutar om blir verklighet och att åtgärder får den effekt som behövs. Det gäller bland annat det som tagits upp i debatten om de otroligt många underentreprenörskedjorna.

Är statsrådet beredd att göra något åt detta så att det inte får vara så många led i byggbranschen, för att minska risken för att man tappar den kontroll man har över sina anställda och inte kan ta arbetsmiljöansvaret? Jag tänker ägna mitt sista inlägg åt att fråga detta: Vill statsrådet göra något åt de otroligt långa underentreprenörskedjorna?

Anf. 76 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Det är oerhört viktigt att alla aktörer påminns om det tydliga regelverk som finns i arbetsmiljölagen, där ansvariga för arbetsmiljön pekas ut och där samverkan i vardagen, i det systematiska arbetsmiljöarbetet, är kärnan – ett systematiskt arbetsmiljöarbete där varje arbetsgivare, stor som liten, tillsammans med representanter för arbetstagarna arbetar förebyggande för att förhindra alla typer av risker i arbetet.

Detta systematiska arbetsmiljöarbete är avgörande för att förebygga ohälsa och olycksfall, i värsta fall sådant som leder till död. Kunskap om arbetsmiljö är viktigt för att minska arbetsrelaterade olyckor och ohälsa. En god säkerhetskultur innebär att alla på arbetsplatsen är medvetna om de risker som finns och har både kunskap och vilja att minska dem.

Ett exempel som lyfts här på när det är extra viktigt med systematiskt arbetsmiljöarbete är när flera olika arbetsgivare är verksamma samtidigt på en arbetsplats. Detta är väldigt vanligt inom bygg- och anläggningsbranschen, som har lyfts här. Utöver de enskilda arbetsgivarna har byggherren, projektören och arbetsmiljösamordnarna arbetsmiljöansvaret i byggprojekt.

I regleringsbrevet för 2025 har regeringen gett Arbetsmiljöverket i uppdrag att rapportera om hur myndigheten arbetar med att bidra till att förebygga dödsolyckor och andra allvarliga arbetsolyckor. Myndigheten ska i samband med detta särskilt rapportera om hur den arbetar med att utveckla regelverk, information och tillsyn.

Vid Arbetsmiljöverkets inspektioner av dödsolyckor kan det ofta konstateras att det har funnits brister i det systematiska arbetsmiljöarbetet. Det har inte gjorts ordentliga riskbedömningar för de arbetsmoment som ska utföras, eller så har säkerhetsåtgärder inte vidtagits eller varit bristfälliga.

Under 2024 ökade Arbetsmiljöverket sina inspektioner i enlighet med det uppdrag som getts av regeringen: att öka antalet fysiska oanmälda inspektioner för att öka möjligheten att upptäcka arbetsgivare som har brister. Det totala antalet sådana förrättningar ökade 2024 med 9 procent jämfört med tidigare år, och antalet oanmälda inspektioner ökade med 60 procent.

Detta är bra. Att det görs fler inspektioner är viktigt för att stärka kontrollen av arbetsmiljöarbetet ute på landets arbetsplatser. Men ansvaret för arbetsmiljön ligger fortsatt på arbetsgivaren. Den svenska arbetsmiljölagsstiftningen bygger på att arbetsgivaren samverkar med arbetstagarna i syfte att åstadkomma en bra arbetsmiljö. Det är och kommer fortsatt att vara det systematiska och förebyggande arbetsmiljöarbetet som är grunden för en god arbetsmiljö.

Anf. 77 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Tack, arbetsmarknadsministern, för den här debatten! Vi är helt överens om vad som är nyckeln: det systematiska arbetsmiljöarbetet. Därför saknar jag de konkreta åtgärder som skulle göra att det stärks ute på arbetsplatserna. Men vi får väl återkomma till denna debatt fler gånger. Vi förväntar oss ändå att det händer lite mer på detta område. Kanske kan en ny arbetsmarknadsminister bidra till det.

Fru talman! År 2023 blev det dödligaste året. Byggarbetsplatserna var återigen de värst drabbade, och vi föreslog en kriskommission. Men i stället beslutade riksdagen, med regeringens stöd, om en betydligt svagare skrivning. Det beslutet fattades för mer än ett år sedan. Vi socialdemokrater menar att det beslut som fattades var för otydligt och urvattnat och att man i stället skulle ha gått på vårt förslag om en kriskommission.

Tråkigt nog verkar vi ha fått rätt. Ett otydligt och urvattnat förslag ger inte så mycket resultat. Inga nya åtgärder har vidtagits, och vi står och stampar på samma ställe. Dödsolyckorna ser ut att bli fler i år än förra året.

Det är givetvis inte regeringens fel att folk dör på jobbet. Men det är regeringens ansvar att vidta åtgärder, fatta beslut och lägga fram propositioner som kan trycka tillbaka dödstalen och få arbetsgivarna att ta sitt ansvar för att förebygga olyckor på sina arbetsplatser och skydda arbetstagarnas liv och hälsa. Det är regeringens ansvar att se till att kriminella inte kan driva företag.

Det är tydligt att det behövs en total genomlysning av byggbranschen för att synliggöra de strukturer som ständigt leder till nya olyckor. Detta behövs för att nya åtgärder ska kunna läggas fram.

Anf. 78 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Låt mig först bara återigen säga att regeringen kommer att återkomma till riksdagen på föreskrivet sätt när det gäller det tillkännagivande som har lyfts här i dag.

Låt mig också lägga till en pusselbit. I våras gav regeringen Boverket i uppdrag att förebygga att fel, brister och skador uppkommer vid byggprojekt. Det uppdraget handlar framför allt om kvalitet och att det ska byggas väl. Men det ligger nära till hands att tänka sig att byggaktörer som slarvar med kvaliteten i byggandet också kan ha en bristande arbetsmiljö. Det uppdraget ska redovisas senast den 13 mars. Då ska det lämnas en delredovisning med fokus på åtgärdsförslag. Senast den 18 maj 2028 kommer Boverket att lämna ytterligare en delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet. Det ska slutredovisas lite senare. Detta uppdrag blir också en viktig del i att fastslå det som ledamoten lyfter: Det finns troligen ett samband mellan oseriösa byggare och olyckor.

Med detta sagt vill jag genuint tacka Johanna Haraldsson för att hon lyfter dessa viktiga frågor i kammaren i dag och återigen säga att varje dödsolycka är en tragedi för de inblandade och oacceptabel för ett modernt arbetsliv.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 22 Svar på interpellation 2024/25:707 om ratificering av ILO:s konvention 190

Anf. 79 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Johanna Haraldsson har frågat statsrådet Nina Larsson om statsrådet och regeringen avser att ratificera ILO:s konvention 190 och, i så fall, när samt vilka åtgärder som statsrådet avser att vidta för att stärka det förebyggande arbetet mot våld och trakasserier i arbetslivet. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det numera är jag som ska svara på interpellationen.

Jag vill börja med att tacka Johanna Haraldsson för frågan. Arbetet för att alla har rätt till ett arbetsliv fritt från våld och trakasserier är en prioriterad fråga för regeringen. Ingen ska behöva utsättas för våld eller trakasserier på sin arbetsplats.

För att få en bra struktur på arbetsmiljöarbetet, bland annat mot våld och trakasserier i arbetslivet, beslutar regeringen vanligen om en i tiden bestämd arbetsmiljöstrategi. Med ledning av strategin tar Arbetsmiljöverket och Myndigheten för arbetsmiljökunskap årligen fram åtgärdsplaner inom sina respektive områden för att genomföra arbetsmiljöstrategin i samverkan med arbetsmarknadens parter. Åtgärdsplanerna följs upp och rapporteras till regeringen. Därutöver har regeringen bland annat fortsatt arbetet med ett löpande arbetsmiljöforum för dialog med representanter för arbetsmarknadens parter och berörda myndigheter.

Den nuvarande arbetsmiljöstrategin för 2021–2025 *En god arbetsmiljö för framtiden* upphör vid utgången av innevarande år. Regeringen tillsatte därför 2024 en särskild utredare med uppgift att ta fram förslag på en ny arbetsmiljöstrategi, med förslag på åtgärder, för åren 2026–2030 (dir. 2024:56). Den särskilda utredaren överlämnade den 10 juni 2025 betänkandet *En arbetsmiljöstrategi för ett förändrat arbetsliv* (SOU 2025:73). Betänkandet har remitterats.

Regeringen har vidtagit flera åtgärder för att förebygga våld och trakasserier mot arbetstagare. Till exempel fattade regeringen den 13 mars i år beslut om propositionen *Ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier m.m.* (prop. 2024/25:141).

ILO:s konvention 190 om avskaffande av våld och trakasserier i arbetslivet, som syftar till att skydda arbetstagare och andra personer i arbetslivet mot våld, trakasserier och könsrelaterat våld och könsrelaterade trakasserier i arbetslivet, är ett betydelsefullt led i arbetet med att motverka våld och trakasserier i arbetslivet såväl globalt som nationellt.

Frågan om att ratificera konvention 190 bereds just nu i Regeringskansliet.

Anf. 80 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för svaret, särskilt för att arbetsmarknadsministern uttrycker att ILO:s konvention är betydelsefull i arbetet med att motverka våld och trakasserier i arbetslivet.

Våld och trakasserier på våra arbetsplatser är ett stort problem. Unga kvinnor är särskilt utsatta, enligt undersökningen *Arbetsmiljön 2024*. Personal inom LSS vittnar om våld och mordhot. Tågvärdar knivhotas och misshandlas. Butikspersonal rånas. Vårdbiträden blir slagna av patienter.

Att människor går till jobbet och riskerar att utsättas för våld är helt oacceptabelt. Gemensamt för många av dessa fall är att arbetsgivaren inte gjort tillräckligt för att förebygga och förhindra situationer där löntagare utsätts. Det sätts inte in tillräckliga resurser för att skydda arbetstagare från hot och våld. Bristande bemanning och otillräckligt stöd från arbetsgivare skapar en grogrund för våld och trakasserier på våra arbetsplatser.

Fack, skyddsombud och Arbetsmiljöverket pekar på bristande riskbedömningar, återigen, på bristande introduktion och utbildning för personal och på ensamarbete som en tydlig riskfaktor.

Fru talman! År 2019 antog ILO konvention 190 om att avskaffa våld och trakasserier i arbetslivet. Beslutet togs med stor majoritet, och Sverige röstade för ett antagande av konventionen.

Den tidigare socialdemokratiska regeringen lät utreda hur konventionen skulle kunna implementeras i Sverige. Utredningen visade att svensk lag redan är förenlig med konventionen och föreslog åtgärder för att stärka det förebyggande arbetet för att minska utsattheten för våld och trakasserier på våra arbetsplatser. Utredningen skickades på remiss. När Tidöregeringen tillträdde fanns utredning och remissvar klara, och ansvarig minister uttryckte redan då en ambition om ratificering.

Men sedan har inte så mycket hänt, tyvärr. År 2023 fick jag veta att ministern ville avvakta ett EU-beslut innan man lade fram frågan om ratificering till riksdagen. Strax innan beslutet från EU för över ett år sedan meddelade samma minister att hon hade för avsikt att ratificera konventionen. Gång på gång har jag fått svaret när jag har frågat: Frågan bereds i

Prot. 2024/25:137
21 augusti

Svar på
interpellationer

Regeringskansliet. Samma svar får jag i dag. Det brukar vara svaret. Men till skillnad från många andra frågor har det tydligt uttalats en positiv inställning till att ratificera konventionen.

Jag har under dessa tre år litat på att regeringen kommer att lägga fram ett förslag om ratificering av ILO 190 för riksdagen under mandatperioden, av den enkla anledningen att man, trots att det har tagit tid, gång på gång har sänt ut positiva signaler.

Att ratificera ILO 190 är varken komplicerat eller kontroversiellt. Allt är klart, och det borde vara en ganska enkel process. Så min fråga till arbetsmarknadsministern kvarstår: Avser regeringen att ratificera ILO:s konvention 190 och i så fall när? Tror man sig kunna göra det under denna mandatperiod?

Anf. 81 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Jag får också passa på att hälsa arbetsmarknadsministern välkommen till kammaren. Vi kommer säkert att ha anledning att ses många gånger här framöver eftersom ministern ansvarar för frågor som är väldigt viktiga för många människor i landet.

Jag vill också tacka Johanna Haraldsson, som har lyft frågan. Som Johanna Haraldsson säger är det ingen ny fråga utan en som varit närvarande ett antal gånger här i kammaren.

I somras och förra sommaren hade jag den stora äran och det stora nöjet att få gästa ILO:s arbetskonferens i Genève som en av två riksdagsledamöter från Sverige. Det som slog mig var hur oerhört viktigt det är att Sverige är närvarande i dessa forum. Vi lever i en tid då internationellt samarbete tyvärr alltmer ifrågasätts och länder som tidigare varit väldigt närvarande i internationella sammanhang alltmer backar undan från dessa. Ett tydligt exempel, även om det kanske skett en viss förbättring på sistone, är USA. Det är därför viktigt att Sverige är närvarande och går i bräsch i denna typ av internationella sammanhang.

För den som inte vet är ILO en sammanslutning där arbetsmarknadens parter, alltså arbetsgivare och arbetstagare, och olika staters regeringar möts och antar konventioner och rekommendationer på arbetsrättens område.

När jag var i Genève och förutom den svenska arbetsmarknadens parter träffade parter från runt om i världen och representanter för regeringar var det en fråga som dök upp ganska många gånger när de insåg att jag var svensk. Jag kan inte svara på när de insåg det, men frågan som hela tiden återkom var: Varför har Sverige inte ratificerat ILO:s konvention 190? Jag fick frågan flera gånger under dagarna i Genève.

Jag kunde inte svara. Jag vet inte vad som är hindret, och det blir inte mycket klarare här i dag. Det är glädjande att höra att det fortfarande finns en positiv ansats och att frågan bereds i Regeringskansliet, men det blir inte tydligare vad det är som gör att detta drar ut på tiden. Utredningen har ju legat klar ett tag hos regeringen nu.

Som ledamoten Haraldsson nämnde röstade Sverige för konventionen när den behandlades 2019, så det borde inte föreligga några politiska skäl att inte ratificera den. Jag har inte heller upplevt, vare sig i dag eller i tidigare diskussioner, att det finns några politiska eller ideologiska skäl bakom detta. Det gör ju att man blir fundersam över vad som gör att konventionen inte kan ratificeras.

Jag vill uppmana regeringen att handlägga detta så snabbt som möjligt. Jag hoppas att man gör det. Detta är en viktig fråga och en viktig konvention, och det är viktigt att Sverige verkligen tar ledartröjan i den här typen av internationella sammanhang, framför allt med tanke på att vi tyvärr nu ser att en hel del länder som tidigare haft den rollen alltmer backar undan från det internationella samarbetet.

Anf. 82 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Vi ser ett arbetsliv som tenderar att försämrats. Det blir otroligt hårt på vår arbetsmarknad. I alla möjliga rapporter de senaste åren har bland annat ett flertal fackförbund påpekat att det förvärras och att klimatet hårdnar. Handelsanställdas förbund och Kommunal har i ett antal rapporter visat hur tufft det är på svensk arbetsmarknad och att ensamarbete kan leda till just den typ av utsatthet, hot och våld som förekommer och inte minst trakasserier i den breda bemärkelsen. Som interpellanten Johanna Haraldsson var inne på utsätts unga kvinnor med ofta ganska otrygga anställningar också för sexuella trakasserier i mycket högre grad än vi kanske tror i Sverige 2025. Men så är fallet.

Det är otroligt tufft. Det hårdnar och pågår hela tiden på många fler platser än vi kanske tror. Jag vet att såväl experter som myndigheter och fackförbund visar på en ganska stor förändring och ökning när det kommer till hot, våld och trakasserier på våra arbetsplatser. Det går alltså inte i rätt riktning, om vi säger så. Det är inte så att det minskar, att vi får ett bättre klimat på våra arbetsplatser, att det har blivit lättare att hantera detta och att det förekommer i lägre grad än tidigare. Det är inte den trenden vi ser utan snarare den rakt motsatta.

I dessa tider, när vi ser en arbetsmarknad med den utvecklingen, tänker jag att man behöver vidta ännu tydligare och fler åtgärder och komma tillbaka till frågan som den här debatten handlar om: ILO 190. Vi har frågat regeringen om detta ett flertal gånger sedan den tillträdde. Jag vill påstå att vi, när vi lämnade över regeringsmakten, lämnade över ett dukat bord åt regeringen när det gäller just ILO 190. Regeringen kunde bara ta vid och lägga fram ett lagförslag och en proposition för oss i riksdagen om att implementera den i svensk lagstiftning.

Nu står vi här och ska alldeles strax, om ett par veckor, öppna det sista riksmötet för mandatperioden. Jag brukar, fru talman, normalt ha en lista på mitt skrivbord över vilka lagförslag som regeringen har för avsikt att genomföra under det kommande riksmötet. Jag tänker att jag kommer att ha en sådan även den här gången. Med tanke på den positiva inställningen, att det inte uppges några andra hinder och att frågan har beretts i Regeringskansliet ganska länge nu tänker jag att den borde finnas med på den propositionslista som vi kommer att få om ungefär två veckor.

Det skulle inte vara att gå händelserna i förväg speciellt mycket om statsrådet skulle säga att frågan kommer att finnas med på listan när jag kommer till mitt skrivbord om två veckor. Kommer den att stå med där? Kommer detta att genomföras under riksmötet?

Anf. 83 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Jag tror att vi är helt eniga om att våld och trakasserier på arbetsplatserna är oacceptabla företeelser. Som jag har nämnt tidigare är arbetet för allas rätt till ett arbetsliv fritt från våld och trakasserier en

prioriterad fråga för den här regeringen. Ingen ska behöva utsättas för våld eller trakasserier på sin arbetsplats.

ILO:s konvention 190 om avskaffande av våld och trakasserier i arbetslivet syftar till att skydda arbetstagare och andra personer i arbetslivet mot våld, trakasserier, könsrelaterat våld och könsrelaterade trakasserier och är ett betydelsefullt led i arbetet med att motverka våld och trakasserier i arbetslivet såväl globalt som nationellt.

Man bör se det här i ljuset av att regeringen löpande följer utvecklingen på arbetsmarknaden. Om regeringen sett att det funnits strukturella problem som måste åtgärdas har den arbetat fram förslag på sådana åtgärder. Ett exempel är den proposition som jag tidigare nämnde om ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier.

En särskild utredare har utrett om svensk rätt är förenlig med den konvention som det hänvisas till. I betänkandet gör den särskilda utredaren bedömningen att svensk rätt redan är förenlig med konventionen. Och förra våren, i mars 2024, fattade Europeiska unionens råd beslut om att uppmana alla medlemsstater att ratificera konventionen.

Det finns redan ett tydligt regelverk inom arbetsmiljölagen. Som vi har pratat om tidigare här i dag är det och kommer det fortsatt att vara det systematiska och förebyggande arbetsmiljöarbetet samt arbetsgivarens ansvar för arbetsmiljön som är grunden för en god arbetsmiljö. Det ska vara en naturlig del av verksamheten för alla arbetsgivare, såväl stora som små.

Det bedöms angeläget ur såväl ett nationellt som ett internationellt perspektiv att Sverige ratificerar ILO:s konvention 190. En svensk ratificering skulle bidra till att understryka och bekräfta allas rätt till ett arbetsliv fritt från våld och trakasserier. Konventionen är som sagt ett betydelsefullt led i arbetet, både globalt och nationellt.

Anf. 84 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Tack, arbetsmarknadsministern, för de inte jättetydliga men ändå ganska tydliga och positiva beskederna i den här frågan!

Att regeringen har gått vidare med förslagen om att stärka skyddet för offentliganställda är bra. Vi socialdemokrater står helhjärtat bakom den nya lagstiftningen. Det är kanske inte konstigt, med tanke på att det var vi som tillsatte den utredning som ligger till grund för att de nya reglerna har kommit på plats.

Det förstärkta skyddet handlar till stor del om straffskärpningar. Det är bra. Men det tar sikte på det som händer efter att någon redan har blivit utsatt, när skadan redan är skedd. Arbetet som förebygger och förhindrar att arbetstagare utsätts berörs inte av den lagstiftningen. Det förebyggande arbetet på arbetsplatserna behöver stärkas. Vi är överens om att vi har en bra lagstiftning, men på arbetsplatserna gör man inte alltid precis det man ska.

Vi socialdemokrater har föreslagit att begränsa ensamarbete i verksamheter där risken för hot och våld är särskilt hög. Att arbeta ensam gör arbetstagare mer sårbara och ökar riskerna.

Flera fackförbund, bland annat Seko, Handels, som min kollega sa här tidigare, och även Kommunal, har lyft fram samma behov. Det systematiska arbetsmiljöarbetet behöver stärkas. Riskbedömningarna måste bli bättre och åtgärderna mer träffsäkra. Det här säger vi om och om igen. Men vi behöver också vidta åtgärder för att det verkligen ska bli så. Det

krävs bredare kunskap bland arbetsgivare om hur hot och våld kan förebyggas och hanteras.

Vi socialdemokrater har även föreslagit något som också finns utrett och klart: att fler brister i arbetsmiljön ska beläggas med sanktioner. Det ska straffa sig om arbetsgivare inte jobbar systematiskt och förebyggande.

Ratificeringen av ILO 190 är en viktig signal, men mer måste göras. Jag vill därför fråga arbetsmarknadsministern om han delar uppfattningen att ensamarbete i riskfyllda miljöer är ett problem och om han är beredd att agera. Vilka insatser kan behövas för att stärka arbetsgivarens kunskap om hot, våld och trakasserier? Vilka andra konkreta insatser tittar regeringen på för att minska hot och våld i arbetslivet?

Men framför allt vill jag återvända till huvudfrågan. När kommer regeringen att lägga fram ett förslag för riksdagen om ratificering av ILO 190?

Anf. 85 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Jag delar helt arbetsmarknadsministerns bild av att det är viktigt att Sverige ratificerar den här konventionen. Något som jag har lärt mig under mina besök på ILO:s arbetskonferens är att Sverige ses som och är en viktig aktör i de här frågorna.

Sverige är en förebild när det kommer till många av de arbetsrättsliga frågorna och hur vi historiskt har valt att lösa arbetsrättsliga problem i det här landet. Det gör att många länder runt om i världen ser upp till Sverige och förväntar sig att Sverige går i bräsch och agerar i dessa frågor.

Jag delar helt arbetsmarknadsministerns bild att Sveriges ratificering verkligen skulle understryka hur viktig konventionen är. Därför hoppas jag att statsrådet och regeringen Kristersson snarast återkommer till Sveriges riksdag med något slags proposition eller vad som nu krävs för att konventionen ska kunna ratificeras.

Jag vill också uppmana arbetsmarknadsministern att, om tillfälle ges, besöka ILO:s arbetskonferens i Genève, för det är verkligen en mycket givande upplevelse, enligt min uppfattning.

Jag ska försöka mjuka upp den fråga som ställdes här om när ett förslag kommer att läggas fram och i stället fråga så här: Bedömer statsrådet att risken är överhängande för att vi behöver stå här i slutet av nästa riksmöte och ha en liknande interpellationsdebatt, eller tror statsrådet att den risken är mindre överhängande eller kanske till och med obefintlig?

Anf. 86 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Vi har debatterat den väldigt viktiga frågan om arbetsmiljö i dess helhet och framför allt den del som handlar om hot, våld och trakasserier. Vi har kokat ned det till att vi behöver fullgöra de åtaganden som vi har sagt att vi ska fullgöra, både nationellt och internationellt, när det gäller att implementera ILO:s konvention 190. Jag hör även i den här debatten att statsrådet tycker att detta är bra och viktigt och att det skulle kunna vara på sin plats. Jag tycker mig höra att det skulle tjäna dessa frågor väl på arbetsmarknaden om den kom på plats.

Jag har hört regeringen säga detta tidigare under mandatperioden. Därför blir vår fråga inte orimlig, när vi nu är så överens och tycker att något är så bra. Jag vill därför särskilt understryka, fru talman, att det skulle vara bra för regeringen och ge rätt mycket goodwill att göra detta. Vi skulle inte

bli upprörda. Jag tror inte att många andra skulle bli speciellt upprörda heller, utan det skulle snarare landa i väldigt god jord.

Jag vill komma tillbaka till frågan och få ett lite tydligare besked. Jag tycker kanske inte att det var ett så tydligt besked om huruvida något kommer att hända under den här mandatperioden. Kommer ett förslag att laggas på riksdagens bord under det kommande året?

Om vi inte kan få ett svar i dag blir jag lite orolig. Man borde ha kommit så pass långt i beredningen av frågan i Regeringskansliet att det är dags att kunna säga något om det. Kommer det, eller kommer det inte? Det är inte en jättesvår fråga. Med tanke på att tiden börjar rinna ut den här mandatperioden förväntar jag mig ett lite tydligare svar.

Anf. 87 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Låt mig lyfta upp det faktum att det finns ett tydligt regelverk i dag genom arbetsmiljölagen. Det är och kommer fortsatt att vara det systematiska och förebyggande arbetsmiljöarbetet, som flera har lyft upp här i dag, samt arbetsgivarens ansvar för arbetsmiljön som är grunden för en god arbetsmiljö.

Dagens arbetsliv präglas av en rad omvärldsförändringar och faktorer som på olika sätt påverkar förutsättningarna. Det gäller bland annat brottslighet och arbetstagares utsatthet för hot, påtryckningar, trakasserier och våld. Vi har en tilltagande digitalisering och utveckling av ny teknik, distansarbete, arbetsrelaterad stress, internationalisering, grön omställning med mera.

Jag vill lyfta fram det arbete som nu pågår i Regeringskansliet. Med anledning av att den nuvarande arbetsmiljöstrategin löper ut mottog vi i juni ett utredningsbetänkande med ett förslag till en ny arbetsmiljöstrategi. Syftet med uppdraget har varit att ange inriktningen för regeringens arbetsmiljöpolitik med fokus på att möta alla de utmaningar och möjligheter som det förändrade arbetsliv som jag just beskrev medför.

Utredningen har analyserat genomslaget för den nuvarande arbetsmiljöstrategin med särskilt fokus på strategins delmål och bedömt att dessa är ändamålsenligt utformade. Med dem som utgångspunkt har utredningen lämnat ett förslag till ny arbetsmiljöstrategi för perioden 2026–2030, inklusive vilka delmål som bör gälla, och har även föreslagit fortsatta åtgärder för perioden som på ett långsiktigt hållbart sätt kan bidra till att strategin får genomslag i arbetslivet.

Anf. 88 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Det är jättebra med en ny arbetsmiljöstrategi. Det var faktiskt inte riktigt vad jag hade förväntat mig av den här regeringen. Jag är glatt överraskad över att Tidöregeringen går fram med en ny arbetsmiljöstrategi. Jag har också förstått att arbetet med att ta fram den har varit bra och framgångsrikt och skett i bred dialog.

Jag hoppas verkligen att en ny strategi blir startskottet för verklig action när det kommer till arbetsmiljöarbetet och att vi faktiskt får se fler propositioner och förslag från regeringen baserat på de handlingsplaner och den strategi som man nu tar fram.

Jag vill tacka arbetsmarknadsministern för den här debatten, men jag vill också återkomma till att denna fråga inte är kontroversiell. Alla är överens om att det inte finns några hinder för att ratificera konvention 190. Alla skriver under på att hot och våld i arbetslivet är oacceptabelt. Allt är klart. Det är vad man brukar kalla en lågt hängande frukt, något som inte kräver särskilt stor ansträngning. Att ratificera konventionen sänder en tydlig signal från regeringen och riksdagen om att våld och trakasserier i arbetslivet är oacceptabelt och ska bekämpas.

Regeringen har inte prioriterat att ratificera ILO:s konvention 190. Det är uppenbart. Trots att det talas om förebyggande arbete och vikten av systematiskt arbetsmiljöarbete har inga insatser gjorts för att ytterligare förstärka detta arbete på våra arbetsplatser. Man har gång efter gång gett sken av att man tänker göra något som man sedan inte levererar. Detta uppfattas av mig som oseriöst och saktfärdigt. Det är inte direkt så att det sprutar ut propositioner från Arbetsmarknadsdepartementet, så varför plockar man inte sin lägst hängande frukt och lägger fram frågan om ratificering för riksdagen?

(Applåder)

Anf. 89 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Det gläder mig att höra att det uppfattas finnas goda vibrationer kring det arbete som pågår med den kommande arbetsmiljöstrategin. Under arbetet har utredningen haft elva möten med företrädare för arbetsmarknadens parter, utöver mötena i utredningens referensgrupp, samt fyra möten med parternas kunskapsorganisationer Prevent, Sunt-arbetsliv och Afa Försäkring. Styrkor som lyfts fram är att den inte är för detaljerad utan ger utrymme för myndigheterna på området att prioritera inom den och att den täcker in viktiga områden. Breddningen av nollvisionen, som vi debatterade tidigare här i dag, samt att den tydligt pekar ut samverkan mellan parter, myndigheter och regeringen uppfattas som mycket positivt.

Jag får återkomma till mitt tidigare svar. Frågan om ratificering av konvention 190 bereds i Regeringskansliet.

Jag vill genuint tacka interpellanten Johanna Haraldsson för frågan och för engagemanget. Vi är överens om att arbetet för allas rätt till ett arbetsliv fritt från våld och trakasserier är en prioriterad fråga för svensk politik och för den här regeringen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 23 Svar på interpellation 2024/25:709 om gula fackförbund

Anf. 90 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Adrian Magnusson har, mot bakgrund av rapportering i medierna, frågat statsrådet Nina Larsson om hon ser skäl att agera med anledning av utvecklingen gällande tillkomsten av gula fackförbund. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det numera är jag som ska svara på interpellationen.

Jag vill tacka Adrian Magnusson för frågan. Varken jag eller regeringen kan kommentera ett enskilt ärende. Jag vill däremot lyfta fram att den svenska arbetsmarknadsmodellen kännetecknas av starka, självständiga organisationer på både arbetsgivar- och arbetstagsidan.

Enligt lagen om medbestämmande i arbetslivet (1976:580) definieras en arbetstagarorganisation som en sådan sammanslutning av arbetstagare som enligt sina stadgar ska tillvarata arbetstagarnas intressen i förhållande till arbetsgivaren. Lagens kriterier behöver vara uppfyllda för att en sammanslutning ska betraktas som en arbetstagarorganisation.

Mot bakgrund av att plattformsbranschen berörs kan jag nämna att regeringen den 21 november 2024 fattade beslut om att en särskild utredare ska föreslå hur det så kallade plattformsdirektivet ska genomföras i svensk rätt. Utredningen ska redovisas senast den 31 december i år (dir. 2024:116).

Jag och regeringen står bakom den svenska partsmodellen, och vi följer utvecklingen på området.

Anf. 91 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Tack till arbetsmarknadsministern för svaret på interpellationen! Som jag sa tidigare får vi säkert anledning att ses många gånger här i kammaren med anledning av ministrarnas viktiga arbete.

Interpellationen handlar om gula fackförbund – som tur är en historiskt ganska främmande företeelse för Sverige och den svenska arbetsmarknadspolitiska debatten. Det ska vi vara väldigt glada över. Sedan 1930-talet och tecknandet av Saltsjöbadsavtalet har vi i stor utsträckning sluppit gula fackförbund.

Då kan man fråga sig vad ett gult fackförbund är. Jo, det är ett fackförbund som arbetsgivaren styr och utövar makt och kontroll över. Man hör ganska direkt att det är någonting väldigt dåligt som inte passar in på arbetsmarknaden. Det är svårt att företräda det motstående intresset i konflikten mellan arbete och kapital om det är arbetsgivaren som styr arbetstagsarnas representation.

Fru talman! Vi har under lång tid i det här landet sett en förflyttning av maktförhållandet till arbetsgivarens fördel. Vi skulle kunna resonera länge om orsakerna till det, men jag tror att det stora flertalet skulle kunna enas om att så är fallet på den svenska arbetsmarknaden. Arbetslösheten är högre än den varit många gånger historiskt och har bitit sig fast på höga nivåer. Anställningsvillkoren har försämrats med inte minst allt fler osäkra anställningar. Det har helt enkelt på många sätt blivit tuffare att få arbete och att ha ett arbete i Sverige.

Frågan om gula fackförbund har på senare år blossat upp i olika sammanhang. Under 2024 uppstod en rättslig tvist kring en organisation som enligt egen utsago skulle organisera den som "arbetar inom scen- och kulturarbete" men som i huvudsak organiserade människor som arbetade på strippklubbar. Tidningen Arbetsvärlden rapporterade ingående om fallet.

Arbetsmiljöverket, en myndighet under Arbetsmarknadsdepartementet, ansåg att detta inte var ett fackförbund och drev frågan till domstol. Organisationens stadgar var otillgängliga, och adressen till organisationen var en boxadress. Organisationen hade ett fåtal medlemmar, och det fanns tydliga kopplingar till ägare på de klubbar som organiserade de anställda.

Domstolen konstaterade senare att detta inte var att se som ett fackförbund i medbestämmandelagens mening.

Tidigare i år kom uppgifter om att ägare till egenanställningsföretag planerade att starta ett fackförbund för att kunna teckna kollektivavtal med så kallade gigarbetare, alltså plattformsarbetare. Inom branschen har det sedan länge pågått diskussioner om tecknande av kollektivavtal brett. Det har delvis lyckats, men långtifrån hela sektorn täcks. Däremot har kollektivavtal tecknats mellan Transport och delar av de Foodoraanställda. Detta visar alltså att det går att teckna kollektivavtal även inom matbudsbranschen om viljan finns.

I veckan kunde Arbetsvärlden rapportera om att ett fackförbund nu bildats där målsättningen är att organisera egenanställda. Fackförbundet heter Uppdragsarbetareförbundet, UAF, och finansieras av arbetsgivaren. Än så länge saknas medlemmar i fackförbundet, men ett kollektivavtal har slutits med en helt nybildad arbetsgivarorganisation. Fackförbundet Transport konstaterar att det här är ett helt gult fackförbund.

Fru talman! Sverige har genom olika konventioner och rekommendationer förbundit sig att skydda arbetares organisationer mot inblandning från arbetsgivare, exempelvis genom ILO:s konvention 98. Sverige har också genom ILO:s rekommendation 91 förbundit sig att inte erkänna arbetstagarorganisationer som finansieras av eller står under bestämmande inflytande av arbetsgivarsidan.

Utifrån svaret går det inte att utläsa hur regeringen ställer sig till utvecklingen kopplat till de resolutioner och rekommendationer som Sverige har ratificerat. Min fråga till arbetsmarknadsministern med anledning av de svar som lämnats här är därför om Sveriges förpliktelser med anledning av de ratificerade bestämmelserna gör att arbetsmarknadsministern ser skäl att agera.

Anf. 92 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Låt mig först för säkerhets skull repetera att jag och regeringen står bakom den svenska modellen. Starka och självständiga arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer är grundläggande för den modellen, och vi står bakom den. Vi har en av de högsta fackliga anslutningsgraderna i världen, vilket visar på ett stort förtroende för fackföreningarnas arbete.

Som interpellanten var inne på har arbetstagarnas rätt att organisera sig gällt mycket länge. Redan 1906 i den så kallade decemberkompromissen – som var en överenskommelse mellan LO och SAF, det som numera heter Svenskt Näringsliv – förband sig arbetsgivarna att respektera arbetarnas rätt att organisera sig. Den här modellen har varit väldigt framgångsrik för Sverige, och den ska vi vårda och värna.

Att vi har självständiga arbetstagarorganisationer är viktigt för att arbetstagarna ska få en rättvis och oberoende representation för sina intressen gentemot arbetsgivarna. Starka och oberoende fack bidrar också till goda arbetsvillkor för arbetstagarna.

Adrian Magnusson anger i sin fråga att det är osäkert om skapandet av gula fackförbund är en begynnande trend på svensk arbetsmarknad. Jag har inga uppgifter om att företeelsen skulle vara ökande, och jag tror att det är svårt för både mig och Adrian Magnusson att svara på om det är en trend eller inte. Det har nog från tid till annan förekommit situationer där

det har ifrågasatts om en sammanslutning som kallar sig fackförbund eller fackförening verkligen är en arbetstagarorganisation som tillvaratar arbetstagarnas intressen.

Det var intressant att Adrian Magnusson lyfte upp fallet från 2024 där lagstiftningen prövades, om jag förstod det hela rätt, och att domstolen då avgjorde frågan genom att konstatera att det inte rörde sig om ett fackförbund i lagens mening. Jag kommer inte, kan inte och får inte kommentera enskilda fall, men jag räknar med att det exempel som har lyfts upp här, om det är så som Adrian Magnusson beskriver det, säkerligen kommer att prövas i enlighet med den lagstiftning vi har.

Anf. 93 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Tack till arbetsmarknadsministern för svaret! Jag trodde inget annat, men det gläder mig att höra att det finns ett fortsatt solitt och starkt stöd för den svenska modellen. Det är alltid glädjande när man får den typen av bekräftelse på att den svenska modellen är värd att värna och försvara.

Nu är det väl ändå så att den svenska modellen är under viss press. Jag vill påstå det. Det finns en del aktörer som utmanar den svenska modellen – inte minst genom de egenanställningsföreteelser som sprider sig. Man vill ogärna klassa människor som anställda, utan man vill i stället se dem som uppdragstagare.

När det gäller den växande plattformsekonomi som nämndes i statsrådets svar finns det en utredning som tittar på hur man ska implementera plattformsdirektivet. Det är också en företeelse som pressar den svenska modellen.

När man ser att det pågår press från olika håll kan man – oavsett om det är en trend eller inte – känna viss oro för att den svenska modellen sätts under press. Detta gäller även när den här typen av gula fackförbund tillskapas, enligt fackförbundet Transport och andra fackförbund. Jag sa inte det i mitt första inlägg, men även fackförbund som Unionen och Journalistförbundet har uttalat sin starka kritik mot denna företeelse och det nybildade fackförbund som det rapporterades om tidigare i veckan.

Jag upplever att statsrådet håller med om att det på svensk arbetsmarknad är grundläggande att vi har fackförbund som verkligen respekterar arbetstagarnas intressen och som tydligt är frikopplade från arbetsgivarnas bestämmanderätt och finansiella inflytande.

Om vi får en ordning där den här typen av fackförbund breder ut sig på den svenska arbetsmarknaden kommer det att försvaga den svenska modellen. Det är alldeles uppenbart. Om vi plötsligt har ett system där den ena sidan tappar i trovärdighet för att den anses stå på samma sida som arbetsgivaren kommer det att skada den svenska modellen och märkbart försvaga parternas ställning. Jag skulle vilja påstå att det gäller åt båda hållen.

Det kan också leda till en omfattande villkorsdumpning. Om vi får en situation där allt fler gula fackförbund uppstår kan det innebära att vissa arbetsgivare ser en chans att dumpa villkoren på arbetsmarknaden. Det är ett problem.

Staten, regeringen och riksdagen sitter på den lagstiftande makten och blir en naturlig part i den svenska modellen även om de inte reglerar arbetsvillkoren i detalj. Staten har också en roll att spela i den svenska modellen. Det är viktigt.

En annan sak man kan fundera på, och som jag inte vet om jag kommer att få något svar på här i dag, är om statsrådet ser något slags bortre gräns för när regeringen skulle kunna agera. Frågan om lagstiftning i syfte att på något sätt reda ut vad gula fackförbund är förekommer i viss mening i den juridiska doktrinen. Jag tänker framför allt på lagändringarna 2019.

Bland annat har arbetsrättsforskarna Niklas Selberg och Erik Sjödin föreslagit att man lagstiftningsvägen ska förtydliga och definiera bestämmelsen i 6 § medbestämmandelagen. Där beskrivs till exempel vad som avses med en arbetstagarorganisation.

Domstolarna har än så länge – i det här fallet 2024 – gjort en tolkning av lagstiftningen som gör att arbetstagarernas intressen värnas brett. Men vi kan ju inte se in i framtiden.

Min huvudsakliga fråga är om statsrådet ser ett scenario framför sig där det kan bli aktuellt att regeringen, och sedermera lagstiftaren i form av riksdagen, agerar.

Anf. 94 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Jag ska fatta mig ganska kort. Om vi börjar med det Adrian Magnusson lyfte upp rörande de ändringar som skedde 2019 gjordes de ändringarna i strejkrätten under den tidigare socialdemokratiska regeringen. Det pågår inget arbete med att förändra detta regelverk.

Man ska komma ihåg att de ändringar som genomfördes då fyller ett viktigt syfte, nämligen att försöka stärka kollektivavtalens fredspliktsskapande funktion. Jag vet att gränslandet för skapandet av så kallade gula fackföreningar diskuteras i detta sammanhang.

Jag konstaterar att det ligger i allas intresse – det gäller såväl parterna som regeringen och samhället i stort – att arbetsgivar kontrollerade fackföreningar inte förekommer på svensk arbetsmarknad.

Anf. 95 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Det gläder mig mycket att arbetsmarknadsministern är så tydlig med att arbetsgivar kontrollerade fackförbund är en företeelse som inte ska förekomma på svensk arbetsmarknad. Vi är helt eniga om detta.

Jag hoppas att vi inte får en utveckling där arbetsgivar kontrollerade fackförbund breder ut sig på svensk arbetsmarknad. Som jag framfört tidigare tror jag att detta är djupt skadligt för den svenska arbetsmarknadsmodellen och för svenska löntagares intressen. Det skulle allvarligt skada en modell som väcker beundran runt om i världen om vi skulle se att detta är en begynnande trend och att det breder ut sig.

Även om statsrådet i sitt tidigare inlägg sa att vi har en hög organiseringsgrad på den svenska arbetsmarknaden sker detta i en bransch där vi inte har det. Egenanställda plattformarbetare är i en bransch där kollektivavtalstäckningen är väldigt låg. Det ligger på något sätt i sakens natur.

Om vi ser att detta breder ut sig kommer vi att få anledning att här i kammaren återkomma till denna fråga. Det är jag helt övertygad om. Jag kommer i så fall att interpellera på nytt – med glädje, höll jag på att säga. Det är dock min förhoppning att vi inte kommer att behöva oroa oss för att detta kommer att breda ut sig.

Med tanke på de uttalanden som gjorts i medier av de här företrädarna den senaste tiden känner jag viss oro för att det finns en risk att det här är en begynnande trend. Det är dock min stilla förhoppning att det inte är så.

Anf. 96 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! För att vi ska ha processerna klara för oss vill jag bara repetera att det i medbestämmandelagen finns en definition av vad en arbetstagarorganisation är. Det är ytterst en domstol som avgör hur den lagen ska tillämpas i ett enskilt fall. Jag kan därför inte säga någonting om de exempel eller det exempel som har lyfts upp här i dag, men jag vill tacka Adrian Magnusson för frågan. Jag konstaterar återigen att den svenska arbetsmarknadsmodellen både på arbetsgivar- och arbetstagersidan ska kännetecknas av starka, självständiga organisationer.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 24 Svar på interpellation 2024/25:723 om avslöjanden med anledning av Sydsvenskans granskning av företag

Anf. 97 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Adrian Magnusson har frågat statsrådet Nina Larsson hur hon ser på det som framkommit i en granskning i medier av ett företag. Vidare frågar Adrian Magnusson om statsrådet och regeringen avser att vidta några åtgärder med anledning av granskningen. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det numera är jag som ska svara på interpellationen.

Jag vill inledningsvis tacka Adrian Magnusson för frågan. Som ledamoten är inne på i frågan ser regeringen allvarligt på arbetslivskriminalitet och att människor blir utnyttjade på den svenska arbetsmarknaden. Den ofta gränsöverskridande arbetslivskriminaliteten utgör ett hot mot svenska företag, anställda, utsatta arbetstagare och samhället i stort. Den skapar stort lidande för den enskilde och stor otrygghet på arbetsmarknaden. Den snedvrider konkurrensen och utgör en inkomstkälla för organiserad brottslighet.

Arbetsgivare som begår brott eller fuskar ska inte kunna få stöd från staten. Regeringen agerar på alla fronter för att komma åt sådana kriminella aktörer. Myndigheterna har fått fler verktyg och utökade resurser för att effektivare kunna kontrollera misstänkta aktörer.

Regeringen har förlängt och förstärkt uppdraget om varaktig myndighetssamverkan mot arbetslivskriminalitet till och med 2026. I budgetpropositionen för 2025 tillförde regeringen 100 miljoner kronor för myndighetssamverkan mot arbetslivskriminalitet.

Det är viktigt att Arbetsförmedlingen har en god kontroll av arbetsgivare som tar emot statligt stöd för anställningar. Arbetsförmedlingen har, jämte andra aktörer inom välfärdssystemen, fått ekonomiska medel och

uppdrag för att på olika sätt stärka arbetet med kontroll och med att motverka fel. Regeringen har bland annat i regleringsbrevet för 2025 gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att stärka handlägningsprocessen för subventionerade anställningar, där nystartsjobben ingår.

Myndigheternas samarbete inom myndighetssamverkan mot arbetslivskriminalitet utvecklas för att slå hårdare mot den kriminella ekonomin, organiserad brottslighet i företagsmiljö, människohandel, människosmuggling och människoexploatering i arbete. Genom att slå mot möjligheterna att berika sig ekonomiskt på kriminalitet kan samhället minska drivkrafterna att ägna sig åt brottslighet och motverka att brottsvinster bygger upp ännu starkare och mer välorganiserade kriminella verksamheter. Regeringen fortsätter att arbeta för att strypa den kriminella ekonomin och öka tryggheten i samhället.

Anf. 98 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret på interpellationen.

Inledningsvis vill jag konstatera att jag helt delar arbetsmarknadsministerns bild av arbetslivskriminaliteten i det här landet. Den är i det närmaste att betrakta som ett gift, och den måste bekämpas med kraft. Den snedvrider konkurrensen på arbetsmarknaden, som har sagts, men framför allt utnyttjar den människor hänsynslöst. Människor som bara vill tjäna sitt levebröd far oerhört illa i de fall där arbetslivskriminaliteten tillåts härja fritt.

I det fall som jag tog upp i interpellationen handlar det om ett företag i Åstorp som flyttat från Danmark och sedan runt på olika platser i Skåne. Helsingborgs Dagblad och Sydsvenskan har rapporterat flitigt om i det närmaste slavliknande förhållanden och en utbredd tystnadskultur. Anställda tvingas arbeta gratis på helgerna och tolvtimmarspass vid vissa tillfällen. Det vittnas om att det inte går att säga nej om man blir inkallad på en söndag och att övertidsersättningen inte är korrekt. Det förekommer också att anställda tvingas betala tillbaka sin lön till företaget i fråga.

Facket har tidigare stängts ute från företaget, och företaget har vägrat teckna kollektivavtal, något som till slut skedde efter ett antal stridsåtgärder. Sakta men säkert har facket sedan börjat få kontakt med anställda på företaget. Rädslan för repressalier bland de anställda gör dock att det tyvärr ofta sker först efter att anställningen avslutats.

Fru talman! Det här är såklart upprörande i sig. Att sådant här ska förekomma på svensk arbetsmarknad år 2025 är helt oacceptabelt. Det för snarare tankarna till 1800-talsskildringar på film av gruvarbetare i Storbritannien eller någonting liknande än till en arbetsplats i Sverige på 2020-talet.

Men skälen till upprördhet och ilska stannar inte här. Samtidigt som detta pågått och ägarna plockat ut över 100 miljoner kronor i vinst har Arbetsförmedlingen genom de så kallade nystartsjobben skickat 10 miljoner kronor till företaget sedan december 2022. Det är alltså 10 miljoner kronor av skattebetalarnas pengar som gått raka vägen till sådant utnyttjande, rent av till exploatering av människor. Det är så att det kryper i kroppen på en när man tänker på det.

Prot. 2024/25:137

21 augusti

Svar på
interpellationer

I arbetsmarknadsministerns svar talas det om att regeringen arbetar för att strypa den kriminella ekonomin och skjuter till pengar för att stärka kontrollen och motverka fel som detta. Det går tyvärr att konstatera att mycket mer behöver göras. I det här fallet är det inget nytt; företaget i fråga har varit under granskning av medier i många år. Första gången det rapporterades om det i medier var för över tio år sedan. Trots det har alltså 10 miljoner av skattebetalarnas pengar gått till att främja den här typen av exploatering av människor.

Fru talman! Det borde inte behöva vara så att det ska åligga tidningar, tv, radio eller andra medier att se till att sådan här information kommer fram. Det borde finnas väl utbyggda rutiner inom Arbetsförmedlingen för att se till att stöd inte betalas ut till den här typen av exploaterande företag.

Tyvärr, fru talman, är det inte första gången som vi ser hur just nystartsjobben innebär att skattemedel hamnar lite var som helst och på ställen där de absolut inte borde hamna. Nystartsjobben har också fått kritik tidigare, inte minst av Riksrevisionen – kritik som nu med det här konkreta och praktiska exemplet visat sig vara långtifrån felriktad.

Vad är ministern och regeringen beredda att göra för att dels få slut på sådana här arbetsförhållanden, dels se till att statliga pengar inte går till företag som står för sådana här arbetsförhållanden? Det är alldeles uppenbart att nuvarande regelverk, nuvarande system och nuvarande ordning inte räcker till.

Anf. 99 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Regeringen svarar att man vill agera på alla fronter för att komma åt sådana här kriminella aktörer. Då drar jag mig genast till minnes en rapport av Jämställdhetsmyndigheten från i våras. Myndighetens kartläggning visar att 185 anmälningar om människohandel i Sverige gjordes förra året och att det inte kommit några fällande domar. Tittar vi tillbaka i tiden ser vi ytterst få fällande domar. De får plats på två fingrar, tror jag.

Det här är en av de stora frågorna när det gäller subventionerade anställningar. A-krimcentren, som arbetar med myndighetssamverkan, kommer nästan i varje fall fram till att det handlar om människohandel, exploatering och utnyttjande av människor. Men i Sverige ställs man inte till svars för de här handlingarna och blir inte dömd. Det är helt riskfritt att utnyttja människor grovt på det här sättet. Det kan pågå utan att man blir straffad.

Fru talman! Adrian Magnusson lyfter fram ett exempel i den här interpellationsdebatten, men det finns en rad exempel på olika fall. Det har kommit rapporter återkommande under en längre tid. Den senaste är den riksrevisionsrapport som vi tagit del av i utskottet och som även statsrådet tagit del av. Där riktas svidande kritik mot de subventionerade anställningarna. De här skattemedlen finansierar en organiserad kriminell verksamhet som gör att människor far illa, exploateras och är en handelsvara, men de fällande domarna är få. Generaldirektören för Jämställdhetsmyndigheten har själv sagt att det krävs ändringar i lagstiftningen för att få fler fällande domar. Då är en av mina frågor till statsrådet: Har statsrådet någon ambition att göra mer på det här området för att se till att människohandel inte ska pågå på svensk arbetsmarknad?

Jag förstår att det här kanske inte är den absolut högst prioriterade frågan av alla viktiga samhällsproblem som regeringen har att hantera. Att de absolut svagaste människorna på arbetsmarknaden blir utnyttjade, att människor utsätts för prostitution eller människohandel generellt, att det är barn som arbetar med att plocka våra bär och att kvinnor lever under slavliknande förhållanden kanske inte är de valvinnande frågor som man har en massa pressträffar runt. Men det är ändå frågor som beskriver hur en civiliserad stat mår. Det finns ett ansvar att se till att de svagaste inte far så illa i Sverige och på svensk arbetsmarknad.

Vad har statsrådet för ambitioner att göra mer för att vi ska få fler fällande domar och för att de här kriminella aktörerna inte ska använda sig av skattemedel för att finansiera sin verksamhet? När man handlar med människor på det här viset behövs det ansvarsutkrävande.

Anf. 100 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! De återkommande rapporterna om att statliga stödpengar hamnar hos skurkföretag visar att kontrollerna inte är tillräckliga. De här medlen, som både det aktuella företaget och många andra företag fått utbetalda, skulle ju aldrig ha betalats ut om kontrollerna varit tillräckliga.

Kontrollsystemen måste vara tillräckliga hos ansvarig myndighet. Det är ju inte rimligt att myndighetssamverkan, som ministern lyfter upp i sitt svar, ska användas för att åtgärda fel som finns hos en av de egna myndigheterna i samverkan. Ni hör själva hur dumt det låter.

Kan man inte garantera att nystartsjobben eller andra anställningsstöd används som de ska borde man se över själva regelverken eller göra som vi i Socialdemokraterna föreslagit: helt stoppa utbetalningarna tills man fått ordning på kontrollerna av de företag som är aktuella. Företag som gång efter gång missköter sig borde aldrig bli aktuella för nya stödpengar. Vi borde svartlista kriminella företag och utestänga dem från statliga stöd.

Jag undrar om det finns någonting av det som både mina kollegor och jag nu har pratat om som man skulle kunna tänka sig att göra från arbetsmarknadsministrarnas sida – något ytterligare utöver det som man i dagsläget gör. Ministern talar om stärkta kontroller, men det är uppenbart att de inte är tillräckliga, eftersom det gång efter gång uppdragas att rent kriminella företag faktiskt får ta del av statliga medel.

Anf. 101 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Jag tror inte att det råder något tvivel om att den här regeringen tar arbetslivskriminalitet på största allvar. Den utgör ett hot mot svenska företag. Den utgör ett hot mot anställda. Den utgör ett hot mot utsatta arbetstagare, som har nämnts här. Den utgör ett hot mot samhället i stort. Den skapar lidande för enskilda och otrygghet på arbetsmarknaden. Den snedvrider konkurrensen och bidrar till den kriminella ekonomin. Detta verkar vi vara väldigt överens om, och det är väldigt glädjande, tycker jag.

Regeringens utgångspunkt är att arbetsgivare som begår brott eller fuskar inte ska kunna få stöd från staten. Vi agerar på alla fronter, som jag nämnde, för att komma åt dessa kriminella aktörer.

Det är ett antal myndigheter som behöver samverka för att vi ska komma åt detta. De har fått fler verktyg och ökade resurser för att mer effektivt

kunna kontrollera misstänkta aktörer. I budgetpropositionen för 2025, som riksdagen beslutat om, har vi anslagit sammanlagt 100 miljoner kronor till de samverkande myndigheterna. Jag nämnde detta tidigare, apropå en annan debatt.

Allra viktigast här är att myndigheterna har fått ännu bättre möjligheter att dela information med varandra, vilket kommer att effektivisera arbetet mot arbetslivskriminalitet.

Här nämndes den granskning som Riksrevisionen har genomfört av subventionerade anställningar. De konstaterar att dessa är utformade på ett sätt som medför risker för missbruk, särskilt vad gäller nystartsjobben. Regeringen har därför vidtagit flera åtgärder. Några av åtgärderna kan jag nämna här.

Arbetsförmedlingen har tillsammans med andra aktörer inom välfärds-systemet fått ekonomiska medel, som jag sa, och uppdrag för att på olika sätt stärka arbetet med kontroll och motverka fel. Arbetsförmedlingen har också fått bättre möjligheter att neka utbetalningar till oseriösa aktörer. Det handlar bland annat om utökade möjligheter att kontrollera arbetsgivare inför beslut om subventionerade anställningar och en mer effektiv behandling av personuppgifter.

Sedan den 1 februari 2025 finns det för nystartsjobb krav på att arbets-givaren inte senare än tolv månader före den aktuella anställningen får ha sagt upp en eller flera anställda på grund av arbetsbrist på den driftsenhet där den anställda är tänkt att placeras. Möjligheten att kvalificera sig för nystartsjobb under ett fängelsestraff avskaffades, och det infördes ett förbud mot att anställa anhöriga med nystartsjobb.

Regeringen har även i regleringsbrevet för 2025 gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att stärka handlägningsprocessen för subventionerade anställningar, där nystartsjobben ingår.

Hösten 2024 gav regeringen en utredare i uppdrag att se över vilka för-utsättningar som ska gälla vid Arbetsförmedlingens kontrollbesök. Utre-daren lämnade i början av sommaren sina förslag till regeringen. De kom-mer att beredas vidare i Regeringskansliet.

Med detta sagt vill jag också säga att subventionerade anställningar behövs – av olika anledningar. Vi pratade tidigare om den höga arbetslös-heten och om det utanförskap som har vuxit fram i Sverige. Vi behöver subventionerade anställningar, men de ska absolut inte kunna utnyttjas av oseriösa arbetsgivare.

Anf. 102 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Nej, det är väl ganska enkelt att konstatera att Arbetsförmedlingens ru-tiner just i det här fallet har fallerat ganska kraftigt – om det nu har funnits möjligheter. Det är det som man också blir fundersam över. Vilka möjlig-heter har Arbetsförmedlingen egentligen haft att följa upp företaget i fråga? Eftersom det har varit känt under en ganska lång tid att det har fö-rekommit en del oegentligheter på just det företag som togs upp i den här granskningen kan man fundera över vilka möjligheter Arbetsförmedlingen har haft.

Man kan i alla fall konstatera något, och jag vet inte om det är bra eller dåligt. Men det här rapporterades i Sydsvenskan och i Helsingborgs Dag-

blad den 15 juni till den 20 juni ungefär. Den 28 juni skrev Sydsvenskan att Arbetsförmedlingen dragit i handbromsen. Det är väl i alla fall något slags ljus i mörkret att det ändå gick ganska fort när det väl hade uppdragats och att man avslutade de här nystartsjobbsutbetalningarna. Men det hade pågått under väldigt lång tid, och jag tycker inte att det ska åligga Sydsvenskan eller Helsingborgs Dagblad eller någon annan liknande institution att uppdaga sådant här.

I just det här fallet var det något som är vanligt förekommande inom arbetslivskriminaliteten. Statsrådet berörde utanförskap i slutet av sitt tal. Det är utomeuropeiska människor som utnyttjas väldigt grovt. Det framkommer också i den här granskningen att det är utomeuropeiska människor som far väldigt illa och som utnyttjas på olika sätt beroende på att de förmodligen inte känner sig som en del av det svenska samhället. De känner sig väldigt utsatta.

Det här är såklart också ett stort problem. Det är kanske något som Arbetsförmedlingen behöver titta särskilt på – när man ser den här typen av trender. Det får vi väl se i framtiden.

Ministern lyfte en rad saker som hade införts från den 1 februari 2025. Jag hoppas verkligen att den typen av åtgärder får effekt, för sådana här fall kan inte få lov att förekomma. Det här är bara ett fall. Jag är övertygad om att detta sker på många fler arbetsplatser runt om i Sverige.

Det som är oerhört upprörande och provocerande i just det här fallet är inte bara att människor har farit väldigt illa hos en oseriös arbetsgivare utan också att staten, vi här och andra människor i det här landet, har stött denna verksamhet genom att skattepengar under väldigt lång tid har gått till de människor som driver det här företaget.

Jag vill också passa på att säga något annat. Det pratas mycket om myndigheter, samverkan och så. Det är såklart jätteviktigt. A-krimcentren är en väldigt bra sak. Men det finns också all möjlighet att arbeta för att stärka fackförbundens roll på den här typen av arbetsplatser så att man tidigt kan slå larm om det är någonting som inte är rätt.

I det här fallet har det varit svårt när arbetsgivare inte samverkat med fackförbund. Men det kanske också kan vara ett skäl för ansvariga myndigheter att dra öronen åt sig när man ser att de här arbetsgivarna vägrar att samarbeta med fackförbund.

I flera av dagens interpellationsdebatter har vi talat väl om den svenska modellen. Arbetsgivares samverkan med fackförbund är ju en grundläggande del i den svenska modellen och i den samförståndsanda som i många delar har växt fram på svensk arbetsmarknad.

Det är min förhoppning att Arbetsförmedlingen i framtiden kommer att bli bättre på att följa upp den här typen av arbete, att vi slipper läsa om den här typen av utnyttjande som subventioneras med skattemedel och att vi i framtiden kan undvika att behöva ta del av den här typen av rapportering. Det är min absoluta förhoppning, och jag ser fram emot att ta del av regeringens arbete. Om vi upplever att det finns mer att göra får vi väl återkomma till kammaren.

Anf. 103 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Det här är inte första gången vi har den här typen av debatt om subventionerade anställningar och vad de finansierar samt vilket fusk

och vilka bedrägerier de leder till. Detta skedde långt före Riksrevisionens rapport, som innehöll såväl svidande kritik som väldigt skarpa förslag på vad man skulle kunna göra för att komma åt det här. Det är ingenting vi hör i samma omfattning från den här regeringen.

Vi välkomnar de förslag som statsrådet nämnt här. De är bra, men vi ser inte att dessa åtgärder är tillräckliga för att möta ett så omfattande samhällsproblem som detta. Det handlar om oerhört stora summor skattemedel som skulle kunna användas mer träffsäkert. De skulle kunna leda till det som är poängen och syftet med att subventionera anställningar, nämligen att människor ska få ett bra arbetsliv, komma in på arbetsmarknaden och göra rätt för sig, under goda förutsättningar och omständigheter. Det är dock inte det vi ser. Det är inte det som händer.

Ett av våra förslag var att man ska stoppa utbetalningarna tills man kan säkerställa att inte en enda skattekrona går till den här typen av organiserad kriminell verksamhet och utnyttjande av människor. Det ansåg dock inte den här regeringen vara nödvändigt. Man ansåg att utbetalningarna kan få rulla på med skärpt kontroll och uppföljning. Det är dock långt ifrån tillräckligt.

Kan statsrådet säga att det nu inte görs några utbetalningar som leder till att skattemedel finansierar den här typen av oseriösa aktörer? Om statsrådet inte kan svara att detta inte sker borde man kanske stoppa dessa utbetalningar. Om man verkligen menar allvar i den här frågan är det den typen av åtgärder som krävs.

Anf. 104 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Låt mig peka på några ytterligare åtgärder som vidtas.

I regleringsbrevet till Arbetsförmedlingen för 2025 gav regeringen myndigheten i uppdrag att redovisa de åtgärder som myndigheten har vidtagit eller planerar att vidta med anledning av de rekommendationer som lämnats till myndigheten i Riksrevisionens granskningsrapport. Det är ett pågående arbete som vi kommer att fortsätta med.

Arbetsförmedlingen ska även redovisa hur myndigheten har hanterat rekommendationerna i Ekonomistyrningsverkets rapport *Säkerställ korrekta utbetalningar från välfärdssystemen – förslag på åtgärder 2024*.

Arbetsförmedlingen ska dessutom bidra till målet att de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen och den brottslighet som riktas mot dessa system ska minska.

Omfattningen av felaktiga utbetalningar av de ersättningar som Arbetsförmedlingen hanterar och den brottslighet som riktas mot dessa ersättningar och mot ersättningssystemet ska minska. Arbetsförmedlingen ska redovisa måluppfyllelsen och vidtagna åtgärder för att minska de felaktiga utbetalningarna samt hur man minskar den brottslighet som riktas mot välfärdssystemen. Man ska också göra en bedömning av de olika åtgärdernas effekter.

Jag vill i det här sammanhanget också peka på något som jag nämnde tidigare, nämligen att den här regeringen har börjat riva sekretesshinder. Det är helt centralt för att detta ska funka i praktiken. Vi kan ge vilka uppdrag vi vill till olika myndigheter, men om de inte kan snacka med varandra blir det väldigt svårt.

Vi har nu en ny lag om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet. Den så kallade luffalagen innebär bland annat en skyldighet – inte en möjlighet utan en skyldighet – för vissa myndigheter att utbyta uppgifter som behövs för att utföra myndighetsgemensamma kontroller i arbetet mot arbetslivskriminalitet.

I återrapporteringen från de samverkande myndigheterna, inom det uppdrag de har, framgår att förutsättningarna för det myndighetsgemensamma arbetet mot arbetslivskriminalitet har förbättrats avsevärt sedan lagen trädde i kraft. I maj överlämnade regeringen propositionen *Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – en ny sekretessbrytande bestämmelse* till riksdagen. Den syftar till att riva ännu fler sekretesshinder mellan myndigheterna.

Anf. 105 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Jag tror att vi under det kommande riksmötet kommer att ha en hel del debatter där tydliga ideologiska skillnader kan framgå. Jag tror dock att vi är överens om att arbetslivskriminalitet, som jag sa i mitt första anförande, är ett gift som förpestar samhället, skapar stora samhällsproblem och, framför allt, utsätter människor för ett fruktansvärt lidande. Arbetslivskriminalitet exploaterar och utnyttjar människor när de gör någonting som är grundläggande för de allra flesta och som är absolut nödvändigt för att kunna sätta mat på bordet, nämligen arbetar. Därför måste vi vara beredda att vidta kraftfulla åtgärder för att bekämpa arbetslivskriminalitet.

Det är därför det svider extra mycket när skattemedel, som i det här fallet, har gått till att stötta den här typen av arbetslivskriminalitet. Det gör ont i mig, och jag hoppas att det gör ont i många som tittar på den här debatten, antingen i direktsändning eller i efterhand.

Det borde inte vara så svårt att göra det som båda mina kollegor nämnde tidigare i debatten: svartlista denna typ av företag från att ta del av sådana stöd. Hur länge ska svartlistningen gälla? Kanske för evigt – det skulle jag nog mycket väl kunna tänka mig. Någon sorts svartlistning borde kunna vara möjlig för att se till att den här typen av företag aldrig mer få ta del av denna typ av subventioner.

Det är av grundläggande vikt att vi arbetar brett mot arbetslivskriminaliteten, att vi bekämpar den med kraft och att vi ser till att staten inte göder arbetslivskriminaliteten utan bekämpar den.

Vi får säkert anledning att återkomma till frågan under nästa riksmöte. Jag vill tacka för debatten i dag. Jag tycker att den har varit bra.
(Applåder)

Anf. 106 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Vi verkar vara mycket överens om ambitionerna. Arbetslivskriminalitet är en del av en skuggeekonomi som hotar välfärden och finansierar annan kriminalitet, inklusive gängen. Den måste bekämpas, och de samverkande myndigheter som arbetar mot arbetslivskriminalitet har en avgörande roll i det här arbetet.

Jag vill stanna upp lite vid det som flera av ledamöterna, inte minst Sofia Amløh, har tagit upp rörande att vissa grupper och vissa individer är särskilt utsatta. Så är det – de utnyttjas och utsätts för undermåliga arbetsvillkor, osäkra anställningar och bristande arbetsmiljö. Som kom upp här utsätts de även för exploatering och människohandel. Jag vill peka på att människohandel och människoexploatering ska bekämpas inom ramen för det myndighetsgemensamma arbetet mot arbetslivskriminalitet. Det är säkert bra om vi får fler fällande domar, men det är ännu bättre om vi inte har några fall alls.

Med detta vill jag tacka så mycket för den här diskussionen och debatten – det har varit en trevlig stund tillsammans – och önska alla en fortsatt trevlig kväll.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 25 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmälades och bordlades:

Propositioner

2024/25:187 Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag

2024/25:188 Ett grundavdrag i riskskatten.

2024/25:192 En förbättrad modell för presumtionshyra

2024/25:194 Kompletterande bestämmelser till EU-förordningen om batterier

2024/25:195 Skärpta krav för offentliga biträden och höjda kompetenskrav för tolkar i migrationsärenden

2024/25:197 Kompletterande bestämmelser till EU:s mediefrihetsförordning

2024/25:198 Uppgiftsskyldighet för vissa stödåtgärder som faller under EU:s statsstödsregler

Skrivelser

2024/25:140 2025 års redogörelse för företag med statligt ägande

2024/25:196 Riksrevisionens rapport om lärosätenas arbete mot avhopp på bristyrkesutbildningar

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående propositioner och skrivelser skulle förlängas till och med *onsdagen den 24 september*.

EU-dokument

COM(2025) 348 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 1999/62/EG vad gäller förlängning av den period under vilken utsläppsfria tunga fordon kan omfattas av betydligt lägre infrastruktur- eller vägavgifter eller undantag från betalning av sådana avgifter

COM(2025) 501 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningarna (EU) 2016/679, (EU) 2016/1036, (EU) 2016/1037, (EU) 2017/1129, (EU) 2023/1542 och (EU) 2024/573 vad gäller utvidgning av vissa mildrande åtgärder som gäller för små och medelstora företag till att omfatta små midcapföretag samt vad gäller ytterligare förenklingsåtgärder

- COM(2025) 502 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiven 2014/65/EU och (EU) 2022/2557 vad gäller utvidgning av vissa kompensationsåtgärder som gäller för små och medelstora företag till att omfatta små midcapföretag samt vad gäller ytterligare förenklingsåtgärder
- COM(2025) 503 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/14/EG, 2011/65/EU, 2013/53/EU, 2014/29/EU, 2014/30/EU, 2014/31/EU, 2014/32/EU, 2014/33/EU, 2014/34/EU, 2014/35/EU, 2014/53/EU, 2014/68/EU och 2014/90/EU vad gäller digitalisering och gemensamma specifikationer
- COM(2025) 504 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningarna (EU) nr 765/2008, (EU) 2016/424, (EU) 2016/425, (EU) 2016/426, (EU) 2023/1230, (EU) 2023/1542 och (EU) 2024/1781 vad gäller digitalisering och gemensamma specifikationer
- COM(2025) 524 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2021/1119 om inrättande av en ram för att uppnå klimatneutralitet
- COM(2025) 574 Förslag till rådets beslut om systemet för Europeiska unionens egna medel och om upphävande av beslut (EU, Euratom) 2020/2053
- COM(2025) 821 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om snabbare beviljande av tillstånd för försvarsberedskapsprojekt
- COM(2025) 822 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningarna (EG) nr 1907/2006, (EG) nr 1272/2008, (EU) nr 528/2012, (EU) 2019/1021 och (EU) 2021/697 vad gäller försvarsberedskap samt förenklade försvarsinvesteringar och villkor för försvarsindustrin
- COM(2025) 823 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiven 2009/43/EG och 2009/81/EG vad gäller förenkling av överföringar inom EU av försvarsrelaterade produkter och förenkling av säkerhets- och försvarsupphandling
- COM(2025) 825 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 575/2013 om tillsynskrav för kreditinstitut vad gäller krav för värdepapperiseringsexponeringar
- COM(2025) 826 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2402 av den 12 december 2017 om ett allmänt ramverk för värdepapperisering och om inrättande av ett särskilt ramverk för enkel, transparent och standardiserad värdepapperisering
- COM(2025) 828 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om utfasning av importen av rysk naturgas, om förbättrad övervakning av potentiella energiberoenden och om ändring av förordning (EU) 2017/1938

Motion
med anledning av prop. 2024/25:167 Hälso- och sjukvårdens beredskap
2024/25:3448 av Jessica Stegrud m.fl. (SD)

§ 26 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 25 juni

2024/25:724 Beslut att inte betala ut nödhjälp till UNRWA
av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)

den 30 juni

2024/25:725 En lex Adam
av *Ola Möller* (S)
till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

den 3 juli

2024/25:726 Matchfixning
av *Lars Isacson* (S)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

den 10 juli

2024/25:727 Förtroendet för statsråd och statssekreterare efter aktieaffärer
av *Eva Lindh* (S)
till statsminister Ulf Kristersson (M)

den 14 juli

2024/25:728 Rättpsykiatri
av *Eva Lindh* (S)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

den 25 juli

2024/25:729 Situationen i Palestina
av *Ola Möller* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

den 28 juli

2024/25:730 Regeringspartiers relationer till extremistiska organisationer
av *Lorena Delgado Varas* (V)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

den 30 juli

2024/25:731 Larmnumrets funktionalitet vid nedsläckning av 2G-nät
av *Adrian Magnusson* (S)
till statsrådet Carl-Oskar Bohlin (M)

den 31 juli

Prot. 2024/25:137

21 augusti

2024/25:732 Regeringspartiers relationer till extremistiska organisationer

av Lorena Delgado Varas (V)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

den 5 augusti

2024/25:733 Modernisering av lagen om ställföreträdare

av Eva Lindh (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

den 6 augusti

2024/25:734 Arbetsvillkor inom gigekonomin

av Eva Lindh (S)
till arbetsmarknadsminister Johan Britz (L)

den 7 augusti

2024/25:735 Vattenbristen

av Eva Lindh (S)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:736 Initiativ för att ge läkare rätt förutsättningar för sjuk-skrivning

av Åsa Eriksson (S)
till statsrådet Anna Tenje (M)

den 8 augusti

2024/25:737 Sveriges ansvar för svenska medborgare i Gaza

av Lorena Delgado Varas (V)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:738 Sveriges ökade handel med Israel och behovet av ansvarstagande i offentlig upphandling

av Lorena Delgado Varas (V)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)

den 11 augusti

2024/25:739 Semesterfattigdom för barnfamiljer

av Sanne Lennström (S)
till statsrådet Anna Tenje (M)

den 14 augusti

2024/25:740 Begränsning av antalet underleverantörer

av Eva Lindh (S)
till statsrådet Erik Slottnér (KD)

den 20 augusti

2024/25:741 Problem med hög störande musik
av *Ulrika Liljeberg* (C)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

§ 27 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 23 juni

2024/25:1275 Utvärdering av överlåtbara fiskerättigheter i det pelagiska fisket
av *Andrea Andersson Tay* (V)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

den 24 juni

2024/25:1276 Säkrande av resurser till hemslöjd och slöjd
av *Ewa Pihl Krabbe* (S)
till kulturminister Parisa Liljestränd (M)
2024/25:1277 Matchfixning och organiserad brottslighet
av *Lars Isacson* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

den 25 juni

2024/25:1278 Automater för kontanthantering
av *Åsa Eriksson* (S)
till statsrådet Niklas Wykman (M)
2024/25:1279 Stängda kontrollplatser
av *Malin Östh* (V)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

den 26 juni

2024/25:1280 Välmående fiskbestånd som livsmedelsberedskap
av *Malin Larsson* (S)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

den 27 juni

2024/25:1281 Nationellt bug bounty-program
av *Niels Paarup-Petersen* (C)
till statsrådet Carl-Oskar Bohlin (M)
2024/25:1282 Idrottsutövares förutsättningar för elitsatsning
av *Per-Arne Håkansson* (S)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

den 1 juli

Prot. 2024/25:137

21 augusti

2024/25:1283 Transparens och etik i personanpassad marknadsföring
av *Anna-Belle Strömberg* (S)
till statsrådet Erik Slottnér (KD)

den 3 juli

2024/25:1284 En europeisk respons på övergrepp i Tigray
av *Olle Thorell* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)
2024/25:1285 Sveriges framtida stöd till Gavi och det globala vaccinationsarbetet
av *Elisabeth Thand Ringqvist* (C)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)

den 7 juli

2024/25:1286 Fotbollens ekonomi
av *Lars Isacsson* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)
2024/25:1287 Nationell strategi mot organiserad brottslighet inom idrotten
av *Lars Isacsson* (S)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)
2024/25:1289 Statens ansvar för investeringstunga utbildningsmiljöer och framtiden för branschskolor
av *Caroline Helmersson Olsson* (S)
till statsrådet Lotta Edholm (L)
2024/25:1288 Folkhögskolornas framtid
av *Caroline Helmersson Olsson* (S)
till statsrådet Lotta Edholm (L)
2024/25:1290 Förlängning av förhandlingar om finansiering av tunnelbana och Spårväg Syd i Stockholmsregionen
av *Kadir Kasirga* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)
2024/25:1291 Skatteverkets avstyrkan av regeringens förslag
av *Laila Naraghi* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)
2024/25:1292 Svenska företag och kriget i Palestina
av *Håkan Svenneling* (V)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

den 8 juli

2024/25:1293 Trafiksäkerheten och nollvisionens mål
av *Carina Ödebrink* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)
2024/25:1294 Stöd till dokumentation av bortförda ukrainska barn
av *Carina Ödebrink* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

den 9 juli

2024/25:1295 Sveriges stöd till det globala vaccinationsarbetet

av *Olle Thorell* (S)

till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:1296 Sänkning av biljettpreiser för tågtrafik till Arlanda

av *Kadir Kasirga* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:1297 Kontantbrist

av *Ingela Nylund Watz* (S)

till statsrådet Niklas Wykman (M)

2024/25:1298 Bedömningsgrunder för asylsökande från Belarus

av *Carina Ödebrink* (S)

till statsrådet Johan Forssell (M)

den 10 juli

2024/25:1299 Fiskekvoterna för 2026

av *Malin Larsson* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

den 11 juli

2024/25:1300 Barnomsorg på obekväm arbetstid

av *Rose-Marie Carlsson* (S)

till utbildnings- och integrationsminister Simona Mohamsson (L)

den 14 juli

2024/25:1301 Brist på kontanter

av *Mattias Vepsä* (S)

till statsrådet Niklas Wykman (M)

2024/25:1302 Borttagandet av det förstärkta bostadsbidraget och höjd egenavgift i högkostnadsskyddet

av *Gunilla Carlsson* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

den 15 juli

2024/25:1303 Möjlighet till en fredlig lösning på kurdfrågan i Turkiet

av *Kadir Kasirga* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

den 16 juli

2024/25:1304 Attacker mot druser i Syrien

av *Kadir Kasirga* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:1305 Bindande krav på tillgång till elevhälsa

av *Mats Wiking* (S)

till utbildnings- och integrationsminister Simona Mohamsson (L)

den 17 juli

Prot. 2024/25:137

21 augusti

2024/25:1306 Skydd av afghanska lokalanställda

av *Annika Hirvonen* (MP)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

den 21 juli

2024/25:1307 Tillsynsmyndigheternas resurser i den digitala ekonomin

av *Anna-Belle Strömberg* (S)

till statsrådet Erik Slottnér (KD)

2024/25:1308 De skånska nationalparkernas och naturreservatens bevarande

av *Per-Arne Håkansson* (S)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:1309 Bankernas vinster

av *Peder Björk* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

den 22 juli

2024/25:1310 Effekterna av regeringens minskade miljöbudget

av *Ewa Pihl Krabbe* (S)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

den 23 juli

2024/25:1311 Sveriges agerande mot det pågående våldet i södra Syrien

av *Lars Isacsson* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

2024/25:1312 Uppgifterna om att civila i Gaza riskerar sina liv för att nå hjälpinsatser och mat

av *Lawen Redar* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

2024/25:1313 Försvarsmakten motsätter sig regeringens förslag

av *Laila Naraghi* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

den 24 juli

2024/25:1314 Simkunnighet bland barn

av *Niklas Sigvardsson* (S)

till utbildnings- och integrationsminister Simona Mohamsson (L)

2024/25:1315 Studentkårers inflytande

av *Niklas Sigvardsson* (S)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2024/25:1316 Svenska skogsbär

av *Malin Larsson* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2024/25:1317 Bristfällig kontanthantering i Värmland

av *Håkan Svenneling* (V)
till statsrådet Niklas Wykman (M)

2024/25:1318 Striderna i Suwayda

av *Håkan Svenneling* (V)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

den 25 juli

2024/25:1319 Hushållens ekonomi och inflationen

av *Björn Wiechel* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2024/25:1320 Utbredningen av användningen av intelligenstester i anställningsprocesser

av *Adrian Magnusson* (S)
till arbetsmarknadsminister Johan Britz (L)

2024/25:1321 Arbetslösheten i Skåne län

av *Adrian Magnusson* (S)
till arbetsmarknadsminister Johan Britz (L)

den 28 juli

2024/25:1322 Svensk vårdhjälp för skadade barn från Gaza

av *Ida Karkiainen* (S)
till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:1323 Simkunnigheten bland vuxna

av *Adrian Magnusson* (S)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2024/25:1324 Sveriges ansvar i samband med den växande hungerkatastrofen i Gaza

av *Anna Wallentheim* (S)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:1325 Sveriges solidariska röst

av *Anna Wallentheim* (S)
till statsminister Ulf Kristersson (M)

den 29 juli

2024/25:1326 Justitieministerns utsago

av *Laila Naraghi* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

den 30 juli

2024/25:1327 Ljungans strömekosystem

av *Malin Larsson* (S)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:1328 Statens arbete mot kusterosion

av *Adrian Magnusson* (S)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:1329 Bristande möjligheter att betala räkningar och lösa in utbetalningsavier över disk

av *Ingela Nylund Watz* (S)

till statsrådet Niklas Wykman (M)

Prot. 2024/25:137

21 augusti

den 31 juli

2024/25:1330 Skolsegregation och likvärdighet i gymnasieskolan

av *Robert Olesen* (S)

till utbildnings- och integrationsminister Simona Mohamsson (L)

den 1 augusti

2024/25:1331 Vägblockader

av *Markus Wiechel* (SD)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:1332 Public service som oberoende

av *Markus Wiechel* (SD)

till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2024/25:1333 Öppenvård vid kejsarsnitt

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:1334 Mottagande av patienter från Gaza för vård i Sverige

av *Daniel Helldén* (MP)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:1335 Rätten till kejsarsnitt

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

den 5 augusti

2024/25:1336 Den akuta krisen inom kriminalvården

av *Heléne Björklund* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

den 6 augusti

2024/25:1337 Polishusbygget i Ystad

av *Adrian Magnusson* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:1338 Resurser till ekobrottsbekämpning

av *Anna Wallentheim* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:1339 Tillämpningen av lagen om människoexploatering i Skåne

av *Anna Wallentheim* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:1340 Åtgärder mot arbetskraftsexploatering inom lantbruket i Skåne

av *Anna Wallentheim* (S)

till arbetsmarknadsminister Johan Britz (L)

2024/25:1341 Fler vägar till arbete
av *Robert Olesen* (S)
till statsrådet Lotta Edholm (L)

den 7 augusti

2024/25:1342 Motverkan av vilseledande försäljning genom falsk knapphet

av *Anna-Belle Strömberg* (S)
till statsrådet Erik Slottner (KD)

2024/25:1343 Mottagande av patienter från Gaza

av *Karin Rågsjö* (V)
till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

den 8 augusti

2024/25:1344 Kameraövervakning på slakterier

av *Sofia Skönnbrink* (S)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2024/25:1345 Skatteverket som remissinstans

av *Laila Naraghi* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

den 11 augusti

2024/25:1346 En jämlik och ändamålsenlig vård för patienter med sköldkörtelsjukdomar

av *Carita Boulwén* (SD)
till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:1347 Könsbekräftande kirurgi och dess förenlighet med hälso- och sjukvårdslagens krav

av *Carita Boulwén* (SD)
till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

den 12 augusti

2024/25:1348 Ungdomars oro för möjligheten att försörja sig

av *Jonathan Svensson* (S)
till arbetsmarknadsminister Johan Britz (L)

2024/25:1349 Diskriminering i arbetslivet med anledning av funktionsnedsättning

av *Jonathan Svensson* (S)
till arbetsmarknadsminister Johan Britz (L)

2024/25:1350 Humanitär katastrof i Gaza

av *Heléne Björklund* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:1351 Stenmårdens spridning i Blekinge

av *Heléne Björklund* (S)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:1352 Kontroll av livsmedelsproducerande djur
av *Sofia Skönnbrink* (S)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

Prot. 2024/25:137
21 augusti

2024/25:1353 Aktivister som blockerar vägar
av *Erik Hellsborn* (SD)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

den 13 augusti

2024/25:1354 Justitiekanslerns resurser
av *Isak From* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:1355 Sveriges agerande mot frihetsberövanden av hbtqi-personer i Turkiet

av *Daniel Vencu Velasquez Castro* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:1356 Israels attacker mot journalister

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:1357 Utvidgning av kostnadsfria vacciner

av *Dzenan Cisija* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2024/25:1358 Rysslands tester av den reaktordrivna Burevestnik-roboten

av *Björn Söder* (SD)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

2024/25:1359 Studenternas ekonomiska villkor

av *Niklas Sigvardsson* (S)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2024/25:1360 Nätssystemets säkerhetsbrister

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Erik Slottnér (KD)

den 14 augusti

2024/25:1361 Skydd för den svagare parten vid ogiltigförklarande av äktenskap

av *Martina Johansson* (C)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:1362 Pensioner i Öresund

av *Niels Paarup-Petersen* (C)

till statsrådet Anna Tenje (M)

2024/25:1363 Handeln med illegala israeliska bosättningar

av *Denis Begic* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:1364 Undantag för bemannade skolbibliotek

av *Niels Paarup-Petersen* (C)

till utbildnings- och integrationsminister Simona Mohamsson (L)

2024/25:1365 Kommunalt veto mot uranbrytning

av *Katarina Luhr* (MP)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

den 15 augusti

2024/25:1366 Skydd för journalister i Gaza

av *Jamal El-Haj* (-)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:1367 Situationen på Universitets- och högskolerådet

av *Anders Ådahl* (C)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2024/25:1368 Sveriges ansvar för personer med funktionsnedsättning i Gaza

av *Nadja Awad* (V)

till statsrådet Benjamin Dousa (M)

den 19 augusti

2024/25:1369 Åtgärder mot PFAS i livsmedel

av *Katarina Luhr* (MP)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2024/25:1370 PFAS-sanering av Försvarsmaktens brandövningsplatser

av *Katarina Luhr* (MP)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

2024/25:1371 Taiwans deltagande i ICAO

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:1372 Olycksfallsforskning för ökad och jämlik trafiksäkerhet

av *Carina Ödebrink* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:1373 En modern fordonspolitik

av *Carina Ödebrink* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

den 20 augusti

2024/25:1374 Folkhälsomyndighetens kompetens

av *Karin Rågsjö* (V)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

§ 28 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 26 juni

2024/25:1251 Arbetssjukdomar

av *Johanna Haraldsson* (S)

till statsrådet Nina Larsson (L)

2024/25:1252 EU och etanol

av *Erik Hellsborn* (SD)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:1250 Avskiljningar inom Sis
av *Maj Karlsson* (V)
till statsrådet *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

Prot. 2024/25:137
21 augusti

den 27 juni

2024/25:1254 Nedläggningshotade kvinnoorganisationer i krisområden

av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)
till statsrådet *Benjamin Dousa* (M)

2024/25:1257 Sveriges stöd till UNRWA

av *Denis Begic* (S)
till statsrådet *Benjamin Dousa* (M)

2024/25:1258 Åtgärder mot svartarbete

av *Niklas Karlsson* (S)
till finansminister *Elisabeth Svantesson* (M)

2024/25:1253 Kravet på styrelse i mindre aktiebolag

av *Angelica Lundberg* (SD)
till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)

2024/25:1255 Upphandlingsregler för samhällsbärande transporter

av *Kadir Kasirga* (S)
till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

den 1 juli

2024/25:1261 Kommunalt inflytande och ersättning vid vattenkraftsutbyggnad

av *Lars Mejern Larsson* (S)
till energi- och näringsminister *Ebba Busch* (KD)

2024/25:1259 Svanmärkning av fonder

av *Erik Hellsborn* (SD)
till finansminister *Elisabeth Svantesson* (M)

2024/25:1262 Polisanmälan för dans

av *Niels Paarup-Petersen* (C)
till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)

2024/25:1260 Instruktion för ambassader i fientliga kontexter

av *Ulrika Westerlund* (MP)
till utrikesminister *Maria Malmer Stenergård* (M)

den 2 juli

2024/25:1265 De kinesiska lågprisplattformarna

av *Laila Naraghi* (S)
till statsrådet *Romina Pourmokhtari* (L)

2024/25:1264 Världsarvet Hälsingegårdars finansiering

av *Kristoffer Lindberg* (S)
till kulturminister *Parisa Liljestrand* (M)

2024/25:1266 Försvarsmakten som remissinstans

av *Laila Naraghi* (S)
till försvarsminister *Pål Jonson* (M)

2024/25:1247 Skyndsamhetskrav i lagstiftningen

av *Isak From* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:1263 Konsumentskydd i en AI-driven marknad

av *Anna-Belle Strömberg* (S)
till statsrådet Erik Slottner (KD)

2024/25:1267 Klimatåtgärder

av *Katarina Luhr* (MP)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

den 3 juli

2024/25:1270 Beredskapsfrågan för läns museerna

av *Ewa Pihl Krabbe* (S)
till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

**2024/25:1273 Röntgens roll och andra bedömningsgrunder vid ålders-
uppskrivning av asylsökande**

av *Johan Büser* (S)
till statsrådet Johan Forssell (M)

**2024/25:1268 Avsteg från tillsynsavgifter för att främja företagskli-
matet**

av *Patrik Lundqvist* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:1271 Den svenska myskoxstammen

av *Anders W Jonsson* (C)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:1269 Insatser för att säkerställa att Hjälpplinen fungerar

av *Fredrik Lundh Sammeli* (S)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

**2024/25:1272 Sveriges agerande för att motverka förföljelsen av
Ahmadiya-muslimer i Pakistan**

av *Johan Büser* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

2024/25:1274 AI-driven politisk desinformation

av *Aida Birinxhiku* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

den 7 juli

**2024/25:1275 Utvärdering av överlåtbara fiskerättigheter i det pela-
giska fisket**

av *Andrea Andersson Tay* (V)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

den 8 juli

2024/25:1277 Matchfixning och organiserad brottslighet

av *Lars Isacson* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:1276 Säkrande av resurser till hemslöjd och slöjd
av *Ewa Pihl Krabbe* (S)
till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

Prot. 2024/25:137
21 augusti

den 9 juli

2024/25:1279 Stängda kontrollplatser
av *Malin Östh* (V)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)
2024/25:1278 Automater för kontanthantering
av *Åsa Eriksson* (S)
till statsrådet Niklas Wykman (M)

den 10 juli

2024/25:1280 Välmående fiskbestånd som livsmedelsberedskap
av *Malin Larsson* (S)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

den 11 juli

2024/25:1282 Idrottsutövares förutsättningar för elitsatsning
av *Per-Arne Håkansson* (S)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)
2024/25:1281 Nationellt bug bounty-program
av *Niels Paarup-Petersen* (C)
till statsrådet Carl-Oskar Bohlin (M)

den 15 juli

2024/25:1283 Transparens och etik i personanpassad marknadsföring
av *Anna-Belle Strömberg* (S)
till statsrådet Erik Slottnér (KD)

den 17 juli

2024/25:1285 Sveriges framtida stöd till Gavi och det globala vaccinationsarbetet
av *Elisabeth Thand Ringqvist* (C)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)
2024/25:1284 En europeisk respons på övergrepp i Tigray
av *Olle Thorell* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

den 21 juli

2024/25:1288 Folkhögskolornas framtid
av *Caroline Helmersson Olsson* (S)
till statsrådet Lotta Edholm (L)

2024/25:1289 Statens ansvar för investeringstunga utbildningsmiljöer och framtiden för branschskolor

av *Caroline Helmersson Olsson* (S)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2024/25:1290 Förlängning av förhandlingar om finansiering av tunnelbana och Spårväg Syd i Stockholmsregionen

av *Kadir Kasirga* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:1291 Skatteverkets avstyrkan av regeringens förslag

av *Laila Naraghi* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:1286 Fotbollens ekonomi

av *Lars Isacson* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:1287 Nationell strategi mot organiserad brottslighet inom idrotten

av *Lars Isacson* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2024/25:1292 Svenska företag och kriget i Palestina

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

den 22 juli

2024/25:1293 Trafiksäkerheten och nollvisionens mål

av *Carina Ödebrink* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:1294 Stöd till dokumentation av bortförda ukrainska barn

av *Carina Ödebrink* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:1297 Kontantbrist

av *Ingela Nylund Watz* (S)

till statsrådet Niklas Wykman (M)

2024/25:1301 Brist på kontanter

av *Mattias Vepsä* (S)

till statsrådet Niklas Wykman (M)

den 23 juli

2024/25:1295 Sveriges stöd till det globala vaccinationsarbetet

av *Olle Thorell* (S)

till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:1302 Borttagandet av det förstärkta bostadsbidraget och höjd egenavgift i högkostnadsskyddet

av *Gunilla Carlsson* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2024/25:1296 Sänkning av biljettpriser för tågtrafik till Arlanda

av *Kadir Kasirga* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:1298 Bedömningsgrunder för asylsökande från Belarus
av *Carina Ödebrink* (S)
till statsrådet Johan Forssell (M)

Prot. 2024/25:137
21 augusti

den 24 juli

2024/25:1299 Fiskekvoterna för 2026
av *Malin Larsson* (S)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

den 25 juli

2024/25:1300 Barnomsorg på obekvämt arbetstid
av *Rose-Marie Carlsson* (S)
till utbildnings- och integrationsminister Simona Mohamsson (L)

den 28 juli

2024/25:1303 Möjlighet till en fredlig lösning på kurdfrågan i Turkiet
av *Kadir Kasirga* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

den 29 juli

2024/25:1304 Attacker mot druser i Syrien
av *Kadir Kasirga* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

den 30 juli

2024/25:1305 Bindande krav på tillgång till elevhälsa
av *Mats Wiking* (S)
till utbildnings- och integrationsminister Simona Mohamsson (L)
2024/25:1308 De skånska nationalparkernas och naturreservatens bevarande
av *Per-Arne Håkansson* (S)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)
2024/25:1310 Effekterna av regeringens minskade miljöbudget
av *Ewa Pihl Krabbe* (S)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)
2024/25:1306 Skydd av afghanska lokalanställda
av *Annika Hirvonen* (MP)
till försvarsminister Pål Jonson (M)

den 1 augusti

2024/25:1309 Bankernas vinster
av *Peder Björk* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

den 4 augusti

2024/25:1307 Tillsynsmyndigheternas resurser i den digitala ekonomin

av *Anna-Belle Strömberg* (S)
till statsrådet Erik Slottner (KD)

den 6 augusti

2024/25:1311 Sveriges agerande mot det pågående våldet i södra Syrien

av *Lars Isacson* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:1318 Striderna i Suwayda

av *Håkan Svenneling* (V)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:1312 Uppgifterna om att civila i Gaza riskerar sina liv för att nå hjälpinsatser och mat

av *Lawen Redar* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:1313 Försvarsmakten motsätter sig regeringens förslag

av *Laila Naraghi* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

den 7 augusti

2024/25:1316 Svenska skogsbär

av *Malin Larsson* (S)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2024/25:1315 Studentkårers inflytande

av *Niklas Sigvardsson* (S)
till statsrådet Lotta Edholm (L)

2024/25:1317 Bristfällig kontanthantering i Värmland

av *Håkan Svenneling* (V)
till statsrådet Niklas Wykman (M)

2024/25:1314 Simkunnighet bland barn

av *Niklas Sigvardsson* (S)
till utbildnings- och integrationsminister Simona Mohamsson (L)

den 8 augusti

2024/25:1319 Hushållens ekonomi och inflationen

av *Björn Wiechel* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2024/25:1320 Utbredningen av användningen av intelligenstester i anställningsprocesser

av *Adrian Magnusson* (S)
till arbetsmarknadsminister Johan Britz (L)

2024/25:1321 Arbetslösheten i Skåne län

av *Adrian Magnusson* (S)
till arbetsmarknadsminister Johan Britz (L)

den 11 augusti

Prot. 2024/25:137

21 augusti

2024/25:1325 Sveriges solidariska röst

av *Anna Wallentheim* (S)

till statsminister Ulf Kristersson (M)

2024/25:1323 Simkunnigheten bland vuxna

av *Adrian Magnusson* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2024/25:1322 Svensk vårdhjälp för skadade barn från Gaza

av *Ida Karkiainen* (S)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:1324 Sveriges ansvar i samband med den växande hungerkatastrofen i Gaza

av *Anna Wallentheim* (S)

till statsrådet Benjamin Dousa (M)

den 12 augusti

2024/25:1326 Justitieministerns utsago

av *Laila Naraghi* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

den 13 augusti

2024/25:1329 Bristande möjligheter att betala räkningar och lösa in utbetalningsavier över disk

av *Ingela Nylund Watz* (S)

till statsrådet Niklas Wykman (M)

2024/25:1327 Ljungans strömekosystem

av *Malin Larsson* (S)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:1328 Statens arbete mot kusterosion

av *Adrian Magnusson* (S)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

den 14 augusti

2024/25:1330 Skolsegregation och likvärdighet i gymnasieskolan

av *Robert Olesen* (S)

till utbildnings- och integrationsminister Simona Mohamsson (L)

den 15 augusti

2024/25:1333 Öppenvård vid kejsarsnitt

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:1335 Rätten till kejsarsnitt

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:1332 Public service som oberoende
av *Markus Wiechel* (SD)
till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2024/25:1334 Mottagande av patienter från Gaza för vård i Sverige
av *Daniel Helldén* (MP)
till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:1331 Vägblockader
av *Markus Wiechel* (SD)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

den 20 augusti

2024/25:1337 Polishusbygget i Ystad
av *Adrian Magnusson* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:1341 Fler vägar till arbete
av *Robert Olesen* (S)
till statsrådet Lotta Edholm (L)

2024/25:1339 Tillämpningen av lagen om människoexploatering i Skåne
av *Anna Wallentheim* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:1336 Den akuta krisen inom kriminalvården
av *Heléne Björklund* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:1338 Resurser till ekobrottsbekämpning
av *Anna Wallentheim* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:1340 Åtgärder mot arbetskraftsexploatering inom lantbruket i Skåne
av *Anna Wallentheim* (S)
till arbetsmarknadsminister Johan Britz (L)

§ 29 Kammaren åtskildes kl. 17.21.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 17 anf. 43 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 22 anf. 79 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om ny riksdagsledamot.....	1
§ 3 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen.....	1
§ 4 Anmälan om förändringar i regeringens sammansättning.....	2
§ 5 Avsägelse.....	2
§ 6 Anmälan om ersättare.....	2
§ 7 Anmälan om kompletteringsval.....	3
§ 8 Anmälan om subsidiaritetsprövning.....	3
§ 9 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	3
§ 10 Anmälan om faktrapromemorior.....	5
§ 11 Anmälan om granskningsrapport.....	6
§ 12 Ärenden för hänvisning till utskott.....	6
§ 13 Svar på interpellation 2024/25:719 om brister i regelverk kring kapitalförsäkringar.....	6
Anf. 1 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	6
Anf. 2 MATHIAS TEGNÉR (S).....	6
Anf. 3 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	7
Anf. 4 MATHIAS TEGNÉR (S).....	8
Anf. 5 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	9
Anf. 6 MATHIAS TEGNÉR (S).....	10
Anf. 7 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	11
§ 14 Svar på interpellation 2024/25:727 om förtroendet för statsråd och statssekreterare efter aktieaffärer.....	12
Anf. 8 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	12
Anf. 9 EVA LINDH (S).....	12
Anf. 10 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	13
Anf. 11 EVA LINDH (S).....	14
Anf. 12 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	15
Anf. 13 EVA LINDH (S).....	16
Anf. 14 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	17
§ 15 Svar på interpellation 2024/25:729 om situationen i Palestina.....	17
Anf. 15 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M).....	17
Anf. 16 OLA MÖLLER (S).....	18
Anf. 17 JACOB RISBERG (MP).....	19
Anf. 18 MARKUS KAUPPINEN (S).....	19
Anf. 19 EVA LINDH (S).....	20
Anf. 20 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M).....	21
Anf. 21 OLA MÖLLER (S).....	22
Anf. 22 JACOB RISBERG (MP).....	23
Anf. 23 MARKUS KAUPPINEN (S).....	23
Anf. 24 EVA LINDH (S).....	24
Anf. 25 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M).....	24

Anf. 26 OLA MÖLLER (S)	25
Anf. 27 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	25
§ 16 Svar på interpellation 2024/25:732 om regeringspartiers relationer till extremistiska organisationer	26
Anf. 28 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	26
Anf. 29 LORENA DELGADO VARAS (V)	27
Anf. 30 JACOB RISBERG (MP)	27
Anf. 31 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	28
Anf. 32 LORENA DELGADO VARAS (V)	28
Anf. 33 JACOB RISBERG (MP)	29
Anf. 34 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	29
Anf. 35 LORENA DELGADO VARAS (V)	30
Anf. 36 ANDRE VICE TALMANNEN	30
Anf. 37 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	30
§ 17 Svar på interpellation 2024/25:737 om Sveriges ansvar för svenska medborgare i Gaza	31
Anf. 38 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	31
Anf. 39 LORENA DELGADO VARAS (V)	32
Anf. 40 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	33
Anf. 41 LORENA DELGADO VARAS (V)	33
Anf. 42 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	34
Anf. 43 LORENA DELGADO VARAS (V)	35
Anf. 44 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	35
§ 18 Svar på interpellation 2024/25:735 om vattenbristen	35
Anf. 45 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	35
Anf. 46 EVA LINDH (S)	37
Anf. 47 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	38
Anf. 48 EVA LINDH (S)	39
Anf. 49 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	40
Anf. 50 EVA LINDH (S)	41
Anf. 51 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	41
§ 19 Svar på interpellation 2024/25:724 om beslut att inte betala ut nödhjälp till UNRWA	42
Anf. 52 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	42
Anf. 53 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	43
Anf. 54 JACOB RISBERG (MP)	44
Anf. 55 EVA LINDH (S)	45
Anf. 56 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	46
Anf. 57 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	47
Anf. 58 JACOB RISBERG (MP)	48
Anf. 59 EVA LINDH (S)	48

Anf. 60	Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	49
Anf. 61	LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	50
Anf. 62	Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	50
§ 20	Svar på interpellation 2024/25:738 om Sveriges ökade handel med Israel och behovet av ansvarstagande i offentlig upphandling	51
Anf. 63	Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	51
Anf. 64	LORENA DELGADO VARAS (V)	52
Anf. 65	Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	53
Anf. 66	LORENA DELGADO VARAS (V)	53
Anf. 67	Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	54
Anf. 68	LORENA DELGADO VARAS (V)	55
Anf. 69	Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	55
§ 21	Svar på interpellation 2024/25:706 om riksdagens tillkännagivande om dödsolyckor i arbetslivet	55
Anf. 70	Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L)	55
Anf. 71	JOHANNA HARALDSSON (S)	56
Anf. 72	SOFIA AMLOH (S)	57
Anf. 73	Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L)	58
Anf. 74	JOHANNA HARALDSSON (S)	59
Anf. 75	SOFIA AMLOH (S)	60
Anf. 76	Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L)	60
Anf. 77	JOHANNA HARALDSSON (S)	61
Anf. 78	Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L)	62
§ 22	Svar på interpellation 2024/25:707 om ratificering av ILO:s konvention 190	62
Anf. 79	Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L)	62
Anf. 80	JOHANNA HARALDSSON (S)	63
Anf. 81	ADRIAN MAGNUSSON (S)	64
Anf. 82	SOFIA AMLOH (S)	65
Anf. 83	Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L)	65
Anf. 84	JOHANNA HARALDSSON (S)	66
Anf. 85	ADRIAN MAGNUSSON (S)	67
Anf. 86	SOFIA AMLOH (S)	67
Anf. 87	Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L)	68
Anf. 88	JOHANNA HARALDSSON (S)	68
Anf. 89	Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L)	69
§ 23	Svar på interpellation 2024/25:709 om gula fackförbund	69
Anf. 90	Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L)	69
Anf. 91	ADRIAN MAGNUSSON (S)	70
Anf. 92	Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L)	71
Anf. 93	ADRIAN MAGNUSSON (S)	72
Anf. 94	Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L)	73
Anf. 95	ADRIAN MAGNUSSON (S)	73
Anf. 96	Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L)	74
§ 24	Svar på interpellation 2024/25:723 om avslöjanden med anledning av Sydsvenskans granskning av företag	74
Anf. 97	Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L)	74
Anf. 98	ADRIAN MAGNUSSON (S)	75
Anf. 99	SOFIA AMLOH (S)	76

Anf. 100	JOHANNA HARALDSSON (S)	77
Anf. 101	Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L)	77
Anf. 102	ADRIAN MAGNUSSON (S)	78
Anf. 103	SOFIA AMLOH (S)	79
Anf. 104	Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L)	80
Anf. 105	ADRIAN MAGNUSSON (S)	81
Anf. 106	Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L)	81
§ 25	Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	82
§ 26	Anmälan om interpellationer	84
§ 27	Anmälan om frågor för skriftliga svar	86
§ 28	Anmälan om skriftliga svar på frågor	94
§ 29	Kammaren åtskildes kl. 17.21.	102